

Büntetés

3. oldal

**Törvény
a megyékről**

27. oldal

**Önkormányzati
gazdálkodás**

44. oldal

www.onkormanyzas.sk

II. ÉVFOLYAM, 2. SZÁM, 2012.

ÖNKORMÁNYZATI SZEMLE

**Autonómiák az
Európai Unióban**

46. oldal

Járjon elől jó példával!

Használjon kétnyelvű matricákat.

Egy matrica ára: 0,156 € DPH-val.

Rendelését kérjük emailen: studio@wanteddesign.sk

Minden esetben tüntesse fel az alábbi adatokat:

- Megrendelő neve, címe, elérhetőségei: telefon, email
- Kiválasztott termékek pontos kódja, igényelt darabszám
- Szállítás módja

Wanted Design - Arpád Németh • Školská 39 • 931 01 Šamorín

IČO: 33 468 729 • IČDPH: SK1030382584 • Tel.: 0905 266 259 • E-mail: studio@wanteddesign.sk

www.wanteddesign.sk

Tartalom

Szubszidiaritás, szolidaritás,
nyitottság

4 - 7

Elengedhetetlen a hatáskörök és
finanszírozásuk átvizsgálása

8 - 9

Régióink - megyéink 10 éve
és napi gondjaik

13 - 26

Az önkormányzati megyékről
szóló törvény

27 - 38

Amit a megyei önkormányzatiságról
tudni kell

39 - 43

Az önkormányzatok gazdasági
feladatai a 3. negyedévben

44

Autonómiamodellek -
gyakorlat az Európai Unióban

46 - 62

Büntetés

Július elsején lép hatályba a kisebbségi nyelvek használatáról szóló törvény legutóbbi módosítása, amely – a Szlovák Köztársaság államnyelvéről szóló törvényhez hasonlóan – pénzbüntetést helyez kilátásba az önkormányzatoknak és más jogi személyeknek, amennyiben az emberi életre, egészségre, illetve a polgárok vagyonának biztonságára vonatkozó figyelmeztetéseket, felhívásokat nem teszik közzé az államnyelv mellett a kisebbségek nyelvén is. A büntetés felső határa 2 500 euró.

E sorok írója többször és sok helyütt kifejezte ellenérzéseit a nyelvhasználat bírsághozjárásáért azóta, hogy a szlovák parlament az államnyelvtörvény megszegése miatt kilátásba helyezte a büntetés lehetőségét. Az emberi és a kisebbségi jogok megsértéseként értékeltem a jogszabályt, s bevallom, nagy megkönnyebbüléssel fogadtam az Európa Tanács Velencei Bizottságának a jelentését, amelyben a nemzetközi szaktektentélyek egyértelműen kimondták: a nyelvhasználat büntetése ellentétes azokkal a nemzetközi dokumentumokkal, amelyeket Szlovákia is ratifikált, s egyenesen sérti az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének Keretegyezményét a nemzeti kisebbségi jogokról. Előrebocsátom: továbbra is abszurdnak tartom, hogy nyelvhasználatért bárkit bárhol pénzbírsággal sújtsanak.

Viszont: polgármesterként és jogkövető magatartású polgárként nem tehetek mást, mint azt, hogy felhívom mindenki figyelmét a fenn említett tényre, mert a büntetés lehetősége akkor is megmarad, ha nekem – vagy bárkinek – nem tetszik az. S aki jogállamban szeretne élni, annak tudatosítania kell, nem válogathat saját ízlése és érdeke szerint a törvények vagy paragrafusok között. Mindaddig, amíg hatályos egy törvény, be kell azt tartani: teljesíteni a belőle fakadó kötelezéseket, és élni a benne foglalt jogok adta lehetőségekkel. Mert ez a lényege a jogállamnak, ez a formája a jogérvényesítő magatartásnak.

Ám ha már ide jutottam – büntetés ide vagy oda -, azt is el kell mondanom, a jogállam alkotó eleme, a jogérvényesítő magatartásnak meg elengedhetetlen feltétele a jogok hozzáférhetővé tétele! Az, hogy a nemzeti kisebbségekhez tartozóknak nyelvhasználati jogot garantál a szlovák alkotmány, az ország pedig több nemzetközi egyezmény ratifikálásával is kötelezte magát az anyanyelv szabad használatára, de belső jogrendjében a nemzetiségileg vegyesen lakott területeken a kétnyelvűség lehetőségét az információk nyilvános hozzáférhetőségével csak most engedélyezi, egyértelmű megkérdőjelezése annak, hogy az emberi és kisebbségi jogok kiteljesítése és megtartása terén eddig jogállam voltunk. Talán ezért is bánt az, hogy most meg büntetésről is beszélünk, holott kisebbségi nyelvhasználatunknak – vizuális megjelenítési formában is – alapvető emberi jogként a világ legtermészetesebb dolgának kellene lennie.

Öry Péter

Önkormányzati Szemle időszaki folyóirat

Nyilvántartási szám: EV 4426/11

Kiadja: Pro Civis Polgári Társulás,

930 40 Štvrtok na Ostrove 512, IČO: 37846671

Felelős kiadó: Öry Péter (e-mail: orypeter72@gmail.com)

Főszerkesztő: Neszméri Sándor (e-mail: neszmeri@azet.sk)

Műszaki szerkesztő: JMK media & productions, s.r.o.

Szerkesztőségi bizottság: Balkó Róbert, Furik Csaba,

Lancz Attila, Lelkes János, Zachar Pál

A felhasznált fényképek a www.sxc.hu internetes oldalról származnak.

Szubszidiaritás, szolidaritás, nyitottság

www.zmos.sk

A polgármesterek nagy felelősséget viselnek az önkormányzatok működéséért és fejlődéséért, miközben komoly csapdákkal szembesülnek a folyamatosan változó jogi feltételek és az állam által megfogalmazott újabb és újabb elvárások miatt. Az állam egyre több hatáskört ruház az önkormányzatokra anélkül, hogy biztosítaná az ellátásukhoz szükséges pénzügyi forrásokat, ami súlyos nehézségeket okoz az önkormányzatoknak, sok esetben veszélyezteteti működőképességüket.

Ezek és az ehhez hasonló kérdések kerültek terítékre a Szlovákiai Városok és Falvak Szövetségének 23. kongresszusán, amelyre 2012. május 17-én került sor Pozsonyban. A kongresszuson az 551 kongresszusi küldött mellett megjelentek az ország közjogi méltóságai és a parlamenti ellenzék képviselői, valamint 72 hazai és külföldi vendég.

A kongresszus küldöttei határozatban kötelezték a Szlovákiai Városok és Falvak Szövetségének Tanácsát a helyi és a regionális önkormányzatok megfogalmazott érdekeinek és szándékainak hatékony képviselőjére a kormánnyal és a parlament vezetőivel folytatott megbeszéléseken. A belső szervezeti élettel kapcsolatban pedig arról döntöttek a küldöttek, hogy a 24. kongresszuson alapszabály-módosításra kerül sor, a javaslatot a szövetség elnöksége készíti elő úgy, hogy a következő közgyűlést megelőző időszakban megtárgyalhassák a tervezett módosítást a Szlovákiai Városok és Falvak Szövetségének regionális tömörülései.

„Az önkormányzatnak erősnek kell lennie ahhoz, hogy kiálljon polgárai érdekei mellett és meg tudja védeni saját alapelveit. Mindig, még ellenséges körülmények között is” – ezzel az üzenettel kezdte kongresszusi beszámolóját Jozef Dvonč, a Szlovákiai Városok és Falvak Szövetségének elnöke, emlékeztetve arra, hogy az önkormányzatokat ért sorozatos támadásokat, az önkormányzatok államigazgatás alá vonásának szándékait és a fiskális centralizációt feltételező törvénytervezet betervezését követően tavaly októberben ennek szellemében volt kénytelen rendkívüli kongresszust összehívni a szövetség tanácsa. Az elnök szerint a szövetség azonban még e rendkívüli időben és helyzetben sem mondott le arról a meggyőződéséről, hogy a polgárok érdekeinek hatékony védelméhez és igényeik hatékony kielégítéséhez az út

a partneri viszonyra épülő tárgyalásokon keresztül vezet, ennek megfelelően mindenkor ésszerű javaslatokkal, megalapozott érvekkel ültek tárgyalóasztalhoz a korábbi kormány elnöknőjével és tagjaival, illetve a parlament vezetésével és a parlamenti pártok frakcióival.

„A rendkívüli kongresszuson meghatároztuk azokat a prioritásokat, amelyek a jövőben is garantálják a korrekt párbeszédet, megerősítik a kölcsönös bizalmat és elvezetnek a valós partnerséghez” – mondta az elnök, s felidézte, „megerősítettük elkötelezettségünket a szubszidiaritás, a szolidaritás és a települési önkormányzatok nyitottságának elve mellett, amivel párhuzamosan elutasítottuk az önkormányzatok államosítására tett kísérletet, azok távirányítását különböző utasítások és rendeletek által”. A másik fontos szempontnak

nevezte beszédében Dvonč a 2004-es fiskális decentralizáció elveinek megőrzését, amivel párhuzamosan elutasították egy olyan gazdálkodási rendszer bevezetését – a négy adónemből kiszámított, úgynevezett mix-adóhányadot -, amely központosította volna a döntéshozatalt az önkormányzatok alanyi jogú hatásköreinek ellátása során, és nagymértékben sértette volna az önkormányzatok autonómiáját. Ugyanilyen okból utasította el a szövetség a pénzügyminisztérium szándékát a helyi adókról szóló törvény módosítására, amely alapján központilag határozták volna meg az ingatlanadók mértékét és e helyi forrás felhasználásának a módját – emlékeztetett az elnök. Prioritásként fogalmazta meg a rendkívüli közgyűlés a közigazgatás duális rendszerének megtartását is, valamint az önkormányzatoknak azt a szándékát, hogy hozzájáruljanak az ország gazdasági stabilitásához. Ennek kapcsán emlékeztetett arra is, hogy a Szlovákiai Városok és Falvak Szövetsége csatlakozott ahhoz az alkotmánymódosításhoz, amely a költségvetési felelősséget rögzíti. **„Elveink meghonosítása, a települési önkormányzati rendszer védelme, a stabilitás, a párbeszéd és a felelősségre épülő partnerség olyan célok ma is, amelyekért érdemes közösen harcolnunk”** – jelentette ki az elnök, vázolva a szövetség közeljövőben várható magatartását és elvárásait, ami a közelmúlt tapasztalataiból levont következtetés, tanulság is egyúttal.

Erősíteni az önkormányzatok szerepét az oktatásügyben

Folyamatos egyeztetést és hatékony párbeszédet vár el a Szlovákiai Városok és Falvak Szövetsége az oktatásügy terén is az illetékes tárccal, s nemcsak a konkrét nevelési folyamatban, hanem

az ifjúságpolitika és a sport támogatás-szervezése terén is. Az elnök leszögezte, a központi hatalomnak „jobban kellene bízni az önkormányzatokban”, s elmondta, a szövetség azt várja el a hatáskörök átvilágításának folyamatától az oktatás és nevelés terén, hogy **„ki-egyensúlyozott viszonyok alakulnak ki az önkormányzatok, az államigazgatási szervek, illetve a minisztérium által felügyelt szakmai intézetek jog-és hatásköreiben”**.

Emlékeztetett arra a minisztériumi rendeletre, amely a szabadidős, illetve iskolán kívüli tevékenység felügyeletét, ellenőrzését kivette az önkormányzatok kezéből, és kötelezővé tette az ilyen jellegű kezdeményezések támogatását, ami komoly teher a községeknek és a városoknak, hiszen ezáltal kevesebb pénz jut az óvodákra, a napközi otthonokra és az étkeztetésre. Ugyanakkor már a központi ellenőrző szervek is rájöttek arra, hogy az iskolán kívüli tevékenység, illetve a szabadidős nevelési formák megszervezése során olyan szakköröket tartanak számon, amelyek valós tevékenységet nem folytatnak, illetve felduzzasztják a résztvevő diákok számát olyanokéval, akik soha nem kapcsolódtak be semmilyen munkába, „csak mert így pénzhez juthat egy-egy intézmény”. Dvonč emlékeztetett rá, hogy a szövetség kezdettől fogva figyelmeztetett ennek a lehetőségére, de a tárca nem vette figyelembe az iskolafenntartók véleményét. Az ágazat köztudomásúan alulfínanszírozott, ezért is többszörösen káros, ha felesleges kiadásokra kényszerülnek az önkormányzatok, miközben teljesíteniük kell fenntartói kötelezettségüket, például az iskolaépületek karbantartását, hőszigetelését, az iskolai felszerelés modernizálását illetően. Az elnök leszögezte: számokkal bizonyítható, hogy a városok és falvak, még ha nagy nehézségek árán is, de eleget tesznek ennek a köteleységüknek, éppen ezért várja el a Szlovákiai Városok és Falvak Szövetsége a jog- és hatáskörök újrafogalmazása során **„az önkormányzatok szerepének megerősítését az oktatás-ügyben”**.

Az önkormányzatok képesek együttműködni az államigazgatási szervekkel és módszertani intézetekkel például a pedagógus-továbbképzés kérdésében is, amely jelenleg formális, sokkal inkább a fizetési kategóriákba való besorolást elősegítő tanfolyamokra és képzési programokra összpontosul, mint az ok-

tatói-nevelői folyamat minőségi javítására. Az elnök szerint szükséges az is, **hogy az illetékes minisztériumok jelentősen csökkentsék az adminisztrációs terheket a szociálisan rászoruló családok, illetve gyermekek esetében, hogy azok gyorsabban és egyszerűbben juthassanak hozzá a tanszervársárlási, az utazási, az étkeztetési és egyéb támogatásokhoz.** És szükségesnek tartják a városok és falvak képviselői azt is, hogy tisztázódjon a testnevelési egyesületek, illetve a gyermek- és ifjúsági sport támogatásának a kérdése is, amely jelenleg gyakorlatilag a levegőben lóg. Dvonč hangsúlyozta, az egész társadalom érdeke, hogy sportoljanak a fiatalok, javuljon fizikai felkészültségük, ami hozzá járul jó egészségi állapotuk megtartásához is.

Megválaszolatlan kérdések a szociális szolgáltatások terén

„Míg az oktatásügy kapcsán elsősorban a jövőről beszéltem, a szociális szolgáltatások kapcsán kénytelen vagyok visszanyúlni a múltba” – váltott témát kongresszusi beszédében Jozef Dvonč. „A szociális szolgáltatások a városok és falvak alanyi jogon szerzett hatásköre. A decentralizáció megvalósítása idején, de a mai napig is a lehető legszélesebb vita folyt a szociális szolgáltatásokról. Tény az, hogy a hatáskörök elosztása a települési és a megyei önkormányzatok között tisztázatlan maradt, ezért a hatásköröket együttesen gyakorolják a települések és a megyék. Példaként a szociális és nyugdíjas otthonokat hozta fel, amelyek jelentős részét az idei év februárjáig a pénzügyminisztérium finaszírozta a közhasznú szolgáltatások költségvetési tételből. **A szociális szolgáltatásokról szóló 448/2008-as számú törvény elfogadásával – amely ellen a Városok és Falvak Szövetsége tiltakozott – a települések jogköre a szociális szolgáltatások ellátása kapcsán köteleességgé vált mindennemű pénzügyi forrás biztosítása nélkül**” – magyarázta a mai gondok valós eredetét az elnök. Majd arról beszélt, intenzív párbeszéddel 2009-ben sikerült elérni egyes paragrafusok életbe lépésének elnapolását, de a végső megoldást szociális szolgáltatások finaszírozása terén azóta sem sikerült elérni, többek között azért nem, mert a mai napig nem készült el az az elemzés, amely a különböző szolgáltatások és intézmények fenntartási költségeit reálisan meghatá-

rozna.

A szociális szolgáltatások kérdése bonyolult és összetett, ismerte el az elnök, de leszögezte: „Nem térünk ki a vita elől saját köreinkben sem az olyan alapvetően fontos kérdésekről, mint például: Maradjanak-e az önkormányzatok alanyi jogú hatáskörében a szociális szolgáltatások, s ha igen, milyen mértékben? Valamennyi település képes a szubszidiaritás elve alapján ellátni minden hatáskört a törvény által meghatározott körben, tehát a gondozói szolgálat biztosításától kezdve a szociális intézmények fenntartásán keresztül egészen – például – az éjjeli szálláshelyek kialakításáig?” **Kérdésként merülhet fel az elnök szerint az is, szükséges-e a fiskális decentralizáció részévé tenni a szociális szolgáltatások finaszírozását, de még az is, nem kellene-e meghatározni egy szociális szolgáltatási minimumot, s csak azt biztosítani alanyi jogú hatáskörként az önkormányzatok által.**

A szövetség kész minden kérdéstről partneri és tárgyszerű párbeszédet folytatni, az elnök szerint egyetlen feltétele az, hogy a szociális szolgáltatások biztosításának törvényi feltételei rendszeres beavatkozást eredményezzenek a hatáskörök és az anyagi háttér meghatározásának áttekinthetőségével és ellenőrizhetőségével.

Az önkormányzatok képesek saját lehetőségeik szerint hozzájárulni a munkanélküliség csökkentéséhez és az aktív foglalkoztatáspolitikát megvalósításához – jelentette ki Dvonč, de hangsúlyozta, ebben az esetben az államé – az államigazgatásé – az elsődleges szerep, beleértve a vállalkozói szféra aktivizálását is. Arra figyelmeztetett viszont, hogy elfogadhatatlan, ha a kormány meghirdet valamilyen programot, de nem biztosítja annak pénzügyi háttérét. Példaként említette a 2011-es esztendő, amikor az önkormányzatok által is meghirdetett közhasznú munkára több mint 45 ezer dolgozni akaró munkanélküli jelentkezett, ám később kiderült, pénz csak 8,5 ezer ember számára van. A jövőt illetően azt is javasolta az elnök, az ilyen programok esetében az állam biztosítsa az önkormányzatoknak a teljes akció előfinaszírozását.

Európai uniós alapok, közbeszerzés, infótörvény

„A közigazgatás átláthatósága, nyitottsága és a nyilvánosság tájékoztatása a

polgári társadalom építésének fontos, elengedhetetlen része” – állapította meg beszédében Jozef Dvonč, de elmondta azt is, hogy a Szlovákiai Városok és Falvak Szövetsége regionális szervezeteinek kongresszust megelőző konferenciáin kiderült, „tagjainkat az önkormányzatok számláin található pénzmennyiség mellett a leginkább az uniós alapok lehívhatósága, a közbeszerzési és az információkhoz való szabad hozzáféréstől szóló törvény betartása gyötri”.

Az elnök szerint az utóbb említett, röviden csak infótörvénynek nevezett jogszabály olykor a közigazgatás szereplőinek ellehetetlenítésére vagy az egyéni sérelmek megbosszulására szolgál. **A városok és falvak számára rendkívül leterhelő, idő- és pénzigényes, hogy egyének vagy vállalatok korlátok nélkül követelhetnek bármilyen információt, beleértve az éves pénzügyi elszámolások teljes dokumentációját, s mindent nyomtatott formában kell eljuttatniuk a kérelmezőkhöz.** A törvény érvényes formájában sok esetben személyes bosszúra, más esetekben jogtalan információs előnszerzésre használható, ezért a szövetség szorgalmazni fogja a módosítását – mondta el az elnök.

Ennél is nagyobb gond a regionális szervezetek konferenciáin megfogalmazottak szerint, hogy a közbeszerzés során az egyetlen alkalmazott kritérium a résztvevő vállalkozások árajánlata, ami sok esetben szinte támadás a települések polgárai ellen vagy éppen sérti az állam érdekeit. „Hogy mivel?” – tette fel a kérdést az elnök, majd sorolta: „azzal, hogy nem határozhatunk meg olyan feltételeket, amelyek alapján hazai egészséges és jó minőségű élelmiszert vásárolnánk iskolai étkezdéinkbe, szociális otthonainkba, még ha szó szerint a községi hivatal ablaka alatt termelt is meg. Azzal, hogy a legolcsóbb építőanyagokat kell megvennünk, hogy aztán pár hónap múlva ki kelljen cserélni azokat”. Az is megszokott gyakorlat, hogy a cégek, amelyek alacsony árajánlatuknak köszönhetően elnyerték a pályázatot, pár nap múlva szerződésmódosítást kezdeményeznek. Képtelenek ugyanis kivitelezni a beruházást az általuk felkínált pénzből, de az sem ritka, ha az ilyen módosítást zsarolással csikarják ki a polgármesterekből, mondván, félbehagyják az építkezést és elvesznek még az európai uniós

alapokból elnyert pénzek is. „Hiszem, hogy tapasztalataink alapján a kormány alapvető változtatásokat eszközöl a közbeszerzési folyamatban” – jelentette ki Jozef Dvonč.

Tekintettel arra, hogy az Európai Unió 2007-2013-as programozási időszaka a végéhez közeledik, az alapok merítésének módján aligha lehet változtatni, az elnök csak röviden összegezte a városok és falvak vezetői által évek óta bírált feltételeket. **Vagyis: bonyolult a pályázati rendszer, túlzottan idő- és pénzigényes a projektek elkészítése és leadása, nehézkes a vissza nem térítendő támogatás intézése, az ellenőrzési mechanizmus pedig arra összpontosít, hogy minél több pénzt igényelhessenek vissza egy-egy beruházás kapcsán a központi költségvetésbe.** Az elnök azonban hangsúlyozta: „Annak ellenére, hogy az alapok merítése nagy gondot jelent városainknak és falvainknak, úgy gondoljuk, az uniós támogatások még hosszú ideig igen fontos forrásai lesznek a városok és falvak fejlesztési céljai eléréséhez, és hozzájárulnak a foglalkoztatás bővítéséhez helyi szinten, illetve növelik az állami költségvetés bevételeit is”.

Képzés és informatizáció

Nagy sikernek könyvel el Jozef Dvonč azt a tényt, hogy az idén március 20-án megszületett az egyezmény a Szlovák Köztársaság Munka-, Szociális és Családügyi Minisztériuma és a Szlovákiai Városok és Falvak Szövetsége közt a szövetség **„A helyi önkormányzatok teljesítő képességének fejlesztése”** elnevezésű nemzeti projektjének megvalósításáról. „A helyi önkormányzatokon keresztül 140 000 személy végez közszolgálatot, közülük mintegy 20 ezer választott képviselő. Az önkormányzatok szintjén több szakágazati munkát végző alkalmazott van, akik más-más jogviszonyban és hatásköri besorolás szerint dolgoznak. **Az alkalmazottak és a választott képviselők szakmaiságára és alkalmazkodó-készségére megfogalmazott igények jogosak, a széleskörű felelősség megköveteli a magas szintű tudást és jártasságot**” – magyarázta Dvonč, miért fordított az elmúlt időszakban a korábbiaknál sokkal nagyobb figyelmet a szövetség olyan tervek kimunkálására és nemzetközi kapcsolatok építésére, amelyek lehetővé teszik a szövetség oktatói háló-

zatának kiépítését uniós támogatással, konkrétan az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával. Az elnök szerint 2015-ig 3 100 önkormányzati szakembert képeznek országos viszonylatban annak érdekében, hogy a helyi önkormányzatok által nyújtott közszolgáltatások megfeleljenek a legmagasabb szintű szakmai elvárásoknak is.

Az elnök szavai szerint erőteljesen folytatódtak az elmúlt hónapokban az informatizált közigazgatás kiépítésének előkészületei is. **Kiemelte a DEUS (Datacentrum elektronizáció üzemenj samsoprávy Slovenska – vagyis a Szlovákiai Területi Önkormányzatok Elektronikus Hálózatfejlesztési Adatbázis-központja) nemzeti projektet,** amelyre már benyújtották az igényt a vissza nem térítendő állami támogatásra. A cél egyértelmű: az elektronikus szolgáltatások biztosításával könnyíteni az adminisztrációs munka terheit az önkormányzati alkalmazottak számára, párhuzamosan hatékony és gyors kiszolgálást biztosítani a polgároknak és a vállalkozóknak. Az elnök szerint a cél elérése érdekében fontos, hogy összehangolják és összekapcsolják az önkormányzatok által eddig használt informatikai rendszereket (IS) a többi, a közigazgatásban eddig használt információs rendszerrel (ISVS). Az adatbázis-központ az elképzelések szerint egységes rendszerben szolgálja majd a városok és falvak önkormányzatait hivatali ügyintézésük során, egyúttal megteremteni a műszaki és formális feltételeit annak, hogy az önkormányzatok egyszerűen kapcsolódhassanak az eGovernmenthez, vagyis a kormányzati elektronikus ügyintézési rendszerhez.

Környezetvédelem és természeti katasztrófák

„Az önkormányzatok képviselőinek és a Szlovák Köztársaság polgárainak környezetvédelmi oktatása és nevelése jelentős részét képezi 2012-ben a Szlovákiai Városok és Falvak Szövetségének, és leányvállalatának, a Muntechnek a közös projektje, amely a szelektív hulladékgyűjtésre vonatkozik, s amelyet a Környezetvédelmi Alap támogat. **A projekt célja rámutatni a hatékony szelektív hulladékgyűjtés lehetőségeire városainkban és falvainkban, minimalizálni a háztartási hulladék környezetkárosító hatásait, elmélyí-**

teni Szlovákia polgáraiban a tudatos környezetvédelmi magatartást a szelektív hulladékgyűjtés kapcsán, és megismerni a széles rétegek véleményét a szelektív hulladékgyűjtés kapcsán tapasztalt negatív jelenségekről” – ismertette a hallgatósággal a szövetség egy másik jelentős kezdeményezésének lényegét az elnök kongresszusi beszédében. Kifejezte ennek kapcsán a reményét, hogy folytatódik az önkormányzatok szempontjából rendkívül fontos hulladékgazdálkodási törvény előkészítése, és leszögezte, a városok és falvak szempontjából alapvető kérdés, hogy megmaradjon és teljesítse küldetését az Újrahasznosítási Alap, amely nélkülözhetetlen szerepet tölt be a szelektív hulladékgyűjtés bevezetésében az ország egész területén, minden településén.

Az elnök ezt követően emlékeztetett arra, hogy tavaly komoly gondot okozott több önkormányzatnak is, hogy a kormány a Környezetvédelmi Alap támogatásának kifizetését a légszennyezési kvóta értékesítéséhez kötötte, és csak a szövetség határozott fellépését követően engedélyezte a költségvetési tervbe foglalt pénzmennyiség felhasználását, amire – ezért – csak az év utolsó hónapjaiban kerülhetett sor. Az elnök megnyugvással állapította meg ugyanakkor, hogy **a gazdasági nehézségek ellenére is folytatódott a Falvak Újjáépítési Programja, sőt, 2012-ben a korábbi évhez viszonyítva csaknem a duplájára nőtt a támogatások összege, ami által 110 falu és 12 mikrorégió összesen mintegy 416 ezer eurós beruházást valósíthat meg.** A vízgazdálkodási szakemberek bírálatai ellenére sikeresnek nevezte Jozef Dvonč a kormány és a Szlovákiai Városok és Falvak Szövetsége közös programját, amely a táj revitalizációját és az integrált árvízvédelmet célozta meg. A 2011-es ár- és belvizek okozta súlyos természeti csapást követően meghirdetett projektbe 466 települési önkormányzat kapcsolódott be, ami eleve az elképzelések sikerességét és elfogadottságát bizonyítja. Az elnök emlékeztetett arra is, hogy a természeti katasztrófa sújtotta területeket, önkormányzatokat szűkös lehetőségei ellenére maga a szövetség is támogatta, a 2011-es ár- és belvíz okozta károk csökkentéséhez 7 ezer euróval, a 2012-es „szibériai” fagyok és hatalmas hómennyiség sújtotta régiókat pedig 4 600 euróval segítette ki a Szolidaritási Alapból.

Bányászat, építészet, idegenforgalom

A szubszidiaritás elve és az önkormányzatok függetlensége szempontjából is fontos a bányászati törvény megtartása jelen formájában, hiszen az garantálja városaink és falvaink számára a döntési jogot mindennemű bányászati tevékenység engedélyezésére – állapította meg az elnök. Ami reformra szorul, az a bányászati tevékenységre vonatkozó illetékfizetési kötelezettség. Dvonč szerint **el kell érni, hogy a kibányászott ásványi nyersanyagok eladásából származó bevétel ötven százalékát az önkormányzatot illesse meg, amely kataszteréhez tartozik a terület, ahol a kitermelés folyik.**

„Végtelen történetnek” nevezte ezzel szemben az elnök azt, hogy évek óta nem sikerül elfogadni az országnak egy olyan új építésügyi törvényt, amely ugyancsak megfelelné a szubszidiaritás elvének és az önkormányzati függetlenség követelményének, s amely rendet teremtené településeinken olyan értelemben is, hogy egyértelművé tenné a jog- és hatásköröket a „fekete építkezés” megszüntetése, illetve a törvényellenesen felépített létesítmények elbontása terén. A tavaly megkezdett törvényalkotási folyamat elakadt, az elnök azonban bízik a folytatásban, és kijelentette: **a szövetség nyitott mindennemű szakmai egyeztetésre, hogy egy modern, a kornak megfelelő építészeti törvény szülessen Szlovákiában.**

A Szlovákiai Városok és Falvak Szövetsége éveken át szorgalmazta olyan törvényi háttér kialakítását, amely hozzájárul az idegenforgalom fellendítéséhez az országban. „A 2011. december elsejétől érvényes módosítás ilyen irányba mutató lépés” – jelentette ki Jozef Dvonč, s hozzátette, a hatályos jogszabály **„az önkéntesség és önkormányzatiság elvének tiszteletben tartásával sarkallja arra az önkormányzatokat, hogy regionális kezdeményezéseket és intézményeket hozzanak létre az idegenforgalom fejlesztésére. A jogi keret lehetővé teszi immár a kezdeményezések finanszírozási rendszerének működését is, amihez az egyik forrás a központi költségvetésből származó támogatás”.** Az elnök a törvénymódosítás helyességének igazolásaként emlékeztetett arra, hogy az elmúlt hónapokban két megyei szintű és harminc regionális idegenforgalmi iroda kezdte meg működését, a költségvetés pedig 2,5 millió

eurós támogatást hagyott jóvá az idegenforgalom fejlesztésére.

Külkapcsolatok és szervezeti élet

Jozef Dvonč elnök kongresszusi beszédének zárószakaszában a Szlovákiai Városok és Falvak Szövetségének, illetve tagjainak, a települési önkormányzatoknak gazdag külkapcsolatairól szólt, kiemelve az Európai Unió Régiók Bizottságában és az Európa Tanács Helyi és Regionális Önkormányzatainak Kongresszusában végzett munkát. A szövetség e mellett támogatta és segítette a városok és falvak testvértelepülési kapcsolatainak bővítését, külön említve a csehországi és a szlovákiai települések együttműködését, amit már egy elektronikus hálózati rendszer is segít, de megemlékezett arról is, hogy pályázatot hirdettek a magyarországi, illetve ukrainai és a szlovákiai városok és falvak határ menti és határon átnyúló kapcsolatainak építésére. Az elnök örömmel nyugtázta, hogy immár 580 szlovákiai település mintegy 1220 szerződéses kapcsolatot tart fenn európai és más kontinens városaival és falvaival.

Az elnök beszéde legvégén mondta el, hogy a Szlovákiai Városok és Falvak Szövetségének összesen 2 790 tagja van, ami egészen pontosan azt jelenti, hogy az ország 138 városi rangú településéből 128 tagja a szövetségnek, Pozsony és Kassa 39 városrészéből 26 kapcsolódott be a közös munkába, a 2751 falusi önkormányzat közül pedig 2626 vállalt tagságot a szövetségben. A szövetség szándékainak érvényre juttatása szempontjából is, de a régiók akaratának országos megjelenítése szempontjából is fontosnak tartja az elnök, hogy a Szlovákiai Városok és Falvak Szövetségének 60 regionális szervezete működik, képviselőik alkotják a szövetség legfelsőbb végrehajtó szervét, a Szlovákiai Városok és Falvak Szövetségének Tanácsát. Az elnök végül köszönetet mondott mindenkinek az aktív munkáért, amellyel hozzájárult, hogy a szövetség Szlovákia egyik elismert és nagy súllyal bíró érdekvédelmi szervezete lett az elmúlt húsz évben, de megköszönte az állami szervek és intézmények, illetve a további érdekvédelmi szervezetek képviselőinek is a korrekt együttműködést a szlovákiai önkormányzatiság építésének és megszilárdításának folyamatában.

(Szerkesztette: N.S.)

Elengedhetetlen a hatáskörök és finanszírozásuk átvilágítása

A Szlovákiai Városok és Falvak Szövetségének kongresszusán jelen volt **Balkó Róbert, Kolon polgármestere** is, aki nem mellesleg a legutóbbi tisztújítás eredményeként tagja a szervezet legfelső végrehajtó szervének, vagyis a szövetség tanácsának is. Arról, hogy milyen volt a hangulat a küldöttek között, milyen lépéseket tartanak a legfontosabbnak az önkormányzatiság fejlesztése és a közszolgáltatások javítása érdekében a polgármesterek, őt kérdeztük.

Balkó Róbert

- A kongresszus elnöki beszámolója nyíltan és őszintén mutatott rá azokra a problémákra, amelyekkel nap nap után szembesülnek az önkormányzatok, s nemcsak a gazdasági válság okozta folyamatos pénzügyi válságra, hanem a gyakran és gyorsan változó jogi környezet okozta gondokra, az önkormányzatok és az államigazgatási szervek hatáskörei közt mutatkozó bizonytalanságokra. És bár sok esetben igen kritikus hangot ütött meg az elnök, összességében az önkormányzatok nyitottságát prezentálta, olyan partneri viszony kialakítását szorgalmazta, amely a párbeszédre alapuló megállapodáshoz, általa pedig a gazdasági és társadalmi viszonyok stabilizálásához vezet. Mindennek a fényében kérdelem: milyen volt a hangulat a kongresszuson, milyen reakciókat váltott ki az elnöki beszéd és a jelenlévő közjogi méltóságok felszólalásai?

- A kongresszuson elhangzott véleményektől és előterjesztett dokumentumoktól, illetve a napi gondoktól teljesen független külső hatásra a hangulat nagyszerű, szinte ünnepi volt, akárcsak akkoriban az egész szlovák társadalomban. A kongresszusra ugyanis azokban a napokban került sor, amikor a szlovák jégkorong-válogatott nem várt sikerként kiharcolta a továbbjutást csoportjából, a kongresszus idején pedig éppen Kanada válogatottjának legyőzésével megnyílt számára az út, hogy éremért játszhasson. Bizonyára sokan emlékeznek még azokra a napokra, hiszen országosan tízezrek ünnepelték városaink és falvaink utcáin a kiváló teljesítményt. És, ugye, azt szokták monda-

ni, hogy a közös élményből fakadó jó hangulatban az emberek hamarabb jutnak dűlőre a komoly problémák megoldásában, hadd higgyek ebben én is. Az ünnepi és jó hangulathoz így aztán már az is hozzájárult, hogy jó határozatokat, tartalmas dokumentumokat tudtunk elfogadni, ráadásul javaslataink nagy részét még a kongresszuson elfogadható tárgyalási alpnak minősítette a jelenlévő kormányfő, sőt, konkrét ígéretet tett az általam legfontosabbnak tartott kezdeményezésünk megvalósítására, nevezetesen: az önkormányzati hatáskörök és azok finanszírozásának az összehasonlítására, átvilágítására. Csak mellesleg jegyzem meg, hogy arról a kormányfőről van szó, aki pár nappal kongresszusunk előtt kapott bizalmat a parlamenttől, ami úgyszintén növelte az ünnepi és bizalmi hangulatot. Mert azt is szokták mondani, hogy „az új seprő jól seper”, amely népi bölcsesség az én olvasatomban az új iránt megnyilvánuló bizalmat jelenti. Egy szó, mint száz: minden túlzás nélkül merem mondani, hogy a kongresszus tartalmas volt, a küldöttek alkotó légkörben és jó hangulatban dolgoztak.

- A kongresszusi határozatok egyik pontja mégis arról szól, hogy meg kell változtatni a szövetség alapszabályát, a módosító javaslatokat minden regionális társulásnak meg kell tárgyalnia, hogy a következő kongresszuson szavazni lehessen a szövetség új alapdokumentumáról. Külső szemlélőként ez nekem azt sugallja, van bizonyos fokú elégedetlenség a szövetség munkájával kapcsolatban, mintha az érdekérvényesítés, illetve

az érdekvédelem nem hozott volna annyi eredményt, amennyi elvárható Szlovákia egyik legnagyobb és legjelentősebb szakmai szervezetétől, amilyen a Szlovákiai Városok és Falvak Szövetsége.

- A legutóbbi soros kongresszus óta vagyok a tagja szövetségünk tanácsának, személyesen nem tapasztaltam, hogy bárki ignorálta volna kezdeményezéseinket, de kollégáimtól, akik régebben töltik be tisztségüket, sem hallottam hasonló panaszt, bírálatot a korábbi kormányokra. Teljesen természetes, hogy vannak ellenérdekeltségek, különösen az utóbbi években, amikor a pénzügyi, majd gazdasági válság miatt fokozatosan szűkülnek a források, s bár szinte minden ágazatban pénzügyi mutatók mutatkozik, a szakemberek megszorításokért, költségvetési lefaragásokért kiáltanak. De eddig még mindig meg tudtunk egyezni a kormányokkal, és partnerként. Hogy csak néhány példát mondjak: Robert Fico első kormányzása idején, a válság kitörésekor az önkormányzatok kiadáscsökkentő intézkedésekre kötelezték magukat a háromoldalú egyeztetések során, de annak fejében elnapolták a szelektív hulladékgyűjtésről szóló törvény hatályba lépését, minthogy az további terheket rótt volna településeinkre. A Radičová-kormányattal pedig éppen az idej esztendő finanszírozásáról egyeztünk meg konszenzusos alapon, miután nekünk nem felelt meg az új támogatási rendszer, amit az akkori pénzügyminiszter szeretett volna bevezetni. Nincs tehát szó bizalmi válságról, netán a korábbi elnök, Michal Sýkora munkájának bírálatáról. Egyszerűen olyan az élet, hogy

bizonyos idő után minden közösségnek ki kell értékelnie a munkát és igazodni a kor vagy a megváltozott körülmények igényeihez. Egy helyi polgári társulás esetében négy-öt év ez az idő, egy olyan nagy szervezet esetében, mint a Szlovákiai Városok és Falvak Szövetsége talán több, de hát már húszéves a szervezet, meg kell keresni a feltételeit annak, hogy például gyorsabb, rugalmasabb legyen a döntéshozatali rendünk, hogy az eddiginél modernebb munkamódszereket vezessünk be, s hadd ne soroljam. Szerintem egy természetes folyamatról van szó, s jó, hogy a küldöttek teljes egyetértésével tudtuk meghozni ezt a döntésünket is.

- A kongresszus határozatában is, az elkövetkező időszak kiemelten fontos feladatai között is felsorolta az önkormányzatok hatásköreinek és azok finanszírozásának átvilágítását, amit személyesen Ön is kulcsfontosságú kérdésnek tart. Miért lett ennyire égetően fontos ez a feladat napjainkra?

- A közigazgatási reformot a második Dzurinda-kormány idején, 2002-ben fogadták el, egy évvel később valósult meg a reformra épülő fiskális decentralizáció, ez önmagában is azt sugallja, hogy a tíz év tapasztalatait áttekintsük, s ha szükséges, korrekciókat hajtsunk végre. Végeredményben a folyamatot éles viták övezték, s nemcsak az ellenzék és a kormánykoalíció között alakult ki vita, a kormánypártoknak is voltak alapvető kifogásaik akár az önkormányzatokra kiosztott alanyi jogú hatáskörökkel kapcsolatban, akár az új finanszírozási rendszert illetően, a végső kompromisszumos megoldásnak pedig éppen az volt az alapja, hogy a pártok kölcsönösen biztosították egymást, a konkrét tapasztalatok alapján bármikor sor kerülhet a törvények és rendeletek módosítására. Tudtommal az akkori kormánypártok a kérdéshez aztán soha nem tértek vissza, csak feltételezem, hogy azért, mert a reformot követő évek Szlovákia gazdaságának rakétaszerű fejlődését hozták, sem a központi költségvetés, sem az önkormányzatok nem szenvedtek pénzsűkében, s ha mutatkoztak is deformációk, ad hoc döntésekkel kezelni tudták a problémákat. 2008 volt ebben a folyamatban a válsztóvonal, vagyis a válság kezdetének az éve, amikor a gazdasági növekedést recesszió váltotta fel, és ugrásszerűen megnőtt a költségvetési hiány. Az ön-

kormányzatok szempontjából azonban nemcsak az okozta a gondot, hogy egyre kevesebb pénz jutott a személyi jövedelemadóból befolyt költségvetési bevételekből jogköreink ellátására, hanem az is - sőt, talán a leginkább az -, hogy a központi hatalom egyre több államigazgatási feladatot ruházott át az önkormányzatok hatáskörébe, amihez viszont pénzforrásokat nem biztosított. Az okozza tehát a feszültségeket önkormányzati szinten, hogy településeink sok esetben alanyi jogú feladataiknak nem tudnak megfelelni, mert az átruházott államigazgatási hatáskörök végzésére kell fordítanunk bevételeink egy részét. Ezért van hát szüksége arra, hogy a kormány és szövetségünk közösen, partnerként tekintse át az önkormányzatok feladatait s az azokhoz szükséges források mértékét, ellenkező esetben ugyanis a polgárok látnák kárát annak, hogy akadoznak a közszolgáltatások. Már pedig ez senkinek nem lehet a célja, ez a két fél közül egyiknek sem tenne jót.

- A kongresszuson az elnöki beszámoló is taglalta, Ön is említette, hogy a korábbi választási ciklusban a volt pénzügyminiszter az önkormányzatok új finanszírozási rendszerét tervezte, amelynek – röviden és egyszerűen fogalmazva – az volt a lényege, hogy a megyéknek és a településeknek szánt adóhányadot ne a személyi jövedelemadóból számítsák ki, hanem több adónem adja az alapját. Az elképzelést rendkívüli kongresszuson utasította vissza a Szlovákiai Városok és Falvak Szövetsége. Foglalkoztak-e a májusi kongresszuson azzal, milyen módon és milyen forrásokból kellene finanszírozni az önkormányzatokat?

- Való igaz, hogy a szövetség tagjainak többsége és szakembereink is elutasították, hogy az önkormányzati feladatok ellátásához szükséges pénzüsszeget

négy adófajtából számítsák ki, be kell azonban ismernem azt is, én abban nem láttam kivetni valót. A gazdasági helyzet változik, az adórendszer is folyamatosan alakul, ezért én is úgy gondolom, stabilabb és biztonságosabb lenne az önkormányzatok finanszírozása, ha több adónemre épülne. Bizonyos értelemben kopírozná az önkormányzatok helyzete a kormányét, hiszen ha egy adónem rosszul teljesít, a másik meg jobban, s ha mindkettőből részesülnének az önkormányzatok is, a központi költségvetéshez hasonlóan maradna egyensúlyban a megyék és a települések költségvetése is. Az elképzelést én inkább azért nem támogattam, mert tartalmazott központosító elemeket, egyfajta újraelosztási formát, amelyen belül a kormánynak lehetősége lett volna befolyásolni, ki mire és mikor jut forráshoz. Ez viszont olyan önkormányzatiságot sértő elem, amelyet nem lehet elfogadni. A szubszidiaritás elvét, az önkormányzatok szuverenitását semmilyen válság nem írhatja felül. A mostani kongresszus azonban nem foglalkozott az önkormányzatok finanszírozási rendszerével, mert a célunk, hogy reális képet, áttekintést kapjunk a mára kialakult helyzetről, s mint mondtam, ezt el is értük: a kormányfőtől kaptunk nyilvános ígéretet arra, hogy átvilágítjuk az önkormányzatok hatásköreinek és azok finanszírozásának a helyzetét. Ennek a vizsgálatnak, összehasonlításnak az eredménye lesz a kiindulási alap az új finanszírozási rendszer kidolgozásához. Én hiszem, hogy az elemzést még az idén el lehet végezni, s ha jövőre nem is, 2014-ben már egy ésszerű, hatásköreinkhez mért valós költségvetéssel dolgozhatnak önkormányzataink, és az eddiginél is jobb, magasabb színvonalú közszolgáltatást nyújthatnak polgárainknak.

Neszméri Sándor

A Szlovákiai Városok és Falvak Szövetségének stratégiai dokumentuma az új, 2014 – 2020-as programozási időszakra

Célkitűzés

A dokumentum célja, hogy segítséget nyújtson a községeknek és városoknak, a Szlovák Köztársaság Kormányának és minden érintett partnernek az Európa 2020-ként jellemezett új, 2014 – 2020-as programozási időszak nemzeti előkészítésében annak érdekében, hogy maximális mértékben fel tudjuk használni azokat a lehető-

ségeket, amelyeket az Európai Közösség kínál nekünk, a Szlovákia számára legszükségesebb és legkritikusabb élethelyzetekben, minden eddigi tapasztalatunkat latba vetve.

Bevezetés

Attól kezdve, hogy Szlovákia belépett az Európai Unióba az európai politikák, elsősorban a kohéziós politika és a vidékfejlesztési politika, fontos szerepet töltenek be a szlovákiai városok és falvak fejlődésében. A támogatást nem csupán a közös európai költségvetésből származó pénzeszközök jelentik, bár sokan csak ezt látják benne, hanem a helyi és regionális stratégiák megalkotásának szükségszerűsége is, a területi és térbeli integrált projektek megalkotása és a közös partnerségek kialakítása is.

A falvak és városok a 2007 – 2013-as tervezési időszakban a Szlovák Köztársaság részére elkülönített pénzügyi források csaknem 40 %-át használhatják fel. E napig a falvak és városok bizonyították, hogy a segítség egyik legjobb befogadói mind a projektek előkészítettsége, mind azoknak a megvalósítása, vagy a források lehívása szempontjából. És annak ellenére, hogy a jelen dokumentum a 2013 utáni időszakot célozza meg, nem lenne szabad lebecsülni a 2007 – 2013-as időszak zárószakaszát sem, ezért javasoljuk, hogy az igazgatás minden szintjén maximális erőbevetéssel dolgozzanak az ezen időszakra vonatkozó sikeres és hatékony befogadáson.

Az SzVFSz feladata

A Szlovákiai Városok és Falvak Szövetsége (SzVFSz) a kezdetek kezdete óta igyekszik segíteni a mechanizmusok olyan beállításában, hogy az Európai Unió forrásainak felhasználása minél jobb legyen. Az SzVFSz felkínálja az SzK Kormányának, de minden más

partnernek is az együttműködést az európai támogatások olyan felhasználási rendszerének megalkotásában, mely az elérhető pénzeszközök maximális és leghatékonyabb kihasználását teszi lehetővé, a Szlovákia polgárai számára legfontosabb gazdasági és társadalmi területeken. Ehhez nem csupán jó minőségű, az előző programidőszakok tapasztalatait és elemzését szem előtt tartó stratégiára van szükségünk, hanem főként annak politikai fenntarthatóságára és folyamatosságára.

Európai politikák 2013 után

Bár még csak átléptük a 2007 – 2013-as programozási időszak félidejét, a többi európai államban már teljes erővel folytak az előkészületek a 2014 - 2020-as programozási időszakra. Az Európai Bizottság (EB) következő időszakra tett költségvetési javaslata és az előzetes számítások szerint a Szlovák Köztársaság a felzárkóztatási politika forrásaiból több pénzt kaphat a jelenleginél. És bár az egyes országoknak leosztott pénzeszám 2013 után sok tényezőtől függ, az euró jelenlegi válságát is beleértve, a következő programozási időszak előkészítéséhez maximális tisztességgel kell viszonyulnunk.

Az EB 2010-ben elkészítette az Európa 2020 Stratégiát. Ez a stratégia a jövő Európájának 3 alappilléret és ezek prioritásait tartalmazza:

• Intelligens növekedés

- a kutatás és technológia fejlesztés megerősítése,
- az innováció és intelligens szakosodás támogatása,
- az információs és kommunikációs technológiákhoz való hozzáférés támogatása, kihasználása és minőségének javítása,
- a kkv-k növekedését akadályozó tényezők kiküszöbölése,
- az oktatási és képzési rend-

szerek minőségének javítása és növelése minden szinten, részvételük a továbbképzésekben és átképzésekben.

• Fenntartható növekedés

- a légszennyezést csökkentő gazdaság támogatása minden ágazatban (alacsony szén-dioxid-kibocsátás), a természeti források hatékony kihasználásának támogatása, stb.,
- a megújuló energiaforrások támogatása,
- az európai energetikai hálózat fejlesztése,
- a fenntartható közlekedés támogatása,
- a rossz energiafelhasználás korrekciója és megelőzése,
- a szűk áteresztőképességű kulcsfontosságú hálózati infrastruktúrák korszerűsítése.

• Inkluzív növekedés

- a munkaerő-piaci részvétel növelése, a strukturális munkanélküliség csökkentése, a munkaminőség javítása
- a munkaerő munkakészségeinek növelése a munkaerőpiac szükségletei szerint,
- az életfogytig tartó tanulás támogatása,
- a szociális felzárkóztatás és a szegénység elleni küzdelem támogatása.

Az Európa 2020 Stratégia kulcsfontosságú prioritásokra, az EU hozzáadott értékére, a hatásokra és eredményekre fókuszál. Tudatosítani kell, hogy ezeken az elveken nyugszik majd a jövőben a kohéziós politika. Az Európai Bizottság 2011. június 29-én hozta nyilvánosságra a 2014 – 2020-as programozási időszak költségvetési javaslatát, melyben a 2014 – 2020-as időszak egészére 376 mld. eurót irányzott elő a felzárkóztatási politika céljaira, ebből:

- 1) 162 200 millió eurót a leszakadt régiók felzárkóztatására (a GDP 75 %-ára),
- 2) 38 900 millió eurót a köztes régiókra (a GDP 75% – 90%-a közötti sávban vannak),
- 3) 53 100 millió eurót a régiók versenyképességének növelésére (a GDP 90%-a feletti régiók),
- 4) 11 700 millió eurót területi együttműködésekre (önálló célként van meghatározva),
- 5) 68 700 millió eurót a Kohéziós alapba,

6) 40 000 millió eurót az Európát összekötő rendszerekre (főként közlekedésre).

Felzárkóztatási politika 2014 – 2020

A jövő felzárkóztatási politikájának alapelvei és szabályai már elkészültek:

- kölcsönös előnyöket kell hoznia az egész Európai Uniónak,
- össztársadalmi vitát követel meg, a közvélemény bevonásával a döntéshozatalban,
- Támogatja a koordinációt és az integrációt a más politikákkal, így az integrált programozással is,
- ún. Közös Stratégia Kerettervet (vagy Partnerségi Szerződést) feltételez a tagállammal, mely alapján a tagállam leírhatja a pénzeszközöket,
- csak kulcsfontosságú prioritásokat fog támogatni az érintett országban vagy régióban, pontosan meghatározott célokkal és hatásmutatókkal, valamint a Partnerségi Szerződésben rögzített eredményekkel,
- a Partnerségi Szerződésben ex-ante (előzetes) feltételeket vezet be, melyeket a tagállamnak teljesítenie kell, hogy megkezdhesse a pénzeszközök lehívását.

Az előfeltételek különböző jellegűek lehetnek, így akár jogszabályiak is, ami a hosszadalmas törvényalkotási eljárás miatt késleltetheti majd az európai alapok kihasználásának megkezdését,

- az operatív programok mint fő irányító eszközök a stratégiai dokumentumok tartalmát konkrét beruházási prioritásokra bontják le világos és mérhető célokkal; a tagállamon belüli eszközöket kis számú prioritásra kell összpontosítani,
- várható, hogy javulni fog az értékelés és nagyobb mértékben veszik figyelembe az eredményt, s a vele összefüggő világos és mérhető célokat és eredménymutatókat,
- visszatér az arányos ellenőrzéshez, mely során az ellenőrzés és az auditálás gyakorisága és mélysége az irányító szerv minőségétől és jó hírétől függ majd,
- a multiplikációs hatású beruházásokat fogja támogatni,
- az irányítási rendszer további egyszerűsítését fogja szorgalmazni,
- 5 %-os bónuszt kínál fel azoknak az országoknak, amelyek a középtávú értékelés során teljesítik a kitűzött célokat, hatás- és eredménymutatókat,
- támogatja a helyi fejlesztési stratégiákat és partnerségeket (pl. LEADER),

- erősíti a területi koherencia elképzeléseket, különös hangsúllyal a város (mint európai keretek közt fenntartható város), a működőképes terület, a sajátos földrajzi vagy demográfiai problémákkal bíró térség feladataira, hogy a programdokumentumokban konkrétan meg legyenek határozva a városi aktivitásokra kiosztott tételek; nagyobb rugalmasság az operatív programok megalkotásában és irányításában,
- a pénzügyi mérnökség eszközei erőteljesebb kihasználásának támogatása (pl. a forgótöke típusú eszközöké),
- a makroregionális stratégiák kiteljesítésének támogatása, benne a Duna-stratégiáé – támogatás a Területi Együttműködési Program közvetítésével.

A szlovákiai városok és falvak prioritásai

Az SzVFSz kidolgozta prioritási területek alapjegyzékét a szlovákiai városok és falvak szempontjából, melyben szem előtt tartotta a legfrissebb és legégetőbb szükségleteket:

1. Környezet- és tájvédelem
  - 1.1 Az ivóvízzel való ellátás javítása
  - 1.2 A szennyvíz-tisztítás
  - 1.3 Szennyvíz-tárolók építése
  - 1.4 Zöldövezetek gondozása és parkosítás
  - 1.5 Köztisztaság és közrend, a hulladék osztályozása és likvidálása, levegőtisztaság, levegőtisztaság
  - 1.6 Hulladékgazdálkodás – gyűjtőudvarok kiépítése és gyűjtés feltételeinek megteremtése, a biológiailag lebomló anyagok összegyűjtése és likvidálása
  - 1.7 Árvízvédelem – árvízvédelmi objektumok kiépítése, megelőzés,
2. Közlekedési infrastruktúra
  - 2.1 A helyi és városi utak kezelése
  - 2.2 Közterületek és parkolóhelyek fenntartása
  - 2.3 Közterületek és járdák korszerűsítése
3. Energiagazdálkodás
  - 3.1 Közvilágítás
  - 3.2 Középületek hőszigetelése
4. Közigazgatás
  - 4.1 A hivatalok és helyi önkormányzatok korszerűsítése
5. Gazdasági fejlődés
  - 5.1 Vállalkozás-támogatás
  - 5.2 A tudomány és kutatás támogatása
  - 5.3 Az idegenforgalom támogatása
  - 5.4 A kultúra és a műemlékek fenntartása
6. Közszolgáltatások
  - 6.1 Általános iskolák és óvodák

- 6.2 Szociális szolgáltatások
- 6.3 Egészségügy
- 6.4 Kultúrafejlesztés
- 6.5 A sport fejlesztése
- 6.6 A közrend és közbiztonság növelése

Az SzVFSz konkrét javaslati az EU-alapok irányításának egyszerűsítésére és hatékonyabbá tételére:

A javaslatok a teljes pályázati ciklusra vonatkoznak, vagyis a vissza nem térítendő támogatások iránti kérelmek benyújtására tett felhívás közzétételétől számított időtől a projekt előkészítésén, annak jóváhagyásán, a szerződés aláírásán, a projekt megvalósításán és megfinanszírozásán, ellenőrzésén és figyelemmel kísérésén idejéig terjedő ciklusra vonatkoznak. Nem foglalnak az irányító, esetleg a közvetítő szervek vagy más ellenőrző szervek hiányosságaival.

- A kérvények benyújtására vonatkozó felhívást úgy kell előkészíteni, hogy hatályossága idején a feltételek már ne változzanak, nem beszélve a felhívások törléséről vagy a határidők megváltoztatásairól – ezek nem szolgálják az egyes pályázókkal szembeni igazságos bánásmódot.
- Javasoljuk, hogy a vissza nem térítendő támogatások iránti kérelmek benyújtására tett felhívás időtartama legalább 3 hónapos legyen az ún. laza, beruházást nem igénylő pályázatok, és legalább 6 hónapos legyen a befektetést igénylő pályázatok esetében.
- Javasoljuk a vissza nem térítendő támogatások iránti kérvények adminisztratív igényességének csökkentését (minimalizálni a mellékletek számát, egyes esetekben becsületbeli nyilatkozattal helyettesíteni azokat, minimalizálni a bekért projektmásolatok számát; az első szakaszban csak a projekt célkitűzéseit kérni, a részletes dokumentációt csak a pályázat további szakaszába bejutott pályázótól kérni, esetleg a kivitelezés részletes megvalósítási tervének bemutatását a szerződés megkötését megelőzően teljesen kizárni).
- A jóváhagyási eljárásban kiértékelni a projekt valós szükségességét és minőségét, kihasználásának hatékonyságát az érintett területen.
- A jóváhagyási folyamatot 3 hónaposra csökkenteni, mégpedig a felhívás lezárásától számítva, az eredmények interneten való közzétételéig.
- A jóváhagyási eljárásban, de a projekt befogadásában és ellenőrzésében is figyelembe venni más központi ál-

lamigazgatási szervek állásfoglalásait, esetleg egyéb illetékes szervekét, és vitás esetekben vagy tévedés gyanúja esetén az illetékes szervvel megoldani a problémát, nem a kérvényezővel.

- Több időt (maximálisan 6 hónapot) szentelni a szerződés előkészítésének, és javasoljuk az egyeztetési eljárást a pályázóval a költségvetés lehető leg-szigorúbb elbírálása érdekében, hogy a pénzeszközök kihasználása valóban hatékony legyen.

- A legnívósabb és legszükségesebb pályázatok szigorú, de igazságos kiválasztását követően a projekt tényleges befogadása során maximális segítőkészséget követelni a hivatalnoktól (természetesen a szabályokkal összhangban) a projekt sikeres és idejében történő, minimális veszteséggel járó megvalósítása érdekében; a projekt-hivatalnokokat a lezárt projektek után jutalmazni, ne a projektek kizárásáért, a hibák kereséséért.

- A projekt megvalósítása során elfogadni a logikus változtatásokat (egyes esetekben ezért a községeket és városokat pénzügyi problémák, sőt kényserfelügyelet fenyegeti).

- Pontosítani a az indikatív mutatók nagyságát (referenciaértékek/benchmarks) a Regionális Operatív Programban az egyes intézkedések esetére, a város és község vonatkozásában eltérő feltételrendszerrel (pl. a városi iskola felújítása során mindig több négyzetméter területű felületről van szó, mint egy falusi iskola esetében, ezzel a városnak indokolatlan költségei keletkeznek).

- Közös szakmai feltételeket meghatározni az irányító szervezetnek és köz-igazgatásnak, és garanciális feltételeket megszabni az ügynökségeknek, amelyek szolgáltatásokat nyújtanak az egyes operatív programok támogató tevékenységeinek keretében, így pénzeszközöket használnak fel az állami alapokból, az állami költségvetésből, valamint a városok és falvak költségvetéséből (sok az olyan ügynökség, amelynek semmilyen tapasztalata nincs).

- Tisztességtelen ügyletek és csalások esetén a helyzetet individuálisan kezelni, büntető feljelentéssel, illetve az ügy nyilvánosságra hozásával a sajtóban.

- Létrehozni az európai alapok ombudsmanjának intézményét.

- Egyszerűsíteni a pénzeszközök mérítését, pl. átalány bevezetésével, ármorák-árlafonok vagy egyszeri tételek

(ún. „lump sum”) meghatározásával.

- Meghatározni a kifizetések kötelező határidejét 60 napban, maximum 90 napban a kifizetési kérelem benyújtásától számítva.

- Előleget nyújtani a projekt kezdetekor legalább a teljes támogatási összeg 30 – 40 százalékának értékében.

Zárókövetkeztetések

Az SzK Kormányának és a Szlovákiai Városok és Falvak Szövetségének közös céljává kell válnia a nyílt partneri vitának, a közös álláspontok és végkövetkeztetések keresésének, mert ezek a Szlovák Köztársaság egészének érdekeit szolgálják.

Ezen okból a Szlovákiai Városok és Falvak Szövetsége javasolja az SzK Kormányának:

A 2014 – 2020-as új programozási időszak előkészítése szempontjából:

Az SzVFSZ előjáróinak az SzK Kormányának eddig lefolytatott tárgyalásainak fő célja az volt, hogy olyan ajánlásokat tegyenek az új programozási időszak megtervezésében, amelyek:

- egyszerűsítik az adminisztratív igényességet a városok és falvak projektjeinek előterjesztése és jóváhagyása folyamán,

- lehetővé teszik a városok és falvak saját pénzeszközeinek és kapacitásainak hatékonyabb kihasználását a projektek előkészítésében és javítják a községekben a stratégiai tervezést,

- lehetővé teszik az EU-alapok hatékonyabb kihasználását a területi székelyek fejlesztésében,

- lehetővé teszik az EU felzárkóztatási politikája céljainak jobb teljesítését,

- támogatják a térségek fenntartható fejlődését és lehetővé teszik a térség fejlődési potenciáljának kiértékelését,

- világossá teszik a kapcsolatot a kommunális reform és a helyi területi önkormányzatok automatizálása között.

A fenti okokból az SzVFSZ kéri a Szlovák Köztársaság Kormányát, hogy új, 2014 – 2020-as programozási időszak megtárgyalása során tartassa szem előtt:

- a regionális különbségek csökkentését támogató projekteket a Regionális Operatív Program eszközeinek megtartása érdekében,

- az innovatív projektek és az energiahatékonyságot növelő projektek támogatását,

- az SzK EU-val szembeni kötelességei

teljesítését elősegítő projektek támogatását,

- a strukturális alapok merítési lehetőségeinek növelését és bővítését az SzK fővárosa és a Pozsonyi megye számára is,

- a strukturális alapok irányító folyamatának hatékonyabbá tételét,

- az egyes projektdokumentációk egyszerűsítését az egyes operatív programokba benyújtott pályázatok szakaszában (a pályázati elbíráláshoz csak a projekt céljait kérni, a további dokumentumokat már csak a jogosult kérvényezőktől megkövetelni akkor, amikor a pályázat felsőbb szakaszába bejutottak),

- zárja ki a megvalósítási tervek kidolgozásának követelményét a szerződés megkötése előtt,

- egyszerűsítse a pénzeszközök mérítésének folyamatát pl. átalány bevezetésével,

- őrizze meg ez eddigi önrész-finanszírozási arányt a városok és falvak részére,

- juttassa érvényre az előlegfizetés (előfinanszírozás) elvét a projekt megvalósításának beindításakor legalább az összköltségek 30-40 %-a értékében,

- az áfa-kérdés (HÉA) megoldását, hogy az jogos költségnek számítson az összes operatív program esetében, beleértve a Vidékfejlesztési Programot is,

- szabjon meg kötelező határidőket a kifizetett költségek megtérítésére minden egyes szakaszban, illetve projekt esetében a köztes időszaki monitorjelentések előterjesztését követően, a projekt befejezésekor pedig a zárójelentés és pénzügyi jelentés előterjesztését követően,

- az egyes operatív programok intézményesítését,

- a vidékfejlesztési program és az ESZA koordinálását, a közös stratégiai cél közvetítésével (az eszközök, a hozzáférés és a célok együttes koordinálása a szlovákiai városok és falvak támogatása érdekében),

- vizsgálja felül, egyszerűsítse és adaptálja a hozzáférési feltételeket a LEADER programhoz és a Vidékfejlesztési Programhoz;

- tegye lehetővé az egyes operatív programok technikai segítség fejezetében elkülönített pénzeszközök kihasználását,

- releváns partnerként együttműködni az SzK Kormányával a stratégiai keret-terv összes előkészítő folyamatában.

NAGYSZOMBAT MEGYE – ÁLLANDÓ VÁLTOZÁSBAN

Közel tizenegy éve, 2001. július 4-én szavazta meg a szlovák törvényhozás azt a jogszabályt, mely alapján létrejött a jelenlegi megyerendszer. Az Osztrák-Magyar Monarchia széthullása, illetve a Csehszlovák Köztársaság megalakulása óta így sokadszor is sikerült olyan közigazgatási felosztást létrehozni, amelynek a természetes folyamat eredményeképp kialakult régiókhoz semmi köze nem volt. **Kvarda Józseffel, Nagyszombat megye első alelnökével arra kerestük a választ: hogyan tud a gyakorlatban működni ez a rendszer.**

- Leon Sokolovský történész professzor 1993-ban úgy fogalmazott: megdöbbentő, hogy a Csehszlovák Köztársaság megalakulása, tehát 1918 óta mindig a zöld asztal mellől döntöttek az ország területi felosztásáról. Erről szól a jelenlegi megyerendszer is?

- Igen. Az eltelt közel száz év során legalább tizenöt alkalommal jelölték ki így az országon belül a járási vagy a megyei határokat. Sokolovský szerint különben eddig mindig a nemzet ellenében, legjobb esetben a nemzet kihagyásával hozták meg ezeket a döntéseket. Ha ez az állítás a szlovák többségre nézve igaz, akkor hatványozottan igaz a kisebbségek esetében.

- A kulisszák mögött nyilván folyt egyfajta üzletelés...

- Pontosítanék: a kulisszák mögött politikai puccs történt. A kormányzó Szlovák Demokratikus és Keresztény Unió és a belügyminisztérium ugyanis teret engedett annak, hogy a nyolc megyéből álló rendszer legyen átültetve. Erről Vladimír Krivý egyetemi tanár már akkor elmondta: nyilvánvaló, hogy a magyarság kárára hozták létre, tovább rombolandó a szlovákiai magyarok regionális tudatát.

- Tavaly, a megyerendszer tízéves fennállása alkalmával Michal Horský politológus kritikus megjegyzést tett, mondván: a megyék az eltelt tíz évben nem tettek eleget azért, hogy bekerüljenek az emberek tudatába.

Megállja a helyét ez a kritika?

- Nem, több szempontból sem. Nyilván mindig lehet többet tenni egy ügyért, mint amennyit megtett az ember, de kulturológusként azt kell mondanom: a regionális tudat kialakulását Nagyszombat megye esetében több tényező is fékezi. Az egyik ilyen, hogy a megye nem egységes földrajzi régió, hanem a Csallóköz, a Mátyusföld, az Erdőhát egy-egy részéből, illetve a csaknem teljes Alsó-Vág mentéből áll össze. Egy másik szempont, hogy Nagyszombat megye mint közigazgatási egység a történelem során sosem létezett, harmadszor pedig: legalább három kulturális tudat jelenik meg a megye területén. Magyarán: az Erdőháton élők önazonosság-tudatát más tényezők határozzák meg, mint a megye központi, illetve déli, magyarok lakta részében élőkét. Ilyen körülmények közt nehezen alakul ki az emberekben a regionális tudat.

- Lássuk, mit árul el a térkép, illetve mit mond a statisztika Nagyszombat megyéről!

- Hét járást foglal magába a megye, ebből egyetlen olyan van, amelyet még 1960-ban hoztak létre, és azóta nem változtak a határai – ez a Dunaszerdahelyi járás. Megjegyzem: míg 1960 előtt 17 magyar többségű kisjárást volt, a „rendezést” követően csak két ilyen maradt, mégpedig a már említett Dunaszerdahelyi és a Komáromi. Mindebből kitűnik, hogy már 1960-ban is az volt a cél, hogy a magyar kisebbség hátrányára hozták létre a nagy járásokat. Nagyszombat megye területén 16 város található, és a lakosság csaknem fele ezekben összpontosul. A népszámlálási adatok szerint 554 730 lakosa van, területét és a lakosság számát tekintve is a legkisebb megye. Ezzel szemben több, mint negyedmillió hektár termőfölddel rendelkezik, és itt található az ország két legnagyobb energetikai létesítménye, a jászlói atomerőmű és a bósi víz-erőmű. Ipari vonatkozásban egyébként is erős.

- Mekkora költségvetéssel gazdálkodik a megye?

- Nagyszombat megye éves bevétele és kiadása mintegy százmillió euró.

Kvarda József

Ebből az összegből látja el azokat a jogköröket és feladatokat, amelyeket a megyékről szóló törvény ruház rá. Mint látjuk: komoly összeg fölött rendelkeznek; a déli régió fejlődése szempontjából ezért is kulcsfontosságú lett volna a Duna menti megye létrehozása.

- Milyen arányban oszlanak meg a kiadások az egyes megyei intézmények között?

- A megyének 106 intézménye van, melyek összességében 4700-nál több főt alkalmaznak – tehát egy nagyon komoly munkáltatóról van szó. A tavalyi évre fókuszálva elmondható: a folyó kiadások legnagyobb részét, több mint 43 millió eurót az oktatásügyre fordítottuk. Csaknem 20 millió euróba kerültek a szociális intézmények, a kultúrára pedig átlagban mintegy 4 millió eurót költünk évente. Az úthálózat, pontosabban a másod- és harmadosztályú utak karbantartása 8,3-8,4 millió eurót emészt fel, a tömegközlekedés támogatása pedig csaknem 11 milliót. Európai Uniói projektekre 1-1,2 millió euró megy el.

- Vegyük részletesebben górcső alá az egyes területeket. A szociális szféra vonatkozásában milyen feladatokat lát el a megye?

- A megyéknek a törvény értelmében hozzá kell járulniuk a területükön állandó lakhellyel rendelkező lakosok szociális ellátásához, ami, valljuk be, nagy terhet ró rá. Bár készül egy olyan jogszabály, amely szerint ez a jövőben másképp működne, jelenleg az van, hogy nemcsak a saját alapítású és fenntartású, hanem a községi önkormányzati és magánkézben lévő szociális szolgáltató intézmények működését is részben a megye finanszírozza. Ez évente közel

20 millió eurós kiadást jelent. Az idei évet véve alapul: április 1-éig 1,9 millió euróba kerültek nekünk azok az intézmények, amelyeknek nem mi vagyunk az alapítói, fenntartói; ebből 176 ezer euró a Dunaszerdahelyi, míg 159 ezer euró a Galántai járásban működő intézményekhez került.

- Melyek azok a kulturális intézmények, amelyek jelenleg a megye hatáskörébe tartoznak?

- Ilyen Dunaszerdahelyen a Csallóközi Könyvtár, a Csallóközi Múzeum és a Csallóközi Népművelési Intézet, míg Galántán a Járási Könyvtár, a Honismereti Múzeum és a Népművelési Központ. Megyei fenntartású színház csak a Nagyszombati járásban, míg képtár az Erdőháton és Nagyszombatban működik.

- A törvény a középiskolák fenntartását is a megyékre ruházta át. Milyen jelenleg az oktatásügy helyzete?

- A megyének összesen 53 középiskolai tanintézménye van, ebből 16 gimnázium, 37 pedig szakközépiskola. Magyar tannyelvű gimnáziumok Galántán, Dunaszerdahelyen, Somorján és Nagymegyeren működnek, míg szakközépiskolák Nagymegyeren, Dunaszerdahelyen és Galántán is. Dunaszerdahely specifikus helyzetben van, mivel sportgimnáziummal is rendelkezik. Ami a bentlakásos iskolákat illeti, a magyarok lakta területen ilyen csak Dunaszerdahelyen és Nagymegyeren működik.

- Gyakorta ragozott téma az úthálózat fejlesztése. Milyen lehetőségei vannak e téren Nagyszombat megyének?

- A megye összes másod- és harmadosztályú úthálózatának a hossza 1.593 kilométer, ebből 487 a Dunaszerdahelyi járás, 249 kilométer pedig a Galántai járás területére esik. 2008 és 2011 között a Dunaszerdahelyi járásban az utak 23,5, míg a Galántaiban 26,3 százalékát sikerült felújítanunk. A két járás területén így csaknem 200 kilométernyi útszakaszt hoztunk rendbe. A Dunaszerdahelyi járásban majdnem 11 millió eurót, a Galántaiban pedig közel 7 millió eurót fordítottunk erre a célra. Továbbra is gondot okoz, hogy a kami-onforgalom egy része a megyei utakra összpontosul, aminek hatására állaguk folyamatosan romlik, s ez érvényes a hidakra is. Utóbbiak felújítására sajnos

nincs anyagi fedezetünk.

- Gazdasági szempontból fontos volna, hogy Nagyszombatot Dunaszerdahelyen keresztül a medvei határátkelővel első osztályú út kösse össze. Lát erre esélyt a közeljövőben?

- Bár az első osztályú utak az állam hatáskörébe tartoznak, a megye vezetése régóta szorgalmazza, hogy ez az összeköttetés létrejöjjön, illetve Nagymagyart is első osztályú út kösse össze Dunaszerdahellyel. Nemkülönben fontos volna a megye számára, hogy Somorja térségében híd épüljön a Dunán. Megjegyzem: ezt maga a megyei elnök hangsúlyozta, amikor a második Dzurinda-kormány közlekedési minisztere, Pavol Prokopovič egy alkalommal Dunaszerdahelyen járt. Ide kívánczik, hogy 1942-43-ban már megtervezték a hidat, sőt az előmunkálatokat is megkezdték Doborgaz térségében, ám a történelem közbeszólt. Mivel Pozsony és Medve között a Duna mintegy 80-90 kilométeres szakaszán a határ átjárhatatlan, megoldásként a kompjárat újraindítása kínálkozik Bős és Dunaremete között. Az erre vonatkozó projekt nyitókonferenciája június 12-én zajlott Bősön, a megvalósítás még egy évet várhat magára. Ha minden a tervek szerint halad, 2013-ban a határfolyam két partja között elindul a komp, amely elsősorban a gyalogos és a kerékpáros forgalmat szolgálja majd ki. Jelentősége idegenforgalmi szempontból is nagy.

- A dunai közlekedésnél maradványok: ha jól tudom, a megye nagyobb szabású terveket is dédelget...

- Igen, mégpedig az úgynevezett Dunabus tervét. Ennek lényege, hogy Csölösztő térségből, a Körtvélyesi tározótól egy olyan személyszállító hajó közlekedne Hainburgig, amely a Duna mindkét partján kikötne. Az elgondolás azon alapul, hogy míg meg nem épül a déli gyorsforgalmi út, a Dunabusnak köszönhetően csökkenne a 63-as út Somorja és Pozsony közötti szakaszának a forgalma, hiszen az utazóközön-ség hajón gyakorlatilag fél órán belül elérné a főváros központját. A tervezet határon átnyúló együttműködési program keretében látom megvalósíthatónak – csakúgy, mint a SacraVello-projektet, amelynek lényege, hogy Győrből kiindulva, a Rába folyótól a Morváig kiépülne egy olyan kerékpárút, amelyik összekötné a szóban forgó

térségek egyházi kegyhelyeit. Sokat foglalkoztunk ezzel a tervvel, de a Magyarország – Szlovákia együttműködési keretprogram időközben kimerült; megvalósítására így valószínűleg a 2014-2020-as tervezési időszakban kerülhet majd sor.

- Közben napvilágot láttak olyan elképzelések, hogy az Ön által említett időszakban a határon átnyúló nemzetközi projektek szigorúbb szabályozás és elbírálás alá esnek. Mi van ennek a hátterében?

- Értesülesem szerint a szabályozás elsősorban arra fog kiterjedni, hogy az ilyen projektek a határtól milyen távolságig realizálódhatnak. Megegett ugyanis, hogy Pöstyén, sőt az annál is északabbra fekvő települések nyerték el a magyar-szlovák határmenti együttműködés fejlesztésére szánt támogatást, mivel együttműködő partnerként maga a megye szerepelt. A jelenleg érvényben lévő játékszabályok szerint gyakorlatilag akár Szokolca is sikerrel pályázhatna ilyen támogatásra.

- Visszatérve a megvalósult, vagy jelenleg is a kivitelezés stádiumában lévő pályázatokhoz: melyek azok, amelyekben Nagyszombat megye közreműködött?

- Ilyen a dunaszerdahelyi kórház és a győri megyei kórház közös projektje, amelynek részeként a gyorsmentőszolgálat, illetve a katasztrófavédelem szakemberei szimulált válsághelyzetet megoldásában vettek részt a medvei határátkelőnél. Ennek kapcsán mindkét kórház egy-egy jól felszerelt mentőkocsihoz jutott. Amennyiben azt a törvények is lehetővé teszik majd – gondolok itt főleg az egészségbiztosítók működését szabályozó jogszabályra –, az intézmények az együttműködést más területekre is kiterjesztik.

- A dunaszerdahelyi kórház kapcsán - amelynek fő részvényese éppen Nagyszombat megye - mindenképp ide kívánczik a kérdés: hogyan kerülhetett abba a helyzetbe, hogy a fennmaradásáért küzd?

- Hosszú történet ez. A kórházak 2002-ben kerültek a megyékhez, előtte viszont működött egy Veritel nevű állami szervezet, amelynek feladata a kórházak adósságállományának felszámolása volt. Bár több milliárd korona fölött rendelkezett, térségünk három egészségügyi intézménye félmilli-

árd koronának megfelelő rendezetlen számlatömeggel került a megyéhez, s ennek nagy része a dunaszerdahelyi és a galántai kórházat terhelte. A törvény értelmében, ha egy támogatott szervezetként működő gazdasági egység vagy intézmény két éven keresztül negatív gazdasági eredményt mutat fel, akkor átalakításon kell átesnie. A megyének két lehetősége volt: vagy nonprofit szervezetté, vagy részvénytársasággá transzformálja a kórházakat. Utóbbit választottuk, abban bízva, hátha sikerül stratégiai befektetést találnunk és tőkét bevonnunk. Megalakult tehát a három részvénytársaság, egymillió szlovák korona alaptőkével, ám később kiderült, hogy ennyivel nem működhetnek. Ekkor megkaptuk mindhárom kórház alól a területet, amivel már kétféle euróra emelhetjük az alaptőkét. Azzal, hogy a Radičová-kormány a leköszönése előtti utolsó pillanatban emelte az orvosok és az egészségügyi nővérek fizetését, ismét nehéz helyzetbe kerültünk. Egy olyan kórházra, melynek alaptőkéje kétféle euró, akkora terhet róni, hogy az évi bértöbblet 1,4 millió euróra rúgjon, egyértelmű csőd. A szakolcai kórházba időközben sikerült befektetést bevonnunk; s hogy a két déli járás kórháza is elkerülje a csődöt, a megyei közgyűlés úgy döntött: ötmillió euróra emeli az alaptőkét. Az azonnali veszélyt így sikerült elodáznunk, de ez nem azt jelenti, hogy hosszú távon megoldottuk a problémát. Ami a dunaszerdahelyi kórházat illeti: ez az intézmény az eltelt évtizedek során többszörös diszkriminációnak volt kitéve. Hogy mást ne említsek, a legnagyobb hasznot termelő részlegeit kiprivatizálták, előnytelen

szerződésekkel a csőd szélére sodorták. Komoly erőfeszítéseket teszünk azért, hogy talpon maradjon.

- A nyolc regionális önkormányzatok közül Nagyszombat megye az egyetlen, amely partnerként részt vesz egy korlátozott felelősségű európai területi társulás (EGTC) munkájában.

- Így van, a Rába-Duna-Vág EGTC-t Nagyszombat, Komárom-Esztergom, illetve Győr-Moson-Sopron megye azzal a szándékkal hívta életre, hogy új lendületet adjon a határon átnyúló fejlesztések előkészítésének és a kapcsolatok építésének, amelyek idővel a lakosság életszínvonalának növelését eredményezik majd. Létrejött nem volt zökkenőmentes, a Ján Fígel vezető minisztérium, amely a nyilvántartásba vételt végezte, teljes erejével fékezte a folyamatot. Egyik képviselője egy összejövétel alkalmával kijelentette: a tárca mindent el fog követni annak érdekében, hogy a szlovák-magyar határ mentén ilyen tömörülések ne jöjjenek létre. Törvénybe is foglalták, hogy az EGTC-k működésükhöz ne igényelhessenek támogatást a szlovák költségvetésből, így a Rába-Duna-Vág együttműködési csoportosulás a magyar költségvetésből pályázza és kapja ehhez a pénzt. Tudni kell, hogy az Európai Unió 2014-2020-as programozási időszakában az EGTC-knek kiemelt szerep jut majd, miáltal az eurorégiók gyakorlatilag szerepüket veszítik – mi tehát előremenekültünk.

- Úgy tudom, Nagyszombat megyének nem kizárólag a Kárpát-medencében vannak „érdekeltségei”.

- Tizenhat határon túli régióval kötöttünk eddig együttműködési szerződést – köztük olyanokkal, mint a kelet-kazahsztáni akimátus, vagy az örményországi Armavir régió –, és további nyolc vár aláírásra. Legelőbb, persze, a Visegrádi 4-ek közötti kooperáció, amely elsősorban az idegenforgalom fejlesztésére van beállítva, s gyümölcsöző a Centropé-ban, azaz a közép-európai országok régióinak együttműködését segítő tömörülésben vállalt tagságunk is. Mindamellét kiemelkedő fontosságú számunkra a Duna menti országok közötti gazdasági, közlekedési, energetikai, környezetvédelmi és kulturális kapcsolatokat erősítő Duna-stratégia megvalósítása, amelyből a megye maximumisan ki akarja venni a részét.

- Végezetül hadd kérdezzem meg: milyen a megye és a települési önkormányzatok kölcsönös viszonya?

- Nagyszombat megye területén három regionális önkormányzati csoportosulás működik, amelyek vezérkarával állandó, élő kapcsolatunk van, s rendszeres időközönként megvitatjuk, milyen előrelépéseket tettünk a közös területeken. Ezen kívül a megye és a falvak létrehozta egy központi válságállapot, amelyből rendkívüli események bekövetkeztekor, például természeti csapás esetén segítjük a településeket. A helyi kultúrát, sportot, tűzoltóságot, szociális- és egészségügyet évente közel harmincezer euróval tudjuk támogatni. Ez valójában egyfajta segítség a helyi önkormányzatok problémáinak megoldásához is.

Lőrincz Adrián

Sokkal többet vártak a megyerendszertől

Nem egykönnyen született meg Szlovákiában a rendszer-váltás után a megyerendszer, az első Dzurinda-kormány hosszas viták után fogadta el a 302/2001-es számú törvényt, amelyet a Magyar Koalíció Pártja (MKP) nem támogatott, mert nem értett egyet az ország nyolc megyére való felosztásával. A rimaszombatiaknak sem tetszett az új felosztás, ők egy önálló Gömör-Nógrád megyét szorgalmaztak, a központi akarat érvényesülése miatt végül a Rimaszombati járást, ahogyan a kerületi rendszerben is, Besztercebányához tagolták be - a Losonci, a Nagyrőcei és a Nagykürtösi járással együtt. Az eltelt tíz esztendőről, a megyerendszer előnyeiről és eredményeiről, **Bán Zoltánnal és Auxt Ferencsel**

Auxt Ferenc

Bán Zoltán

beszélgetünk. Bán Zoltán a kezdetektől tagja a megyei önkormányzat képviselő-testületének, Auxt Ferenc (mellesleg az MKP járási elnöke is) újoncnak számít a megyei politizálásban.

- Milyen szerepet kaptak a megyék az új közigazgatási rendszerben az államigazgatás és a helyi önkormányzatok között?

Bán: A megye kapta meg az újonnan létrejövő rendszerben a középfokú oktatási intézményeket, az egészségügyi és szociális szolgáltatást, az úthálózatot és az autóbusz-közlekedést, de bizonyos kulturális intézményeket is.

- S kapott ehhez pénzt is a megye?

Bán: A kérdést inkább úgy tegyük fel, hogy elegendő pénzt kapott-e, vagy sem. Ez a leosztás végeredményben arra szolgált, hogy az állam költségeket takarítson meg.

- Az eltelt tíz esztendőben milyen lehetőséget kaptak a magyarok a többségében szlovákok lakta megyétől?

Bán: Be kell vallanom, hogy bár a területi felosztás nem az elképzeléseink szerint alakult, mégis nagy volt a kezdeti lelkesedés és a várakozás a polgárok részéről is. Az első ciklusban mind a hat képviselői helyet mi nyertük el a Rimaszombati járásban, ráadásul igen magas szavazataránnyal. A képviselők közül én és Boros Zoltán kaptuk messze a legtöbb szavazatot, s a 49 megyei képviselőből tizenötöt adott az MKP, s bár furesának tűnik utólag is, de a győztes Demokratikus Szlovákiáért Mozgalmal (HZDS) és a pártot képviselő akkori elnökkel, Milan Marčokkal konstruktívan együtt lehetett működni, így velük kötöttünk egyezséget. Ekkor kapta vissza a református egyház például a losonci templomot. Később változott a helyzet, a következő választások alkalmával a Rimaszombati járásban az MKP már csak két helyet tudott megszerezni, és a járási székhely jelenlegi polgármestere, Šimko József került be a megyei közgyűlésbe, ahol már a SMER szociáldemokrata pártnak lett abszolút többsége. A jobboldali pártok nem nagyon tudnak labdába rúgni, se megyei, se például rimaszombati viszonylatban. A Smer képviselőcsoportjával is együtt lehetett volna működni, de az akkori elnökkel, Milan Murgašsal - aki miatt a SMER-SD a mai napig okkal szégyenkezik - ez lehetetlennek bizonyult.

A harmadik választási ciklusban ismét három képviselője lett járásunkból az MKP-nak, s el kell mondani, hogy az új megyeelnök, Vladimír Maňka a legdiplomatikusabb az eddigiek közül. Józansága és kompromisszumkészsége kiegyensúlyozza a SMER-SD abszolút létszámfölényét.

- Az észak-déli ellentét viszont mint-ha egyre jobban kiéleződne, például a kormány júniusi kihelyezett ülésen a Rimaszombati járás 17 északi faluja kapott támogatást, míg a magyarlakta falvak közül, holott ezek teszik ki a járás többségét, egy sem.

Auxt: A döntést felháborítónak tartom, hiszen még a látszatra sem adtak. Valószínűleg a most megtámogatott 17 faluban is van helye a pénznek, de ha megnézzük a járás térképét és a viszonyokat, akkor a déli falvakban még a munkanélküliség is magasabb. Sajnos, a kormány ilyen döntéseire a megyei képviselőknek nincs hatásuk, mégha az ülésre a megyénkben került is sor. A legközelebbi képviselő-testületi ülésükön azért szóvá tesszük a dolgot Maňka megyeelnöknek, bár valószínűnek tartom, hogy az ő véleményét se kérte ki a kormány.

- Térjünk át a konkrétumokra, s kezdjük az utak állapotával. Az említett poltári kihelyezett kormányülés egyik, ha nem a legfontosabb eredménye az volt, hogy a kormány ígéretet tett arra, azonnal elkezd az R2-es gyorsforgalmi út építését, amely Losoncot, Rimaszombatot és Rozsnyót is érintve Zólyomot kötné össze Kasával.

Bán: Számunkra ez az elkövetkező időszak alfája és ómegája. Meglepő módon egyes megyei képviselők az R2-essel szemben a Besztercebánya-Rózsahegy út teljeskörű felújítását helyezték előtérbe, ezért is különösen fontos a kormány döntése, amely az R2-es mellett a Zólyomot Ipolysággal összekötő szakasz felújítását is támogatta. Persze, a kormánynak nem lesz könnyű dolga, először az egyes területek tulajdonjogát kell megszereznie, s ez bizony akár évekig is eltarthat. De ami a terveket illeti, jó lenne, ha megépülne a Rimaszombat belvárosát elkerülő Szabópuszta-Zeherje közötti szakasz is, amely csatlakozna az R2-eshez, ezzel is tehermentesítve a várost.

Auxt: A megyei hatáskörű utak állapotának a karbantartása a megyei ön-

kormányzat egyik nagy feladatköre. Sajnos nem jó a törvényi háttér, mert az útdó elosztása nem igazságos. A gépjárművek után oda kerül az adó, ahol a cég székhelye van bejelentve. Nagyon sok cég Pozsonyban került bejegyzésre, pedig a kerületünkben székel és működik. Ezért is mondjuk: arányosan kellene elosztani a megyék között az útdót, ilyen esetben ugyanis sokkal több pénzünk lenne az utak javítására. Véltetően azonban ezzel is az a gond, hogy a megyék szerepét a központi hatalom szívesen csökkenti, ahol csak tudja. Példaként hadd mondjam el, hogy a megyében sok munkánkba telt, amíg végül elkészült a Rimaszombatot az egykori magyar államhatárral, Sajószentkirállyal összekötő útszakasz, illetve a Nagykürtösi járás területén befejeződött az Ipoly-hidak felújítása, amit aztán a korábbi kormány - hogy ne csak az új hatalmat bíráljuk! - mezőgazdasági miniszter, Simon Zsolt úgy kommunikált le, mintha egyedül az ő kormányuk érdeme lett volna. Vagyis én úgy érzem, a megyei önkormányzatiság megerősödését és a régió fejlesztésében betöltött szerepét még az is fékezi, hogy a központi államigazgatási szervek nem partnerként viszonyulnak hozzánk, hanem egyfajta féltékenységgel, irigységgel tekintenek munkánkra, kisebb sikereinkre is.

- Egyre nagyobb gondot jelent mind a megyei, mind a települési önkormányzatok számára a szociális intézmények dotálása, amivel kapcsolatban talán szintén érvényes az imént elhangzott gondolat, hiszen eredetileg a szociális szolgáltatások jogként kerültek az önkormányzatok hatáskörébe, közben azonban a központi hatalom kötelességként „nyomta” a feladatokat rájuk.

Auxt: A megye intézményei mellett megjelentek újak, néhány nonprofit jellegű, illetve magánintézmény is, s való igaz, a törvény szerint ezeket is dotálnunk kell, holott semmilyen jogviszony nincs közöttünk. Ez olyan nagy teher, amely már nem tartható fenn. Emelni kellene az ügyfelek hozzájárulását az üzemeltetéshez, de ez kivitelezhetetlen, mert a kliensek 60-70 százaléka nem tudná azt megfizetni. Az egész szociális hálózat új törvényi háttérrel igényel, amely az önkormányzatok szerepét tisztázná ebben a rendszerben.

Bán: És tisztázni van mit, mert nagy a kapkodás, holott a szociális szolgáltatá-

sok esetében mindig valamilyen módon elesett, rászoruló emberekről, idősekről, betegekről, elhagyott gyerekekről van szó. Egy friss példa: derült égből a villámcsapásként ért bennünket a hír, hogy pályázatot írtak ki a rimaszombati nyugdíjas otthon bérbeadására. Érdeklődésekre aztán magyarázatként elmondták, ellenőrizték a megyében található nyugdíjas otthonok gazdasági helyzetét, s a rimaszombati intézmény évi közel fél millió eurós deficittel működik, ezt próbálták így orvosolni. Csakhogy én tudom, ugyanez a helyzet az újbásti otthonnal, de a hanvai Diakóniai Központ is tengődik, egyik napról a másikra él, és sorolhatnám a példákat a Losonci vagy a Nagykürtösi járásból is. Azt mondták, ha egy nonprofit szervezet kapná meg az otthont, az pályázhatna. De ez olyan, mint a kutya vacsorája: pályázhat, de nem biztos, hogy kap pénzt, viszont a fél milliót ki kell gazdálkodni, s ezt megint csak az ügyfelek nyakába varrnák. A pályázat egyébként, tudtommal, nem volt sikeres, de ez nem a rendszernek vagy a törvényi háttérnek „köszönhető”. Az ugyanis jelen pillanatban úgy rossz, ahogy van.

- A megyék eredeti hatáskörként kapták meg a gimnáziumok és középiskolák alapításának és működtetésének jogát. Az elmúlt években aztán pénzforrás híján több középiskolát bezártak, illetve összevontak a megyében, köztük például a magyar diákokat is oktató Rimaszombati Műszaki Szakközépiskolát.

Bán: Az iskolák fenntartása és finanszírozása hasonló kérdés, mint a szociális szolgáltatások nyújtásáé, olyan értelemben mindenképpen, hogy az oktatási tárca kezdeményezésére a parlamentnek kellene elfogadnia egy átlátható és értelmes támogatási rendszerről szóló törvényt. Ezt az is indokolja, hogy nemcsak gazdasági, hanem demográfiai válság is van, s ez az oktatásügyben az egyre inkább mutatózó diákhányban is megmutatkozik. Vagyis az iskolák bezárását, illetve összevonását éppen a demográfiai válság tette elkerülhetetlenné. A műszaki középiskola egyébként az elmúlt években háromszor is komoly összeget kapott az épület felújítására, amit most Rimaszombat városa kapott meg, kérdés, hogy mihez kezd vele.

Auxt: Ha komplex módon kezeljük az iskolaügyet, akkor el kell mondanom, hogy a szakképzést a munkaerőpiac kö-

vetelményei szerint kellene átszabni. Az iskolák ne a munkaügyi hivatalok számára ontsák a végzőseket. Sokkal rugalmasabb rendszer kell, hogy olyan szakokat oktassanak, amelyre a munkaerőpiacnak szüksége van. Ebből a szemszögből jobban be kellene vonni a képzésbe az adott régió vezető cégeit. Erre már van precedens és működik. Csak kellene egy olyan törvényi háttér, amely érdekeltté tenné a cégeket a képzés finanszírozásában. Egyébként úgy tűnik, az új oktatásügyi miniszter hajlik az ilyen megoldásra, kérdés, hogy mi valósul meg az elképzeléseiből. A megyei önkormányzat biztosan támogatná az ilyen megoldást.

- Nem akarok én a központi szervek védelmezője lenni, de vannak esetek, amikor nem a kormány vagy a törvény az oka a gondoknak, bajoknak. Említsünk egy konkrét példát, megint csak Rimaszombatból, ahol pár éve kihelyezett tagozatot nyitott egy dunaszerdahelyi magán szakközépiskola, amely egyre sikeresebb, többek között sikerült a megyei fenntartású iskoláktól szép számmal elszippantania a diákokat. Egyes városi képviselők, akik nem melleleg a megyei konkurens intézmények vezetői, mindent megtesznek azért, hogy ellehetetlenítsék az iskolát, ami egyébként a városnak évi 25 ezer eurós bevételt is biztosít.

Auxt: Nagyon fontos, hogy a dunaszerdahelyi iskola a magyar gyerekeket célozta meg, s olyan szakokat nyitott, amelyek magyar nyelven az egész régióban hiánycikknek számítanak. Most egyesek a város általános érvényű rendeletét is módosítani akarják, hogy ellehetetlenítsék az iskolát, holott mint mondtam, nincs szó konkurenciáról: a

dunaszerdahelyiek olyan képzést biztosítanak magyar fiataljainknak, amelyet másutt anyanyelvükön nem kaphatnának meg. Innét kezdve pedig számunkra adott a feladat: mindent meg fogunk tenni annak érdekében, hogy erre ne kerülhessen sor.

- Folytassuk az egészségüggyel, nem túl szívderítő a rimaszombati kórház udvarán végigmenni. Az MKP a parlamenti választások előtt próbált változtatni a helyzeten, önerőből, úgynevezett aktivációs munkások bevonásával legalább a dudva egy részét eltakarították, de az vajmi keveset segített. Nem beszélve arról, hogy az egészségügy problémája a legkevésbé az épületek küllemében rejlik.

Auxt: Azt hiszem, nincs ebben az országban ember, aki ne tudná, hogy amennyiben a központi költségvetés nem emeli biztosítottjait a járulék összegét, kezelhetetlenné válik az egészségügyi rendszer. De ez csak a dolgok egyik része, a másik meg az, hogy az egyéb forrásokon ne üljön a központi hatalom, adjanak mozgásteret másoknak is. Vannak félig kész kórházak, amelyeknek felújításában nem tud szerepet vállalni a megye, mert nincs saját pénze a befejezésre. De forrás lenne, az európai uniós alapokból lehetne pénzt szerezni, s ilyen esetekben a megyének döntő szerepet kellene kapnia. De nem ez a helyzet, mert jelenleg a megyék uniós pályázatai a minisztériumi döntőkhöz kénye-kedvétől függenek. Ami konkrétan a rimaszombati kórházról, valóban felvállaltuk a kertész szerepét, s ígéretet kaptam a környék MKP-s vezetésű önkormányzataitól, hogy időnként ők is beszállnak ebbe az akcióba, s legalább a kórház külsejét megpróbáljuk a betegek és a látogatók

számára elviselhetővé tenni.

Bán: Amikor a megye átvette az egészségügyi intézményeket, a rimaszombati, de a garamszentkereszti kórház is fuldoklott az adósságban. Sikerült lefaragni belőle, de még aztán is veszteségesen működtek, ezért döntöttünk a bérbeadás mellett. Viszont egyetérték Auxt Ferivel: a rendszeren kell változtatni. Egyetlen példa: amíg egy műtétért a rimaszombati kórház 500 eurót kap a biztosítótól, ugyanazért a műtétért a besztercebányai 1 500 eurót könyvelhet el. Vagyis a biztosítók dönthetik el, hogy kit akarnak padlóra vágni, tönkretenni. De ne hallgassuk el azt sem, hogy összevonták a garamszentkereszti és a rimaszombati kórházat, s természetesen a rimaszombati kapta a mostohagyerek szerepét. Az eredmények között azért mondjuk el, hogy korábban sikerült elkezdni a belgyógyászati osztály felújítását, s a B pavilonra is kaptunk támogatást, a munkálatok befejezéséhez kész a pályázat, amelyet a lehetséges legelső alkalomkor be is fogunk adni, a megye meg arra tett ígéretet, hogy a szükséges önrészt felvállalja.

- A régiónak, s elsősorban is a déli részének évtizedek óta legnagyobb gondja a munkanélküliség és az ebből is fakadó elvándorlás. Mit tehet a megye, hogyan segíthet munkahelyeket teremteni?

Bán: Se az önkormányzatoknak, se a megyének nincs igazán jogköre, legfeljebb az utak rendbetartásával, az infrastruktúra megteremtésével és a szakmai háttér kialakításával segídezhet, hogy megtelepedjenek a vállalkozók.

- A megye fennhatóságához tartozik az autóbusz-közlekedés is, amely szintén fontos szerepet játszhat a megfelelő munkafeltételek kialakításában. A vasútvonalakon mégis jelentős leépítésekre került sor, több szárnyvonalat bezártak vagy minímálisra redukáltak.

Auxt: Az tény, hogy a megye felelős a régió elérhetőségében, ezért dotálja a tömegközlekedést. Különbség van viszont abban, hogy mely régióban mekkora a munkanélküliség. Lassan már csak a dotáció függvénye az autóbuszjárat egy-egy adott községbe, hiszen senki sem utazik, mert nincs munkalehetőség. A megye számára ez a dotáció olyan teher, olyan kiesés a költségvetésből, amit más forrásból kellene kompenzálni.

Bán: Sokkal egyszerűbb valamit leépíteni, mint újraindítani, s főleg a vidéki kistelepülések - s ilyenből a járásban igen sok van - vannak lehetetlen helyzetben, aminek a végeredménye az elvándorlás. Persze volt arra is példa, hogy amikor a Yura megtelepedett Rimaszombatban, a cég támogatásával több buszjárat is elindult, hogy vidékről is bejárhassanak mindazok, akik dolgozni szeretnének. De ez kivétel, a munkáltatók többségét nem érdekli, hogyan jutnak be alkalmazottjaik a munkahelyükre, ilyen szempontból a megyék csak magukra számíthatnak.

- Befejezésül hadd kérdezzem meg, mennyire elégedettek tíz éve működő megyerendszerrel, az önkormányzatok adta lehetőségekkel és fejlemé-

nyekkel?

Bán: A megyéknek, mint az önkormányzati rendszer részének megvan a küldetésük, bár kétségtelen, hogy Szlovákiában nincsenek olyan hagyományaik, mint egyes nyugati demokráciákban. A jog- és hatáskörök szétosztása az alapvetően fontos szempont, hiszen az önkormányzatoknak átengedett közigazgatási feladatokon keresztül tud az állam közelebb kerülni a polgárokhoz. Ha viszont kizárólag a szlovákiai magyarok szempontjai szerint értékelem a megyerendszert, akkor a jelenlegi területi felosztás miatt nem tartom sikeresnek a tíz éve megkezdett reformot.

Auxt: Ha őszinte akarok lenni, többnyire úgy érzem magam, mintha színházban lennék, s csak azért van rám szükség, hogy nyomkodjam a gombokat. A megyei területben igencsak érezni a pénztelenséget, s azt, hogy minden a pozsonyi hatalom kénye-kedvétől függ. A döntések többségénél nincs igazán szükség a képviselők szürkeállományára. Ahhoz, hogy eldöntsem, például Garamszentkereszten kinek adjunk el egy telket egy újságosbódé alatt, nem kell igazán nagy szellemi befektetés. S jelenleg ott tartunk, hogy csak azért ülünk ott, hogy egy-egy ilyen vagy ehhez hasonló döntésnél meglegyen a megfelelő számú szavazat. Többet vártam a megyei önkormányzatiságtól, s mert még a pénzek elosztása is döntően Pozsonyban történik, és amit odaítélnek, az is tetemes késéssel érkezik meg hozzánk, nagyon sokan csalódtunk a megyerendszerben.

Juhász Dósa János

Furik Csaba

A turizmus lehetne a kitörési pont

A mostani Kassa megye területe az egykori Zemplén, Ung, Abaúj-Torna és Gömör vármegyék egyes részeit foglalja magába, vagyis a többi szlovákiai regionális önkormányzati területi egységhez hasonlóan sem történelmi és kulturális szempontból, sem a gazdasági hagyományok és természeti adottságok kapcsán nem alkot harmonikus egységet. Hogy a megyében tapasztalható gazdasági és szociális gondok (a sokból csak egy mutató: a legfrissebb adatok szerint a megyében mintegy 75 ezer gazdaságilag aktív korú személy munkanélküli, ami csaknem 21 százalékos arányt jelent, ami mellesleg a megyében élő 85 ezer magyart még erőteljesebben érinti, hiszen a Bodrogközben és az Ung-vidéken, illetve a Bódva-völgyében, ahol tömegesen – tömbben - élnek, ez a mutató a harminc százalékhoz közelít, sőt, egy-egy településen a negyvenet is meghaladja) erre vezethetők-e vissza, tán az idő egyszer megmutatja.

Addig is: a megyét érintő aktuális kérdésekről, kilátásokról, problémákról és azok megoldási lehetőségeiről **Furik Csabát**, a Töketerebes járásban fekvő Kisgéres község polgármesterét kérdeztük, aki 2009 óta az MKP színeiben tagja a Kassa megyei önkormányzatnak.

- Gyakori panasz a helyi önkormányzatok részéről, hogy kevés pénz jut a hatáskörök ellátására, a községi hivatalok működésére. A falvak, városok vezetői felől mindennaposak ezek a kijelentések. Mi a helyzet a megyei önkormányzatnál?

- A pénzhiány állandó velejárója a megye működésének is. Ezt, sajnos minden téren tapasztaljuk. A megyei jogkörök ellátása így nem tud olyan hatékony lenni, mint amilyennek valóban lennie kellene. Esetünkben a megye által fenntartott egészségügyi és a szociális intézmények vitték el a legtöbb pénzt. Ezért került több ilyen intézmény meghatározott időre magánkézbe, bérleti szerződéssel. De tudatosítjuk, ezzel és az egyéb szolgáltatásokban mutatkozó hiányosságokkal együtt romlik a polgároknak nyújtott közszolgáltatások minősége.

- Mit takar a „mutatkozó hiányosságok” kifejezés, jelenleg mi okozza a további problémákat? Hol lenne szükség a legsürgősebben beruházásokra?

- Állandó gond a magas munkanélküliségi arány. A megye magyarlakta vidékein ez a probléma hatványozottan van jelen. A munkahelyteremtésben az állam részről teljesen más hozzáállást várnánk el. Említhetem például a SARIO ügynökséget, vagyis a beruházás- és kereskedelemfejlesztési ügynökséget, amelyet a mi pénzünkől is működtet az állam, mégis azt mutatja a gyakorlat, évek óta azt tapasztaljuk, hogy a beruházásokat inkább nyugatra, mint keletre hozzák. Ha véletlenül mégis keletre jön a beruházó, és választhat négy helyszín közül, amiből három délen található, egy pedig északon, sajnálatos módon rendszerint az északi jön ki nyertesként. Bodrogeközben például nagyítóval sem lehet olyan munkahelyet találni, amit az állam segítségével az ügynökség hozott volna létre az elmúlt húsz évben. A többi magyarlakta régióban sem jobb a helyzet e téren. Persze, a munkahelyteremtéssel összefügg az infrastruktúra állapota is, vagyis sürgős teendő lenne a lerobbant gazdasági és társadalmi kiszolgáló rendszer mielőbbi rendbetétele, azon belül is kiemelten érzékelhető, hogy Kassától keletre azért sem jönnek befektetők az állami részről tapasztalt negatív hozzáállás mellett, mert a rosszak a közlekedési feltételek. Igaz, tapasztalható fejlődés, az elmúlt években némelyest javult a helyzet, de

még mindig nagyon messze vagyunk attól, hogy elégedettek lehessünk az úthálózattal. Hét járásban összesen 599 km utat sikerült felújítani, ennek ellenére az utak 17,9 százaléka még mindig katasztrofális állapotban található, köszönhetően a 2010-es árvizeknek is. Felújításra vár még számos olyan útszakasz is, amely magyar településeket köt össze. A tervek készen vannak, de a pénz még hiányzik a munkálatok megkezdéséhez. A megye viszont csak a másod- és harmadosztályú utak fölött rendelkezhet. Az állami felügyelet alá tartozó elsőosztályú utakkal ugyancsak számos probléma van. Tragikus állapotban található például az egyébként útdíjköteles 79. számú elsőosztályú út Szentés és Szomotor közötti szakasza, amelyen folyamatosan kátyúk éktelenkednek, függetlenül attól, hogy épp milyen évszak van. A magyar és szlovák államhatártól kezdődő szakaszon, ahol a legtöbb kamion jár Újhely és Csörög között Töketerebes felé, valamint a járási székhely előtt ugyancsak veszélyessé vált a kamionok által kitaposott árkok miatt az aszfalt. Ha már állami utakról beszélünk, meg kell jegyeznem azt is, hogy rég természetesnek kellene lennie, hogy Pozsonytól Kassáig, onnan az Ungvárhoz közeli határátkelőig autópálya vezet a déli országrészen keresztül! Az államnak óriási mulasztásai vannak e téren.

- Milyen támogatásból sikerült elvégezni az említett felújításokat, és mikorra várható, hogy elkezdődnek a munkálatok az Ön által említett kész tervekkel rendelkező szakaszokon?

- 2007 és 2010 között 537 kilométernyi megyei útszakaszt az EIB hitel segítségével, 62 kilométernyi pedig európai uniós forrásokból sikerült rendbe tenni. A munkák értéke 84,57 millió euró volt, ebből több mint 33 millió euró tett ki az EIB-hitel, a többi pedig saját forrás, hitel és PPP konstrukció. 2012-ben 4,2 millió eurót szánnak a már futó tervek megvalósítására és további tervezetek előkészítésére. A jövőben főleg uniós forrásokat igyekeznek a megye felhasználni, mert saját forrás az ismert gazdasági okok miatt egyre kevesebb van.

- Mi lenne a megoldás arra, hogy több bevételhez jusson a megye?

- Megyei szempontból végre orvosolni kellene azt a régóta megoldatlan problémát, hogy a gépjárművek után ott fizessék az adót, ahol azokat használják,

és nem ott, ahol a rendszámot kiállítják. Főleg az üzemi gépjárművekről van ez esetben szó. Például nagyon sok pozsonyi rendszámú személy- és teherszállító eszközt Kassa megyében üzemeltetnek, az adót pedig Pozsonyban fizetik. Míg Pozsony megyéhez 500 km út tartozik, és a szlovákiai megyei átlag többszörösét teszi ki a bevétele, addig Kassának több mint 2000 km útja van, és bizony, átlag alatti a bevétele. Véleményem szerint a törvény módosításával, tehát jogi úton a probléma könnyűszerrel megoldható lenne.

- Említette a magas munkanélküliséget. Miben látja a kitörési pontokat Kassa megye magyarlakta vidékein? Vannak-e a megyei önkormányzatnak olyan jogosultságai, hogy hatékony foglalkoztatáspolitikát folytasson?

- A megyei önkormányzat közvetlenül nem tudja csökkenteni a munkanélküliséget, nem tartoznak hozzá olyan hatáskörök, amelyek által a foglalkoztatás bővítését elő tudná segíteni. Ugyanakkor a tapasztalatok azt mutatják, hiába várjuk, hogy az állam új munkahelyeket teremtsen. Pedig nagyon is elvárható lenne, hogy ott, ahol már kész tervek vannak, és sok-sok pénzt áldoztak ipari parkok létrehozására, mint például Királyhelmeceken, az állam késedelem nélkül teremtsen meg a pénzügyi támogatás alapjait. Véleményem szerint a várakozás, a beletörődés helyett lépni kellene és új megoldásokban gondolkodni. Régióink számára a turizmus lehet az egyik kitörési pont. Vannak látványosságaink, boraink, színes gasztronómiai kínálatunk, mellé nyugodt és szép természetes környezetünk. A cél egyértelmű: ide kell csalogatni a turistákat. Ahhoz viszont, hogy vidékünkön fellendüljön az idegenforgalom, a fejlesztések mellett arra is nagy szükség van, hogy összekapcsolt, illetve összehangolt programokat tudjunk felmutatni. Hogy több napot töltsenek el a vendégek nálunk, láncba fűzve kell kínálni azokat az érdekességeket és látványosságokat, amelyekért érdemes a környékünket meglátogatni. Ez viszont a mi dolgunk lenne, hiszen ehhez a települések nagyfokú együttműködésére lenne szükség. S önkritikusan el kell mondani, ebben nagyok a hiányosságok, így nem tudjuk kihasználni, amink van, mert nincs meg a kellő összefogás.

- Pedig most ösztönzés is van erre az-

által, hogy Kassa lesz Európa Kulturális Fővárosa 2013-ban. Vagy nem? Hozhat ez valamilyen pozitív fejleményt a megyének is, vagy minden csak a városra összpontosul?

- Lehetőségek egész sorát látom én abban, hogy Kassa lesz Európa Kulturális Fővárosa. Persze, sok függ a kivitelezéstől. A szervezők a nagyberuházások mellett a város utcáin, terein is kínálnak majd művészeti programokat az oda látogatóknak és az ott élőknek, erről már sokat hallottunk, de az is fontos szempont lenne, hogy ne csak Kassa városára koncentrálódjon minden esemény, hanem érintse a megyeközponttól távolabb eső régiókat is. Ha erre is figyelnek majd a szervezők, a magyar

többségű települések is profitálhatnak abból, hogy Kassa elnyerte ezt az egy évig tartó státust. Azt viszont tudom, hogy a turizmus felélénkülését a megye pályázati programokkal is támogatja. Példaként említeném a Terra Incognita dotációs programot, melynek keretében kisebb infrastrukturális fejlesztésekre lehetett pályázni ez év márciusáig a megyei önkormányzatnál. Összesen 500 ezer euró állt rendelkezésre. A projektekhez legkevesebb kétezer, legfeljebb pedig tizenötezer euróval járult hozzá az önkormányzat. A program célja a szellemi és kulturális értékek támogatása, továbbá a hazai idegenforgalom fejlesztése a három jelentős turistaútvonal – a Gótikus-út, a Vas-út és a Bor-út

– mentén. A projektnek köszönhetően a kulturális, történelmi és természeti kincsek közelében található pihenőhelyek, parkolók, kilátók rekonstrukciója történhet meg, továbbá megvalósítható a műemlékek közelében található parkok, sétányok, tanösvények felújítása is, illetve a műemlékeken is elvégezhetőek apróbb felújítási munkálatok. Feltehetően, hogy a projekteknek 2012. október 31-ig meg kell valósulniuk. A Terra Incognita program desztinációs pontjai közé több magyarlakta település tartozik jelenleg a megyében. A program – mely a tervek szerint 2015-ig tart – jövő évi folytatásaként rendezvények támogatására szól majd a kiírás.

Varga Tibor

MUDr. Hugyivár Imre

A jövőkép felvázolása az első lépés a sikerhez

A megyei önkormányzatok képviselő-testületei és a megyei elnökök még csak harmadik választási ciklusukat töltik, mégis kevés az olyan regionális politikus, aki elmondhatja önmagáról, hogy a kezdetektől részt vesz a polgárok gondjainak kezelésében a közigazgatásnak ezen a szintjén. Az elnökök közül egyedül a Nyitra megyei Milan Belica mondhatja el ezt magáról, képviselőként viszont ugyanilyen választói bizalomnak, tiszteletnek örvendő **MUDr. Hugyivár Imre** is: a megyei önkormányzatok 2001-es megalakulása óta képviseli a testületben a régió magyarságának érdekeit. Az elmúlt több mint tíz év tapasztalatairól, a megye napi gondjairól őt kérdeztük.

- Doktor úr, Ön szerint milyen mértékben sikerült elfogadtatni a polgárokkal a megyerendszer létjogosultságát? Mennyire él a köztudatban ez a közigazgatási szint?

- Harminc éve körzeti orvosként dolgozom, ebből az elmúlt huszonöt évet Kőbölküton töltöttem, nem túlzás, ha azt mondom, állandó a kapcsolat az emberekkel, a választópolgárokkal, s a kezeléssel kapcsolatos dolgokon kívül egyéb kérdéseket is szívesen megvitatok velük. Ennek fényében viszont azt mondhatom, hogy bizony az eltelt több mint tíz év sem volt elegendő ahhoz, hogy a polgárok többségében tudatosodjon a megyerendszer jelentősége, amely az önkormányzatiság egyik igen fontos kifejezési eszköze. A közigazgatáson belül ugyan bizonyos értelemben köztes szintnek minősíthető az állam és a polgárok közt, de előnye, hogy mindenképpen közelebb van az emberekhez, gondjaikhoz, a hétköznapijaikat befolyásoló eseményekhez. Elsősorban az egészségügyre, a szociális kérdésekre,

a kultúrára, az oktatásügyre és a közlekedésre gondolok, amelyek szervezése és működtetése a megyék hatáskörébe tartozik. A mindennapi életnek azon területeit igazgatják és fogják át tehát a megyék, illetve a megyei önkormányzatok, amelyekkel napi szinten kapcsolatba kerül szinte minden egyes polgár. Jó lenne hát, ha minél több emberben tudatosulna a megyei önkormányzatok munkájának fontossága. Remélem, ezzel a beszélgetéssel is hozzájárulhatok a valós tájékoztatáshoz ezen a téren.

- Megfelelő körülmények között tudja ellátni ezt a fontos munkát? Ezt azért kérdezem, mert nemrég olvastam az egyik lapban, hogy Nyitrán méltatlan körülmények közt kénytelenek dolgozni a megyei önkormányzat képviselő-testületének tagjai. Mit kell ez alatt érteni?

- Való igaz, munkánk hatékonyságát kissé visszafogja, hogy a megyei hivatal több, egymástól független épületben működik. És ez valóban egyedülálló

jelenség, a többi megyében nincsenek ilyen gondok, ha voltak, már rég megoldották. Sőt, el kell mondanom, hogy nem olyan rég még a megyei önkormányzat képviselői is igen mostoha körülmények között tartották tanácskozásait, mert nem volt állandó üléstermünk. Most már van, de kilenc évbe telt, míg végre felújították a régi megyeháza épületét. Viszont továbbra is hiányzik a korszerű, megfelelő munkakörülményeket biztosító megyei hivatal épülete. A tervek ugyan már elkészültek, de hiányzik a pénz a kivitelezés elkezdéséhez. Szóval, ebből a szempontból nehezebb a dolgunk, mint képviselőtársainké a többi megyében.

- A megyei hatáskörök között elsőként említette az egészségügyet, gondolom nemcsak szakmája miatt, hanem mert a megyei kórházak kapcsán is sok gondról, bajról lehetett hallani, olvasni a közelmúltban. Milyen a helyzet most? Képviselőként és orvosként hogyan látja, miként

biztosítható az egészségügyi hálózat zökkenőmentes fenntartása?

- Valóban nem csupán az orvos mondatja velem, hogy az egészségügy az egyik legfontosabb megyei hatáskör, és bizony itt vannak a legnagyobb gondok is. Talán kezdjük a kórházakkal. 2001-ben négy kórház – a komáromi, a lévai, a nagytapolcsányi és az időközben már megszűnt vágsellyei – került át megyei hatáskörbe. Ezekon kívül még a párkányi körzeti rendelőintézet is a megyéhez tartozik. Vagyis állami fenntartás alatt csak az érsekújvári és a nyitrai kórház maradt. Összességében azt lehet mondani, hogy a kórházak üzemeltetése emésztí föl a megye vagyonának tetemes részét. Sok az olyan adósság, mely még a hatáskörök átadása előtt keletkezett, tehát szó szerint megörököltük az állam által előzőleg felhalmozott hiányt. Így aztán kezdettől fogva állandó gond a megfelelő anyagi források biztosítása. Mint említettem, a vágsellyei már meg is szűnt, a három további kórház közül a komáromi helyzete a leginkább megnyugtató. Sikertelen ugyanis olyan üzemeltetőt, ha úgy tetszik bérlőt találunk - a Forlife nonprofit társulást -, amely megfelelően menedzseli ezt az egészségügyi intézményt. A lévai és a nagytapolcsányi kórházak esetében azonban már más a helyzet. Ezeknél is nonprofit társaságokra bíztuk az üzemeltetést, de a további eladósodást így sem sikerült megakadályozni, féltő volt, hogy felélik a rájuk bízott vagyont. Több mint kétfélmillió euróval segítettük ki őket, míg végül a megyei képviselőtestület felmondta velük a szerződést. Jelenleg megyei tulajdonú nonprofit társaságok kezébe szeretnénk adni a két kórház fenntartását, a tárgyalások most folynak. Jelen gazdasági helyzetben külön öröm, hogy néhány pozitív dologról mégis beszámolhatok: például arról, hogy a párkányi rendelőintézet szinte zökkenőmentesen működik. Részben uniós, részben pedig megyei pénzekből sikerült megvalósítani az épület teljes felújítását, ezen belül a hőszigetelést és a nyílászárók cseréjét. Beindítottuk a műveseállandókat, és a szomszédos esztergomi kórházzal is sikerült részben megállapodni a kölcsönös betegellátásról. Azért mondom, hogy részben, mert a közös uniós pályázatunkra végül nem sikerült pénzt nyernünk, így a széleskörű, szinte mindenre kiterjedő kölcsönös együttműködésre a párkányi egészségügyi intézmény és az esztergomi kórház között még várni kell. Ugyancsak

fontos fejlesztések zajlottak a komáromi kórházban, ahol legutóbb a műtök teljes felújítását sikerült megvalósítani, továbbá korszerűsíteni az onkológiai osztályt, és beindítani az egynapos sebesítet.

- Beszélgetésünk idején komoly társadalmi és politikai vitatéma a szociális ellátással kapcsolatos törvénymódosítás, amelyet a korábbi kormány fogadott el, s amelynek július elsején kellene hatályba lépnie. A vita jelen állapota szerint a parlament korrigálja a korábbi döntést, de hogy milyen megoldás születik, igazából nem lehet tudni, erről tehát most ne beszéljünk. Az viszont érdekelne, mi jelenleg a helyzet a megyében a nyugdíjasotthonokban és egyéb szociális intézményekben?

- Országos gond, hogy öregszik a társadalom, ami nálunk hatványozottan jelentkezik. Statisztikailag is visszaigazolt tény, hogy Nyitra megyében él a legtöbb hatvan éven felüli lakos országos viszonylatban, ennek megfelelően csak a mi megyénkben közel 500 idős ember vár elhelyezésre valamelyik idősotthonban. Ebből az egy adatból is látszik, hogy egyre sürgetőbb az új, az idős emberek igényeit szolgáló intézmények létesítése. Jelenleg Helembán, a volt határőr laktanya épületének átalakítása zajlik ilyen célokra, de a jövőben minden bizonnyal tovább gyarapszik majd a számuk. Ami a parlamenti vitát illeti, valóban várjuk meg a végső döntést, mert ha a törvénymódosítás életbe lép, olyan helyzet alakulhat ki, hogy összeomlik a rendszer, ilyen súlyos dolgokat viszont nem szeretnék mondani. Az idős polgáraink gondjai kapcsán viszont kénytelen vagyok megemlíteni egy elszomorító jelenséget, amely súlyosbítja a helyzetet, nevezetesen a klasszikus családmódel felbomlását. Ennek egyik mozzanata az, hogy munkahely és létbiztonság híján a fiatalok elvándorolnak szülőföldjükről, elhagyják a szülői házat, távolabbi régiókban telepednek le, így egyszerűen nincs, vagy hosszú távon nem lesz, aki az idősebb generációról gondoskodik – családon belül.

- Ezek szerint az országosan is súlyos gondot okozó munkanélküliség külön problémát jelent Nyitra megyében?

- Sajnos igen, a munkanélküliség aggasztó és súlyos gond a megyében, ráadásul főleg a déli járásokat, tehát a

magyarok által leginkább lakott településeket sújtja leginkább. A párkányi papírgyár bezárása mindenki előtt ismert, még szerencse, hogy a Mária Valéria híd megépülésével lehetővé vált az ingázás. Párkánytól pedig alig 50 kilométer Budapest, tehát a földrajzi elhelyezkedés ebből a szempontból egyfajta „mentőöv”. Aggasztóak ugyanakkor a hírek a révkomáromi hajógyár teljes leállításáról, ráadásul abban a régióban az eddigi „mentőöv”, a Nokia-gyár is leépített, az elbocsátások a mi polgártársainkat is érintették. Nagyobb ipari park a megye területén egyedül Nyitrán működik, így a megyeszékhely szerencsés helyzetben van a szabad munkahelyek számát tekintve. Ugyanakkor a megyei önkormányzatnak nincs módja arra, hogy nagyobb cégeket, befektetőket csábítson a megyébe, hisz a munkahelyteremtés elsősorban a mindenkori kormány feladata, úgy is fogalmazhatnánk: jog- és hatásköre.

- Az idősekkel és a munkanélküliséggel kapcsolatos helyzet felvázolása után beszéljünk egy kicsit a fiatalokról, illetve az oktatásügyről. Ezen a téren mi a helyzet Nyitra megyében? Milyen változások várhatóak a jövőben például az iskolák számát tekintve, ha figyelembe vesszük az eléggé rossznak mondott demográfiai mutatókat?

- Azt hiszem, minden világos lesz ezen a téren, ha csak annyit mondom, hogy míg a nyugdíjasotthonok számát tekintve állandó gyarapodásra kell felkészülni, addig az iskolák esetében pontosan ennek a fordítottja várható. Tehát az oktatási intézmények racionalizálása címszó alatt intézmény-összevonások, de akár iskolabezárások is várhatók. A kedvezőtlen folyamat megállításáért a megyei önkormányzatok nem sokat tudnak tenni, ám a segítő szándék megvan, hiszen az iskola-felújításokat teljes mértékben igyekezünk támogatni. Legutóbb például az udvardi mezőgazdasági középiskola felújítását és a párkányi gimnázium bővítését sikerült megvalósítani a megye segítségével.

- Amennyiben a statisztikai adatokat nézzük, akkor kiderül, hogy az összlakosság számán belül itt él a legtöbb magyar nemzetiségű polgár, arányuk közel 30 százalék. Vajon mennyire tükröződik ez vissza például a kultúrára vagy éppen az oktatásügyre

szánt pénzek elosztása terén? Beszélhetünk-e pozitív megkülönböztetésről?

- A kétnyelvűség vagy éppen a pozitív megkülönböztetés sajnos nem jellemző Nyitra megyére. Igaz, nem szenvednek hátrányt az olyan intézmények, mint például a Jókai Színház vagy a komáromi Duna Mente Múzeuma, de a magyarság életében betöltött fontos helyükhöz mért megkülönböztetett figyelem se kíséri munkájukat. A kétnyelvűségről, illetve annak hiányáról pedig mindent elárul, hogy Nyitra megye hivatalos honlapján – www.unsk.sk – egy szót sem lehet magyarul olvasni, angol nyelven viszont az alapinformációk elérhetőek. És bár próbálunk ez ellen tenni, eddig szinte semmit nem értünk el. Ilyen szempontból egyenesen megdöbbentő, hogy egy megye, amelynek a területén egy kisebbség harminc százalékban van jelen, állami és önkormányzati szervein keresztül a többségi arrogancia legdurvább formáit képes alkalmazni.

- Nem igazán látványos, de annál fontosabb megyei hatáskör az úthálózat fenntartása és fejlesztése. Sok esetben ettől függ még az is, jönnek-e a régióba új befektetők, vagy éppen turisták, itt eltölteni szabadságukat. Ezen a téren mi a helyzet Nyitra megyében?

- Jól mondja, a közlekedés is egy fontos megyei hatáskör, hisz szinte mindenki használja az úttestet. Ha nem autóként, akkor sokan kerékpárosként vagy éppen tömegközlekedési eszközzel utazva. 2004-től a mi hatáskörünkben van közel 500 kilométer II. osztályú, és megközelítőleg 1540 kilométer hosszúságú III. osztályú útvonal. Ezek karbantartását öt megyei útkarbantartó vállalat végzi folyamatosan, melyeknél eszközpark-bővítést sikerült végrehajtani. Korszerűbb gépekkel tudják az úttisztítást és az aszfaltozást végezni. Az útfelújítások természetesen folyamatosan zajlanak megyeszerte, általában kisebb szakaszokban. Az olvasókat minden bizonnyal az Ipoly-hidak érdeklik, nos, örömteli dolgokról számolhatok be: sikerült elfogadtatni a Helemba és Ipolydamásd közti híd megépítésének a tervét, sőt, Ipolypásztónál is épül majd egy híd. Mindkettő európai uniós támogatással valósulhat meg, de a kivitelezéshez a megye is hozzájárul. Nem kevés összegbe kerül a helyi közlekedés biztosítása, elsősorban a városokban,

de a megyei önkormányzat képviselő-testülete ebben is megpróbál segíteni: évente jelentős összeggel támogatja a Szlovák Autóbusz-közlekedési Vállalatot, átvállalva ezzel a terhek egy részét a helyi közlekedésben.

- Manapság egyre több szó esik a régiófejlesztésről, az idegenforgalomról és a turizmus fellendítéséről. Vajon a megyei önkormányzat mennyire tudatosítja az ezekben az ágazatokban rejlő lehetőségeket? Vannak, esetleg készülnek olyan konkrét tervek, elképzelések, amelyekről az idegenforgalom fellendülését várják?

- Maga a régiófejlesztés és az idegenforgalom szorosan összefüggő területek. A megye még 2008-ban fogadott el egy hosszú távú koncepciót, mely kimondottan a turizmus fellendítését hivatott elősegíteni. Szerencsére van mire kapaszkodnunk, illetve van mire építenünk, hiszen egy kulturálisan sokszínű régióról beszélünk, ahol ráadásul természeti szépségekből sincs hiány. Gondoljon csak a megye hegyekkel övezett északi részére, vagy az ettől természeti szempontból merőben eltérő déli sávra, ahol három folyó is található: a Duna, a Garam és az Ipoly. Páratlan kincsünk a sok helyen feltörő termálfürdő – Párkány, Pat, Podhájska, továbbá az olyan kulturális és történelmi emlékek, mint például a nyitrai vár, a kistapolcsányi kastély, vagy a malonyai arborétum. Ha turisztikai szempontból és a látogatottság felől nézzük, akkor elsősorban a termálfürdővel rendelkező települések vonzzák a legtöbb turistát. A párkányi Vadas termálfürdő mindenképpen dobogós helyen van ebből a szempontból. Mindezt a párkányi fürdő vezetősége is tudatosítja, hiszen szinte évente hallunk valamilyen új fejlesztésről.

Hiba lenne azonban csak a fürdővendégeknek építeni a megyei turizmust, mert ahogy már említettem, rengeteg ideig még csak kevésbé kihasznált lehetőség rejlik

a megyében. Ilyen például a gasztro- és borturizmus, vagy úgy általában a falusi turizmus, amelyek lassan gyökeret vernek régióinkban is. Az elmúlt években örvendetesen megnőtt a különböző falusi fesztiválok, kulturális rendezvények száma, ezek lehetnek az alapjai például a vidéki turizmusnak. A megye déli része ebből a szempontból kimondottan előnyben van, hiszen a Hegyfarok és a kürti szőlőhegy, továbbá a Kovácspataki-dombvidék az egyik legjobb szőlőtermő-terület nemcsak a megyében, hanem az országban is. Helemba vagy Ipolyszalka környéke pedig a páratlan szépségű természet és a Börzsöny közelsége miatt lehet vonzó a turisták számára. Az ilyen szolgáltatásokat kereső és választó turisták fogadására, persze, fel kell készülni, úgy érzem, hogy ezen a területen még van fejlődési-fejlesztési lehetőség. A megye által elfogadott turizmus- és régiófejlesztési tervbe természetesen egyéb más lehetőségek is bekerültek, így hangsúlyt élvez a kerékpáros- és a vízi turizmus, továbbá a konferenciaturizmus. Természetesen a gyermekekről sem feledkeztünk meg, részükre az erdei iskolák nyújthatnak kitűnő alkalmat a természet jobb megismeréséhez. Jó lenne továbbá fellendíteni a gyalogos turizmust, a Kovácspataki-dombvidék például az egyik kedvelt megyei turistalátványosság lehetne. Olyan természetvédelmi területről van szó, mely különleges, máshol nem honos állat- és növényfajok élőhelye. Talán az olvasók is hallottak már a pannon gyíkról, nos, ennek egyetlen, Szlovákiában élő populációja éppen ezen a területen található. Ahhoz azonban, hogy a gyalogos turizmus fellendüljön, szükség lenne a már meglévő turistautak felújítására, újabb utak, ösvények kialakítására, a turistajelzések szakszerű ki-

helyezésére. Szóval, rengeteg lehetőség van Nyitra me-

gyében ezen a téren, de itt is az anyagi lehetőségek szabnak határt az álmoknak. Én merem remélni, hogy a megyei önkormányzat a jövőben is megtesz minden tőle telhetőt a turizmus és az idegenforgalom fellendítése terén.

- Nyitra megye honlapján olvastam, hogy 12 határon túli régióval tartanak fenn partnerkapcsolatot, köztük van a szomszédos Komárom-Esztergom megye is. Milyen jellegű az együttműködés ezekkel az olykor egészen távoli régiókkal?

- Valóban sok külföldi térség képviselőivel kötöttünk megállapodást, ezek közt vannak cseh, lengyel, francia, horvát, bulgár, szerb, olasz, sőt orosz és fehérorosz régiók is. A régióközi megállapodás a mindennapi élet szinte min-

den szegmensére kiterjed, beleértve az önkormányzatok közti együttműködést és tapasztalatcserét is. Ezek közül a mi, tehát a magyar nemzetiségű polgárok szempontjából a legfontosabb a Komárom-Esztergom megyével kötött partnerségi egyezmény. Az együttműködési terület, ha lehet így mondani, a többi régióval kötött partnerségi kapcsolathoz képest még szorosabb. Itt ugyanis már közös infrastrukturális, környezetvédelmi, egészségügyi és nem utolsósorban munkahely-teremtési megállapodás egészíti ki a klasszikusnak mondható együttműködési formákat. Mindkét fél sokat remél a jövőbeni közös munkától, hiszen az Európai Unió vezetői is a régiók Európájáról beszélnek és annak fontosságát hangsúlyozzák. Ha pedig már szóba kerültek a régiók, hadd em-

lítsem meg, hogy Nyitra megye teljes területe része a Vág–Duna–Ipoly Eurorégióknak, a Párkány környéki terület pedig az Ister–Granum Eurorégióknak. Remélem, hogy mindkét eurorégió töretlen fejlődés előtt áll, hisz a schengeni övezetbe történt csatlakozásunk óta a határok jelentősége nagyságrendekkel csökkent. Szóval, én mindenképpen optimista vagyok e tekintetben.

- És Nyitra megye jövőjét is így látja?

- Igen, hiszen a beszélgetésben is érintettük azokat a területeket, amelyek esetében már konkrét tervek jelentik a jövőképet. Van tehát mit tenni, miért dolgozni, van konkrét cél, s ez az első lépés a sikerhez. A siker reménye pedig mindenkit optimizmussal tölt el tapasztalataim szerint.

Tátyi Tibor

A megyei önkormányzat ott segít, ahol tud

A harmadik választási ciklusuk fél-idejéhez értek a megyei önkormányzatok. Így két évet lehet mérlegre tenni, tisztában lévén azzal, hogy a tavaszi parlamenti választások kissé megváltoztatták a politikai erőviszonyokat Szlovákiában. **Németh Gabriella, az MKP szociális, családpolitikai és egészségügyi alelnöke, az MKP Szenci Helyi Szervezetének gazdasági alelnöke, helyi önkormányzati képviselő a jobboldali koalícióval együttműködő MKP jelöltjeként lett Pozsony megye önkormányzatának alelnöke,** tekintélyes súlyt és mozgásteret biztosítva a pozsonyi és a főváros környéki magyarságnak.

- Most járunk felében a megyei választási időszaknak. Megkérném, vonjon egy rövid mérleget.

- Pozsony megyében a választási időszak elején elfogadtunk egy komplex anyagot, amely a megye prioritásait vette föl a négyéves választási időszakra. Ennek az anyagnak az összeállításából a Magyar Koalíció Pártjának képviselőcsoportja kivette a részét. Igyekeztünk úgy összeállítani a feladatokat, hogy a régióban élő, többnyire magyar ajkú lakosság jogos igényeit kielégítsük és az érdekvédelmüket megvalósítsuk. A befektetési projektekkal kezdve: az anyagnak köszönhetően az általunk feltüntetett célok közül megvalósításra

került például a féli közúti hídnak a teljes felújítása. Ez nagyon akut probléma volt, ugyanis fennállt a veszély, hogy lezárják az életveszélyessé vált hidat. A teljes felújításhoz tartozik az is, hogy nemcsak a híd, hanem a hozzá tartozó járdák, kisebb mértékű építészeti munkák is el lettek végezve. Örülünk, hogy ezt már sikerült megvalósítani. Az előttünk álló két évben lehetőségeinkhez mérten továbbra is mindent megteszünk a közlekedési infrastruktúra fejlesztése érdekében.

A másod- és harmadosztályú utakat, amelyek a megye hatáskörébe tartoznak, arányos mértékben folyamatosan újítja fel a megye. Ez azt jelenti, hogy

a három járás és az öt pozsonyi rész között arányos módon osztódnak el az erre szánt pénzeszegek.

- Az arányosság érvényesül más területeken is?

- Az arányossági elvet mindenütt igyekszünk betartani. Gondolok itt a kultúra, az egészségügy, a szociális ügyek területére. Nagyon régi téma volt, hogy az éberhardi Apponyi-kastély parkját fel kellene újítani. Magában a kastélyban még a közelmúltban is szakközépiskola működött, maga az épület tehát nincs rossz állapotban. Örömeinkre szolgál, hogy megvalósulhat a park felújítása; a Pozsony megyei operatív programban

sikerrel pályáztunk, jelenleg a közbeszerzési folyamat zajlik; mihielyt véget ér, elkezdődhet a park teljes rekonstrukciója. Régóta fájó pont a szenci zsinagóga kérdése, amelyet eddig nem sikerült megmenteni és felújítani. Ezen a területen is nagy előrelépés történt: szerződést kötöttünk a zsidó hitközséggel a zsinagóga megvételére, és a norvég finanszírozási mechanizmuson keresztül elkezdődik az épület teljes felújítása. A vételre azért került sor, mert a mechanizmus feltétele, hogy csak olyan ingatlanra adnak támogatást, amely a kérvényező tulajdonát képezi. Nagyon nehéz tárgyalások után végül meg tudtuk egyezni a zsidó hitközséggel, amely szimbolikus egy euróért adja a megyének a zsinagógát. Tudjuk, hogy az épület nagyon rossz állapotban van, s ők is tisztában vannak vele, hogy ha gyorsan nem történik meg a felújítás, a zsinagóga meg is semmisülhet. Ezt nem akarta sem a megye, sem a város. Természetesen a város részéről is maximális támogatást élvez a projekt. A felújítás után az épület kihasználását is közösen szeretnénk megoldani a várossal.

- Az önkök jogkörébe két magyar középiskola tartozik.

- Az iskolák fenntartása az utóbbi időben egyre több anyagi forrást igényel. Egyre kevesebb a gyermek, ezért – a fejkvóta alapján – egyre kevesebb pénz jut az iskolákra. Odafigyelünk arra, hogy két magyar oktatási intézményünk, a pozsonyi Duna utcai gimnázium és a szenci gimnázium és szakiskola megkapja azt a szükséges anyagi támogatást, amely lehetővé teszi a fenntartásukat. Itt szeretném elmondani, hogy a megyei képviselői frakció hathatós segítségével sikerült a Senczi Molnár Albert Gimnáziumban is új szakot indítani, az óvodapedagógiát, és a következő tanévtől további új, vonzó szakirányok nyílnak: közlekedés és idegenforgalom, menesztment és marketing. Szeretnénk vonzóbbá tenni az iskolát, és a szülőknek is több alternatívát kínálni.

- Sok szó esik mostanság a szakképzésről. Az új oktatási miniszternek, Dušan Čaplovičnak elég „markáns” elképzelései vannak ezzel kapcsolatban.

- Az általunk fenntartott iskolákban szeretnénk emelni az oktatás színvonalát. Ennek elérése érdekében rögtön a választási időszak kezdetén tárgyaltunk

az egyes szakmai kamarák képviselőivel, hiszen a törvény lehetővé teszi olyan szakmai központok létrehozását, amelyekben a diákok az elméleti ismeretek mellett gyakorlati tapasztalatokra és kézügyességre is szert tesznek. Tudvalevő, hogy a végzősök között több mint százezer olyan fiatal van, aki életében még egy órát sem dolgozott. Ők az ún. elhelyezhetetlen végzősök. A megye ezen az áldatlan helyzeten mindenképpen változtatni szeretett volna.

Ezzel a problémával egyébként már az európai bizottság is foglalkozott, és Szlovákiának fel is rótták ezeket a nem éppen pozitív mutatókat. A megye által fenntartott 58 iskola közül elsősorban a szakiskolákra összpontosítottunk, és azokban a szakiskolákban, ahol egy kis lehetőség van ilyen központok létrehozására, ezt tervbe is vettük. Örömmre szolgál, hogy a múlt hónapki képviselői ülésünkön jóváhagytuk a két első központ létrehozását. Egyiket az elektrotechnikai ipar, másikat a mezőgazdaság és a falusi turizmus területén. Az egyik iskola Pozsonyban, a másik Pozsonyivánkán van – mindkettő nagy múltú, színvonalas iskola, jó szakmai háttérrel. Természetesen együttműködünk az elektrotechnikai ipari szövetséggel, valamint a mezőgazdasági és iparkamara képviselőivel ez ügyben. Ez a központ négy elektrotechnikával foglalkozó iskolát érint, míg a mezőgazdasági iskolában pillanatnyilag mintegy háromszáz tanulót. Összességében 700-800 gyerekről beszélhetünk. A harmadik központ, amely szintén jóváhagyás előtt áll, a dévényüjfalu autóipari szakközépiskolában lesz, ahol a Volkswagen céggel közösen szeretnénk szakmai oktatási központot létrehozni. Bízunk benne, hogy legkésőbb 2014-től ez a központ is beindul.

- Mit eredményezhetnek a Čaplovič-féle új elképzelések például a munkaerőpiacon és az elhelyezkedni képtelen diákok esetében?

- Semmiképpen nem tudunk azzal egyetérteni, hogy csak 1,5-ös (az új javaslat szerint 2-es) átlaggal kerülhessenek a gyerekek a gimnáziumba. Inkább a tudásfelmérő Monitor eredményeit kellene figyelembe venni, és ha szeretnénk kiválasztani azokat a gyerekeket, akik a gimnáziumba valók, egységes kritériumrendszerrel kell kidolgozni. Igaz, az eddigi gyakorlat sem tartható, hiszen hármas-négyes tanulók is beke-

rülnek a gimnáziumokba, mert az iskolák harcolnak minden egyes diákért. A megoldás az lenne, hogy a normatív támogatási rendszert megváltoztatva nem gyerekekre, hanem osztályokra adnák a támogatást, így az iskolák is kiválogathatnák a legjobb diákokat, akik a gimnáziumokba valók. Ezáltal a szakiskolákba is jó képességű értelmes gyerekek kerülhetnének, akikből szakképzett, érettségivel rendelkező, a munkapiacra elhelyezkedni tudó emberek válnának.

Az oktatási törvény módosításához mi is beterveztettük a javaslatunkat. A minisztérium ugyanis a kompetenciákat át szeretné ruházni a megyékre az új szakok indítását, egyes szakirányzatok megszüntetését, az osztályok létszámát, illetve a gyerekek számát illetően is. Ezzel nem is lenne semmi probléma, a megye ugyanis könnyebben fel tudja mérni, milyen szakemberekre van szükség, de azt nem tartjuk helyesnek, hogy a tanfelügyelőség fogja majd irányítani a speciális iskolákat és a bilingvális gimnáziumokat, míg nekünk a maradékot adja. Ha a jogköröket át kívánják ruházni, ahhoz a finanszírozást is meg kell oldani. Hiszen azon túl, hogy a megye az állami támogatást egyfajta postásként tovább utalja az iskoláknak, plusz terheket is kénytelen vállalni, egyéb fenntartók által működtetett iskolák esetében is. Ilyen például az étkeztetés, iskolai klubok fenntartása. Ennek tehát kihatása van a megyei költségvetésre is.

- Az oktatás „ikerpárja” a kultúra. Ezen a téren milyen a helyzet?

- Sajnos, magyar nyelvű színházunk a megyében nincsen. Hét kulturális intézményünk van, ezek közül négy színház és három kulturális szervezet: a könyvtár, a múzeum és a néprajzi központ. Ezek a Kis-Kárpátok előnévvel működnek. Minden erőnkkel támogatjuk a magyar nyelvű kulturális intézményeinket, kérvényezőinket. Elsősorban a Csemadokra gondolok, de vannak más, kultúrával foglalkozó szervezetek, csoportok, illetve alapítványok, amelyeket támogatásban részesítünk. Örömmel mondhatom, hogy már harmadik éve a legtöbb támogatást a szenci, illetve a pozsonyi szervezetek kapják a rendszertől. Nagyon jó az együttműködés a megye vezetésével, a megyei elnök úrral. Ez a támogatási rendszer 1600 euróig ugyanis az elnök úr hatáskörébe tartozik, a nagyobb összegeket a képviselő-

selő-testület hagyja jóvá. Az MKP képviselői frakciójának egyébként is konstruktív az együttműködése a jobboldali pártokkal (SDKÚ-DS, KDH, valamint az OKS képviselői frakciója). Ezeknek a pártoknak a támogatására mindig számíthatunk, de ők is élvezik a mi támogatásunkat, igyekszünk egymásnak segíteni. Meg kell jegyezni, hogy az ellenzék a priori olyan projekteket sem támogat, amelyek támogatást érdemelnek.

- Szükségük van a szavazataikra?

- Nincs rá szükségünk, többségben vagyunk a képviselő-testületben, ennek ellenére keressük azokat a pontokat, amelyekben meg tudunk egyezni. Hol kisebb, hol nagyobb sikerrel.

- Aktuális, sőt égető probléma a szociális szolgáltatások finanszírozása.

- A júliustól életbe lépő új törvény nagyban érinti a rászorultakat. Itt szeretném hangsúlyozni, hogy a sajtó ezen a téren gyakran csak az idősebb korosztályt emeli ki, ami természetesen helyénvaló, hiszen az egészségkárosodott idősök, akik a szociális intézményekben szociális szolgáltatásokra jogosultak, szintén az ötven százalékát kellene, hogy fizessék az ellátási költségek összegének. De ennél is súlyosabb, ami az egészségkárosodott gyermekekre vonatkozik, és azokra, akik születésük óta egészségkárosodottak, és felnőttként még mindig az intézmények lakói. Az ő esetükben gyakran már a szülők is nyugdíjasok, akik a nyugdíjukból nem tudnák ezeknek az egészségkárosodott hozzátartozóiknak az ellátását biztosítani. Ez a szociális törvény egyszerűen likvidálja, és lehetetlenné teszi a rászorulóknak a szociális szolgáltatások biztosítását. Ez előbb-utóbb oda vezethet, hogy a rászorultak kikerülnek az intézményekből, és a szakmai segítséget, ami megilleti őket, nem tudják megkapni, mert egyszerűen nem tudják megfizetni.

- Borzasztó számokat hallani – ötven euróról ötszázra való emelést.

- Így igaz. Csak abban tudok bízni, hogy a kormány betartja az ígéretét, és ezt a törvényt hatályon kívül helyezi, illetve hatályba lépésének időpontját kitolja legalább 2014-re. Nem azért, mintha 2014 után az illetők be tudnák fizetni ezt a nem kis összeget, hanem azért, hogy legyen idő egy átfogó, jobb rendszer kidolgozására, és olyan

kritériumokat szabjanak meg, ami elfogadható lesz a rászorultaknak és az önkormányzatoknak is. Itt nemcsak az a probléma, hogy a rászorulóknak nem tudják megfizetni az ellátás rájuk eső részét, hanem hogy ebből kifolyólag az önkormányzat a rászorulókat adósként fogja kezelni, és majd a hagyatéki tárgyalás után igényelheti vissza az elmaradást. Tudjuk, hogy a rászorultaknak sok esetben nincs saját vagyonuk, tehát az önkormányzat ehhez az összeghez nem fog hozzájutni. Ráadásul az intézményt továbbra is támogatnia kell azzal az összeggel, amit a kienstől nem tud beszélni. Ez a megoldás tehát senkinek sem jó. Olyan törvényre volna szükség, amely egyszer s mindenkorra megoldaná a szociálisan rászorultak problémáit. Ezért a megyei önkormányzatok arra az álláspontra helyezkedtek, hogy megvárjuk a parlament júniusi ülészetét, hogy a kormány beterjeszti-e a saját javaslatát, vagy pedig elfogadja az SDKÚ javaslatát, amely a törvény hatályosságát 2014. január elsejére halasztaná. Természetesen arra is felkészültünk, hogy ez nem következik be. Erre az esetre kidolgoztuk az új megyei önkormányzati rendeletet, melyet a Pozsony Megyei Önkormányzat június végi rendkívüli ülésén fogunk jóváhagyni.

A szociális szolgáltatások, illetve a biztosítás problémájának van egy másik vetülete is. Tudjuk, hogy kevés a hely, és sok a rászoruló. Viszont azt is tudni kell, hogy vannak önkormányzati, és vannak nonprofit szervezetek által működtetett intézmények. A törvény mindkét fenntartó számára előírja, hogy

nem szabad a kienstől szponzori díjat vagy ajándékot elfogadnia annak fejében, hogy hamarabb részesülhessen ellátásban. Ezt a törvény tiltja, s nálunk a megyénél ezt szigorúan be is tartják az intézmények vezetői. Tudomásunk van azonban olyan nonprofit szervezetekről, amelyek a rászorulóknak elhelyezését a szponzori díjhoz, ajándékhoz kötik. Szeretném felhívni minden rászorulóknak a figyelmét, ne adjanak előre ilyen „ajándékot”. Ha valaki elhelyezést nyert, és a hozzátartozója úgy gondolja, az intézmény megérdemli az ajándékot, saját jószántából ajándékozhat. De erre senki nem kötelezhető! Ha ilyenről tudomást szereznek, akár névtelenül is adják a tudunkra, és mi lépni fogunk az ügyben. A megye ugyanis nem kis pénzeket fizet ezeknek a nonprofit szervezeteknek, ezért nem tartjuk helyesnek, hogy néhányan ilyen praktikákhoz folyamodnak.

- Szóljunk az egészségügyi ellátásról, amely sok vitát váltott ki mostanában.

- Az egészségügyben kialakult helyzettel – az orvos- és nővérbérekkel kapcsolatban tapasztalt feszültség miatt – nagyon nyugtalanok vagyunk. Nem szeretnénk még egyszer megélni a tavaly decemberi állapotot, amikor a páciensek az orvosok túszaivá váltak Szlovákiában, és megkockáztathatjuk az állítást, hogy sok páciens élete is veszélybe került. Ezt mindenképpen elutasítjuk, nem így kell megoldani az egészségügyben uralkodó, tarthatatlan helyzetet. Az egészségügyben hatalmas káosz van, amit mielőbb rendezni kell.

Sajnos, az egészségügyi minisztérium eddigi aktivitásai nem arról árulkodnak, hogy ezt a problémát szisztematikusan, átfogóan szeretné kezelni. Tudjuk, hogy az ötvenmillió eurós csomagból pénz majd valamikor szeptemberben lesz. Azt is tudjuk, hogy a tavaly adósságmentesített 31 állami kórház, amellet, hogy erre 300 millió eurót elköltöttek, mára új adósságot halmozott fel. Tudjuk, hogy az orvosoknak július elsejétől újra emelni kellene a bérét, amire nincs fedezet, a nővérek béremelése pedig meg sem valósult. Nagy csönd van a kormány tájkán a diagnosztikai alapú egészségfinanszírozás (SK-DRG klaszifikációs rendszer) bevezetése körül is, ami arra utal, hogy a kormány nem meri bevezetni ezt a rendszert. Ezzel ugyanis kiderülne, mennyi pénz hiányzik az egészségügyi ellátó rendszerből. Erre is valamilyen megoldást kellene találni, de szerintem nem tudják, miből oldják meg a problémát, ezért ennek a rendszernek a bevezetését nem is szorgalmazzák.

- Mi ennek a rendszernek a lényege?

- E szerint a biztosítók az elvégzett beavatkozások alapján fizetnének a kórházaknak. Az eddigi gyakorlatban a megkötött szerződések szerint a biztosító átutalja a kórházaknak az összeget, de ugyanazért a beavatkozásért az egyetemi kórházaknak mondjuk háromszor annyit fizet, mint egy megyei vagy városi kórházaknak. Tudjuk, hogy az egyetemi kórházak a minisztérium alá tartoznak. Ezt kellene egységesíteni. A kis kórházakat, sem a városiakat, sem a megyeieket, még soha nem adósságmentesítették, a minisztérium alá tartozó egyetemi kórházakat már több ízben. Ha bevezetnék a diagnózis szerinti térítési rendszert, akkor mondjuk a dunaszerdahelyi kórházban elvégzett epeműtét ugyanannyiba kerülne, mint például a pozsonyi egyetemi kórházban. Vagyis a rendszer megszabná a beavatkozásért járó összeget, amit a biztosító minden kórházak egyformán lenne köteles téríteni. Ez így lenne logikus, hiszen az orvos ugyanazt a munkát végzi mind az egyik, mind a másik kórházban. Ez sem jelentene teljes körű megoldást, de hozzájárulna az igazságosabb rendszer kialakulásához.

- Pozsony megyének csak egy kórháza van.

- Igen, ezt is egy társaság bérlí. Ez persze nem jelenti azt, hogy nekünk nincs

gondunk a kórházzal, hiszen tulajdonosként az állagáért mi felelünk. Csak tavaly 2,2 milliót költöttünk felújításra; természetesen a társaság is kétmilliót fordított erre a célra. Az új törvény miatt ők is nehéz anyagi helyzetbe kerültek, és a megyéhez fordultak segítségért. Ha a megye nem tud segíteni, vagy nem lesz meg hozzá a politikai akarat, a malackai, erdőháti rész könnyen orvosi ügyelet nélkül maradhat. Az adósságot termelő osztályok közül ugyanis a készenléti termeli a legtöbb adósságot, ezért a kórház ennek a bezárását tervezi július elsejétől. Nagyon gyorsan kell reagálnunk erre a kérésre, s több mint valószínű, meg kell nyitnunk a megye költségvetését, hiszen ennyi embert nem lehet orvosi ellátás nélkül hagyni. Bízunk benne, hogy a kormány hamarosan megemeli az állami biztosítottak után fizetendő járulékot, mert az egészségügybe mindenképpen több pénz kell juttatni. Nem helytállóak azok az érvek, hogy rosszul vannak kihasználva az egészségügybe juttatott források, s még többet kellene spórolni. Vannak kórházak, ahol már egyszerűen nincs min takarékoskodni. De nem beszél a kormány a gyógyszerek után fizetett áfa csökkentéséről sem, pedig ez a választási kampányban elhangzott.

- Hány magyar élhet napjainkban Pozsony megyében? A népszámlálási adatok pontos eredményeit egyelőre nem ismerjük.

- Ezzel a kérdéssel valóban meg kell várnunk a népszámlálási eredményeket. Annyit tudok mondani, hogy ma már például Szencnek is mindössze 18 %-a magyar. A következő megyei választásokon nagyon össze kell fogni, és mindent el kell követni annak érdekében, hogy egyetlen magyar szavazat se vesszen el. A korábbi sikeres jobboldali összefogást Pozsonyban és a Szenci járásban mindenképpen ki kell egészíteni a Most-Híd párttal is. Annak dacára, hogy nagyon sok dologban eltérő a véleményünk, a magyarság érdekképviselete érdekében egyezségekre kell törekednünk. Ha megnézzük a választási eredményeket a járásban, falvakra lebontva, látjuk, hogy azok nem kedvezőek. A megyei választások inkább személyekről szólnak, mint pártokról. Annak ellenére, hogy nagyon gyakran járunk ki a falvakba, és elmagyarázzuk az embereknek, milyenek a megye jogkörei, lehetőségei, miben tudunk segíteni, az emberek még mindig távolinak érzik

a megyei önkormányzatokat, és nem mindig tudják úgy behatárolni, ahogyan az a valóságban van. Ezért a választásokig tartó időszakban még intenzívebben szeretnénk kijárni és beszélgetni az emberekkel. Ugyanis ha csak az egyes települések által benyújtott pályázatokat vesszük, amelyeket többek közt a megyei önkormányzat bírál el, illetve ad hozzá állásfoglalást, igen is tudunk segíteni a falvainknak. Annak ellenére is, hogy Pozsony megye (a magas GDP miatt) nem jogosult az uniós alapokból meríteni, ám azoknál az alapoknál, ahonnan tudunk meríteni, segíteni szeretnénk a polgármestereinknek. Ezek az összegek természetesen nem olyan nagyok, de ügyelünk rá, hogy arányosan osszuk el őket.

- Az ideai megyei pályázatok közül az összes magyar érdekeltségű projekt támogatást nyert.

- A Magyar Koalíció Pártja képviselőiként természetesen szívügyünknek tartjuk a magyar vontakozású projekteket. Fontosnak tartom hangsúlyozni, hogy ezek nagyon jól kidolgozott pályázatok, ami annak is köszönhető, hogy mind az öt képviselőnk felajánlotta a segítségét ezek kidolgozásában. Bárkinek problémája van, mind az öt képviselőnk szívesen áll a rendelkezésükre. És mert a kidolgozott és beadott projektek tartalmilag és formailag hiba nélküliek, bátran elő tudjuk terjeszteni őket a bizottság elé, nem tudnak hibát találni bennük.

A beruházási projektek esetében még megemlítem, hogy vannak olyan kezdeményezéseink, amelyek ugyan nem megyei hatáskörűek, ám a megye területén élő lakosság életét nagyban érintik, s ezeken a területeken is aktívak vagyunk. Konkrétan a közlekedés terén a Szenc-Pozsony útra, az R7-es autópályára és a D4-es környűre gondolkodom. Ezek állami hatáskörbe tartozó beruházások, de az állami szerveknek sem mindegy, milyen álláspontot képvisel ezekkel kapcsolatban a megye és a megye vezetése. Az elmúlt időszakban a Radičová-kormányánál sikerült elérni, hogy az előbb említett tervezetek bekerültek a kormány prioritásai közé, ami azt jelenti, hogy ha a mostani kormány nem szűk pártérdekeket, hanem tényleg a lakosság jogos igényeit fogja szem előtt tartani, akkor például a D4-es környű a prioritások közt marad.

Kövesdi Károly

“A magasabb szintű területi egységek önkormányzatáról (az önkormányzati megyékről)” szóló Tt. 302/2001. számú törvény

2001. július 4.

- Módosítva a Tt. 445/2001 számú törvénnyel, hatálybalépés időpontja: 2002 január 1.
- Módosítva a Tt. 553/2003 számú törvénnyel, hatálybalépés időpontja: 2004. január 1.
- Módosítva a Tt. 369/2004 számú törvénnyel, hatálybalépés időpontja: 2004. július 1.
- Módosítva a Tt. 583/2004 számú törvénnyel, hatálybalépés időpontja: 2004. november 1.
- Módosítva a Tt. 615/2004 számú törvénnyel, hatálybalépés időpontja: 2004 november 25.
- Módosítva a Tt.583/2004 számú törvénnyel, hatálybalépés időpontja: 2005. január 1.
- Módosítva a Tt. 628/2005 számú törvénnyel, hatálybalépés időpontja: 2006. január 2.
- Módosítva a Tt. 16/2006 számú törvénnyel, hatálybalépés időpontja: 2006. február 1.
- Módosítva a Tt. 334/2007 számú törvénnyel, hatálybalépés időpontja: 2007. szeptember 1.
- Módosítva a Tt. 335/2007 számú törvénnyel, hatálybalépés időpontja: 2007. október 1.
- Módosítva a Tt. 330/2007 számú törvénnyel, hatálybalépés időpontja: 2008. január 1.
- Módosítva a Tt. 384/2008 számú törvénnyel, hatálybalépés időpontja: 2008. október 15.
- Módosítva a Tt. 445/2008 számú törvénnyel, hatálybalépés időpontja: 2009. január 1.

A Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsa a következő törvényt hagyta jóvá:

I. fejezet Alapvető rendelkezések

1. §

(1) A magasabb szintű területi egység¹⁾ az önkormányzati megye.

(2) Az önkormányzati megye a Szlovák Köztársaság önálló területi önkormányzati és közigazgatási egysége.²⁾

(3) A következő önkormányzati megyék jönnek létre:

- a) a pozsonyi székhelyű Pozsonyi Önkormányzati Megye,
- b) a nagyszombati székhelyű Nagyszombati Önkormányzati Megye,
- c) a trencsényi székhelyű Trencsényi Önkormányzati Megye,
- d) a nyitrai székhelyű Nyitrai Önkormányzati Megye,
- e) a zsolnai székhelyű Zsolnai Önkormányzati Megye,
- f) a besztercebányai székhelyű Besztercebányai Önkormányzati Megye,
- g) a kassai székhelyű Kassai Önkormányzati Megye,
- h) az eperjesi székhelyű Eperjesi Önkormányzati Megye.

(4) Az önkormányzati megye földrajzi területe megegyezik a megye földrajzi területével.³⁾ Az önkormányzati megye földrajzi területe csak törvénnyel módosítható.

(5) Az önkormányzati megye jogi személy, amely a törvényben szabályozott feltételek mellett önállóan gazdálkodik a saját vagyonával és a saját bevételeivel, biztosítja és védi a lakosai érdekeit.

(6) Az önkormányzati megye saját szimbólumokkal rendelkezik, amelyeket önkormányzati hatáskörei gyakorlása során használhat. Az önkormányzati megye szimbólumai a következők: címer, zászló és pecsét, esetleg a himnusz.

(7) Az önkormányzati megyére a területi önkormányzatot érintő ügyekben kötelességeket róni vagy ugyanekben korlátozni csak törvény és nemzetközi szerződés alapján lehet.⁴⁾

2. §

Az önkormányzati megye szervei a következők:

- a) az önkormányzati megye képviselő-testülete (a továbbiakban: "képviseleti-testület")
- b) megyei önkormányzati elnök (a továbbiakban: "elnök")

3. §

(1) Az önkormányzati megye lakosa az a személy, akinek állandó lakóhelye⁵⁾ az önkormányzati megye területén fekvő községben van.

(2) Az önkormányzati megye lakosa részt vesz az önkormányzati hatáskörök gyakorlásában. Az önkormányzati megye lakosa különösen jogosult:

- a) megválasztani a képviselő-testületet és a képviselő-testületbe való megválasztásra,
- b) megválasztani az elnököt és az elnöknek való megválasztásra,
- c) szavazni az önkormányzati megye által kiírt népszavazáson (a továbbiakban: "népszavazás") a jelen törvény szerinti feltételekkel,
- d) részt venni a képviselő-testület ülésein,
- e) indítványokkal, panaszaival és egyéb beadványaival az elnökhöz, a képviselő-testülethez és az általuk létrehozott szervekhez fordulni.

(3) Az önkormányzati hatáskörök gyakorlásában a (2) bekezdés a)-c) pontjai szerinti jogosultságok kivételével az is részt vehet, aki az önkormányzati megye területén

- a) ingatlanvagyonnal rendelkezik,
- b) átmeneti lakhelyre van bejelentve,⁶⁾
- c) külföldiként hosszú távú tartózkodási engedéllyel rendelkezik.⁷⁾

4. §

Az önkormányzati megye hatáskörei

(1) Az önkormányzati megye önkormányzati hatásköreinek gyakorlása

során gondoskodik a területe sokrétű fejlődéséről és lakosai szükségleteiről. E tevékenysége során különösen:

- a) biztosítja az önkormányzati megye területének szociális, gazdasági és kulturális fejlesztésére vonatkozó program megalkotását és teljesítését,
- b) végzi az önkormányzati megye területére vonatkozó tervezési tevékenységeket,
- c) beszerzi, megtárgyalja és jóváhagyja az önkormányzati megye területrendezési döntéseit előkészítő anyagokat és a régiók területrendezési terveit,
- d) célszerűen használja ki a helyi emberi, természeti és egyéb erőforrásokat,
- e) az önkormányzati megye lakossága szükségleteinek biztosítása és az önkormányzati megye fejlesztése érdekében saját befektetési és vállalkozói tevékenységet folytat,
- f) külön előírások szerint költségvetési, támogatott szervezeteket és egyéb jogi személyeket alapít, hoz létre és szüntet meg, illetve ellenőrzi ezek működését,
- g) részt vesz a természeti környezet kialakításában és megóvásában,
- h) kialakítja a területén elhelyezkedő települések és egyéb elemek kölcsönös viszonyainak optimális rendezését szolgáló feltételeket,
- i) kidolgoztatja és jóváhagyja a szociális szolgáltatások fejlesztési tervét, illetve együttműködik a községekkel, más jogi és természetes személyekkel a szociális szolgáltatást nyújtó intézetek és lakások építésénél,
- j) megteremti az egészségügy fejlesztésének feltételeit,
- k) megteremti a nevelés és oktatás fejlesztésének feltételeit, különös tekintettel a középiskolákra és a továbbképzések fejlesztésére,
- l) megteremti a kulturális értékek megalkotásának, bemutatásának és fejlesztésének feltételeit, és gondoskodik a műemlékvagyon védelméről,
- m) megteremti a az idegenforgalom fejlesztésének feltételeit és koordinálja az ilyen jellegű fejlesztéseket,
- n) koordinálja a testnevelési kultúra és a sporttevékenység, illetve a gyermekekről és az ifjúságról való gondoskodás fejlesztését,
- o) együttműködik a községekkel a községek szociális és gazdasági célú fejlesztési programjainak megalkotásában,

p) részt vesz az önkormányzati megye területén fekvő, több települést érintő problémák megoldásában,

q) fejleszti a területi egységekkel és más államok szerveivel való együttműködést,

r) egyéb hatásköröket gyakorol külön törvények szerinti.

(2) Az önkormányzati megye köteles a saját hatáskörén belül hatékony ellenőrzési rendszert kialakítani, köteles létrehozni az önkormányzati megye főellenőri tisztségét (a továbbiakban: "főellenőr") és a főellenőrt megválasztani. Az önkormányzati megye szintén köteles megteremteni a független ellenőrzési tevékenység végzéséhez szükséges megfelelő szervezeti, pénzügyi, személyi és anyagi feltételeket.

5. §

A nemzetközi együttműködés

(1) Az önkormányzati megye a saját hatásköre terjedelmében együttműködhet más államok területi vagy közigazgatási egységeivel vagy más államok regionális szerepet ellátó hivatalaival. Az önkormányzati megye jogosult területi egységek vagy területi szervek nemzetközi társulásainak tagjává válni.

(2) Az együttműködés csak együttműködési megállapodás alapján valósulhat meg, amelynek a következőket kell tartalmaznia:

- a) a megállapodás résztvevőinek megnevezése és székhelye,
- b) a megállapodás tárgya (együttműködés),
- c) a megállapodás időtartama.

(3) Ha az együttműködési megállapodás alapján elkerülhetetlen egy külön szerv létrehozása, ezt fel kell tüntetni a megállapodásban, mint ahogy a létrehozásának módját is. Ez a szerv csak magánjogi természetű lehet.

(4) Az együttműködési szerződést írásban kell megkötöni és a képviselő-testület összes tagjának egyszerű többségével előzetesen kell jóváhagyni.

(5) Az együttműködési megállapodás, illetve a területi egységek vagy területi szervek nemzetközi egyesülésé-

ben betöltött tagság nem lehet ellentétes a Szlovák Köztársaság Alkotmányával, az alkotmányerejű törvényekkel, a törvényekkel és a Szlovákiát kötelező nemzetközi szerződésekkel, és nem lehet ellentétes a közérdekkel.

(6) Az önkormányzati megye a megkötött együttműködési megállapodás vagy a területi egységek vagy területi szervek nemzetközi egyesülésében betöltött tagságról szóló okirat egy másolatát megküldi a saját székhelye szerinti kerület székhelyén működő körzeti hivatalnak. A kerületi székhelyen működő körzeti hivatal nyilvántartást vezet a megkötött együttműködési megállapodásokról és az önkormányzati megyéknek a területi egységek vagy területi szervek nemzetközi egyesülésében betöltött tagságáról.

(7) A kerületi székhelyen működő körzeti hivatal a (2), (3), (4) és (5) bekezdések szerinti feltételek teljesítésének elmaradása miatt az együttműködési megállapodás kötelező felmondására, illetve a területi egységek vagy területi szervek nemzetközi egyesülésében betöltött tagság kötelező megszüntetésére irányuló javaslatot nyújthat be a bíróságra.

6. §

(1) Az önkormányzati megyére átruházhatók a helyi államigazgatási szervek némely feladatai.

(2) Az (1) bekezdés szerinti, az önkormányzati megyére való feladatátruházással párhuzamosan az állam megfelelő pénzügyi és más anyagi eszközöket bocsát az önkormányzati megye rendelkezésére.

7. §

Az állami szervekhez, a községekhez és egyéb jogi személyekhez fűződő viszony

(1) Az önkormányzati megye a hatáskörei gyakorlása során együttműködik az állami szervekkel, más önkormányzati megyékkel, a községekkel és egyéb jogi személyekkel.

(2) Az önkormányzati megye a szimbólumaira (1. §, (6) bekezdés) vonatkozó javaslatát a Szlovák Köztár-

saság Heraldikai Jegyzékébe való bejegyzés céljából a Szlovák Köztársaság Belügyminisztériumához nyújtja be.

(3) Az állami szervek az egyes nyilvántartásokból az önkormányzati megye részére külön törvények szerinti terjedelemben végzik a szükséges adatszolgáltatást.8) Az önkormányzati megye az állami szervek, a községek és egyéb jogi személyek részére külön törvények szerinti terjedelemben végzi az azok tevékenységéhez szükséges adatszolgáltatást.

(4) Az állami szervek elősegítik az önkormányzati megye más államok területi vagy közigazgatási egységeivel vagy regionális szerepet ellátó szerveivel vagy hivatalaival folytatott együttműködését; gondoskodnak arról, hogy az önkormányzati megye rendelkezzen információkkal az erre az együttműködésre vonatkozó lehetőségekről.

(5) Az állami szervek és az önkormányzati megye megteremtik az elnökök, a képviselő-testületi tagok és az alkalmazottak továbbképzésének feltételeit.

(6) Az kerületi székhelyen illetékes körzeti hivatal előljárója részt vesz a képviselő-testület ülésén, ha az ülés programja a helyi államigazgatás feladatait érinti.

(7) Az önkormányzati megye figyelmezteti a helyi államigazgatási szerveket és a községeket a feladatellátásuk során feltárt hiányosságokra.

(8) A község az általa vezetett nyilvántartásra vonatkozóan adatszolgáltatást végez az önkormányzati megye részére annak feladatai ellátásához.

(9) Az önkormányzati megye székhelyéül szolgáló község (város) közreműködik az önkormányzati megye szerveinek elhelyezésében.

(10) Az állami szervek a törvény szerinti terjedelemben látják el, illetve végzik az önkormányzati megye felügyeletét és ellenőrzését.9)

8. §

Általános érvényű rendeletek

(1) Az önkormányzati megye a területi önkormányzati ügyekben általános érvényű rendeleteket (a továbbiakban: "rendelet") adhat ki; a rendelet nem ütközhet a Szlovák Köztársaság alkotmányának, az alkotmányerejű törvények, a törvények és a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsa által jóváhagyott és a törvény szerinti módon ratifikált és kihirdetett nemzetközi szerződések rendelkezéseibe.10)

(2) Azokban az ügyekben, amelyekben az önkormányzati megye államigazgatási feladatokat teljesít, az önkormányzati megye csak törvényi felhatalmazással és törvényben meghatározott terjedelemben bocsáthat ki rendeleteket. Az ilyen rendelet nem ütközhet a Szlovák Köztársaság alkotmányának, az alkotmányerejű törvények, a törvény szerinti módon ratifikált és kihirdetett nemzetközi szerződések, a törvények, a kormányrendeletek, a minisztériumok és egyéb központi államigazgatási szervek általános érvényű előírásainak rendelkezéseibe.

(3) Azt a rendeletjavaslatot, amelyről a képviselő-testület tárgyalni készül, az önkormányzati megye hivatala legkésőbb a képviselő-testület ülését megelőző 15. napon helyezi ki az önkormányzati megye hivatalos hirdetőtáblájára és internetes honlapjára.

(4) A rendeletjavaslat kihelyezésének napjától számítva kezd el telni az a legkevesebb 10 napos határidő, amelyen belül a természetes személyeknek és a jogi személyeknek lehetőségük van írásban, elektronikus formában vagy a hivatalban jegyzőkönyvbe mondva észrevételezniük a rendeletjavaslatot. A meghatározott határidőn belül tett észrevételekkel új szövegre vagy a szövegben eszközölt módosításokra, azaz az eredeti szöveg kiegészítésére, módosítására, törlésére vagy pontosításra lehet javaslatot tenni. Az észrevételből nyilvánvalónak kell lennie az észrevételző személyének, ennek hiányában a rendeletjavaslat benyújtójának nem kell tekintettel lennie az észrevételre. Egyéb beadványokra (vélemények, javaslatok és ajánlások) a rendeletjavaslat benyújtójának nem kell tekintettel lennie, különösen akkor nem, ha azok nincsenek megindokolva.

(5) Rendkívüli helyzetben8a) nem kell a (3) és (4) bekezdések szerint el-

járni.

(6) Az észrevételeket a rendelet javaslattevője az illetékes bizottsággal értékeli, ha van ilyen bizottság. Az ilyen értékelés tartalmazza az észrevétel rövid kivonatát, az észrevétel benyújtójára vonatkozó adatokat, illetve az észrevételek figyelembe vételére vagy figyelmen kívül hagyására vonatkozó, indokolással ellátott információt.

(7) Az észrevételek értékelését a képviselő-testületi tagok részére írásban kell előterjeszteni, legkésőbb a helyi képviselő-testület rendeletjavaslattal foglalkozó ülését megelőző harmadik napon.

(8) Az önkormányzati megye területén állandó lakhellyel vagy székhellyel rendelkező természetes személyek vagy jogi személyek közös észrevételt is benyújthatnak. Közös észrevételnek kell tekinteni minden külön-külön benyújtott, tartalmilag azonos észrevételt, ha annak részét képezi ugyanannak a természetes személynek az észrevételező személyek képviselőitől vonatkozó felhatalmazása. Ha a közös észrevételt legalább 200 természetes személy vagy jogi személy nyújtotta be, a képviselő-testület az ülésnek az észrevétel által érintett részén ad szót a meghatalmazott képviselőnek. A meghatalmazott képviselő felszólalásának minimális időkerete tíz perc.

(9) A rendelet kihirdetése a rendelet teljes szövegének az önkormányzati megye hivatalos hirdetőtáblájára való, legalább 15 napig tartó kifüggesztésével teljesíthető; a rendelet a kifüggesztés kezdetétől számított tizenötödik napon lép hatályba, kivéve, ha a rendelet egy későbbi hatálybalépési időpontról rendelkezik. Ha erre nyomós okok miatt van szükség, a rendelet korábbi hatálybalépésről is rendelkezhet, amelynek legkorábbi időpontja a rendelet kihirdetésének időpontja.

(10) A rendelet (4) bekezdés szerinti kihirdetése a rendelet érvényességi feltétele; ezen kívül a rendeletet a helyben szokásos módon is ki kell hirdetni.

(11) Az önkormányzati megye a rendelet egy példányát haladéktalanul és térítésmentesen megküldi a területén fekvő községeknek. A község gondoskodik arról, hogy a rendelet minden ér-

deklődő személy számára hozzáférhető legyen.

8a §

(1) Ha a bíróság az ügyész javaslatára döntésében kimondta, hogy a területi önkormányzati tevékenység gyakorlásával kapcsolatos általános érvényű rendelet és a törvény között ellentét áll fenn, illetve az államigazgatási feladatok teljesítésével kapcsolatos ügyekben kibocsátott rendelet és a kormányrendeletek, valamint a minisztériumok és az egyéb központi államigazgatási szervek általános érvényű rendeletei között ellentét áll fenn, akkor ez az általános érvényű rendelet, a rendelet része, esetleg a rendelet egyes rendelkezései a bírósági döntés jogerőre emelkedésének napján hatályukat veszítik.

(2) Az önkormányzati megye a bírósági döntés jogerőre emelkedésének napjától számított hat hónapon belül köteles a területi önkormányzati tevékenység gyakorlásával kapcsolatos ügyben hozott rendeletet a törvénnyel, illetve az államigazgatási feladatok teljesítésével kapcsolatos ügyekben hozott rendeletet a kormányrendelettel valamint a minisztériumok és az egyéb központi államigazgatási szervek általános érvényű rendeleteivel összhangba hozni. Ha az önkormányzati megye nem így jár el, az általános érvényű rendelet, a rendelet része, esetleg a rendelet egyes rendelkezései a bíróság döntésének jogerőre emelkedésétől számított hatodik hónap elteltével hatályukat veszítik.

(3) A bíróság (1) bekezdés szerinti döntését az önkormányzati megye a hivatalos hirdetőtáblájára és az internetes honlapjára való kihelyezéssel teszi közzé, mégpedig a bíróság döntésének jogerőre emelkedésétől számított hat hónapos időszakra. Ez nem érinti az általános érvényű rendelet megalkotásának és kibocsátásának 8. § szerinti eljárását.

(4) Az önkormányzati megye az (1) bekezdés szerinti jogerős bírósági határozat egy példányát haladéktalanul és térítésmentesen megküldi a területén fekvő községeknek, városoknak és városrészeknek.

8b §

(1) Ha a bíróság az ügyész javaslatára az általános érvényű rendelet, a rendelet részének, esetleg a rendelet egyes rendelkezéseinek a külön törvény szerinti 10a) ideiglenes hátályon kívül helyezéséről dönt, az önkormányzati megye a bíróság jogerős határozatát az önkormányzati megye hirdetőtáblájára és internetes honlapjára való kihelyezéssel teszi közzé, arra az időszakra vonatkozóan, amíg azt nem helyezik hatályon kívül, vagy nem veszíti érvényét.

(2) Az önkormányzati megye az (1) bekezdés szerinti jogerős bírósági határozat egy példányát haladéktalanul és térítésmentesen megküldi a területén fekvő községeknek, városoknak és városrészeknek.

9. §**Az önkormányzati megye működésének finanszírozása**

(1) Az önkormányzati megye pénzügyi gazdálkodásának alapját a költségvetés képezi, amelyet egy nap-tári évre vonatkozóan állítanak össze.

(2) Az önkormányzati megye a saját szükségleteit elsősorban saját forrásokból, állami (központi) költségvetési támogatásból és egyéb forrásokból fedezi.

(3) Az önkormányzati megye költségvetését, annak jóváhagyása előtt, az önkormányzati megye lakosai és a 3. §, (3) bekezdés szerinti személyek általi véleményezés lehetővé tétele céljából legalább 15 napra közzé kell tenni; ugyanez vonatkozik az önkormányzati megye zárszámadására is.

(4) Az önkormányzati megye a könyvelését külön törvény rendelkezéseinek megfelelően vezeti.11) Az önkormányzati megye éves számviteli beszámolóját számvizsgáló (auditor) hitelesíti.12) A számvizsgáló a külön törvényben meghatározott egyéb tényezőket is hitelesít.12a)

(5) Az önkormányzati megye költségvetésének jogi státusáról, összeállításáról és tartalmáról, a költségvetési gazdálkodás szabályairól, a költségvetésen kívüli források kialakításáról és

felhasználásáról, az önkormányzati megyék közötti pénzügyi elszámolásról, az állami (központi) költségvetéshez és a községek költségvetéséhez való viszonyáról külön törvény rendelkezik.13)

10. §**Az önkormányzati megye vagyona**

(1) Az önkormányzati megye vagyona az önkormányzati megye feladatainak teljesítését szolgálja.

(2) Az önkormányzati megye vagyongazdálkodásáról és feladatokról külön törvény rendelkezik.

11. §**A képviselő-testület**

(1) A képviselő-testület az önkormányzati megye képviselő-testületi tagjaiból álló, közvetlenül választott képviselő-testület. A képviselő-testület tagjainak megválasztásának módjáról külön törvény rendelkezik. 14) A képviselő-testület az egész választási időszakra vonatkozóan úgy határozza meg a képviselő-testületi tagok számát, hogy minden képviselő-testületi tagra 12 000-15 000 lakos essen, illetve külön törvény szerint meghatározza a választókerületeket.14) A képviselő-testület megbízási időszaka az újonnan megválasztott helyi képviselő-testület tagjainak fogadalomtételével jár le.

(2) A képviselőtestület kizárólagos hatáskörébe tartozik az önkormányzati megye alapvető kérdéseiről való döntés, így különösen:

- a) *rendeletekről való döntés,*
- b) *az önkormányzati megye vagyonával és az önkormányzati megye használatába átengedett vagyonnal való gazdálkodás és rendelkezés alapelveinek meghatározása,*
- c) *az önkormányzati megye szociális, gazdasági és kulturális fejlesztését célzó program, a regionális fejlesztési tervek és programok, az önkormányzati megye területrendezési döntéseit előkészítő anyagok és a régiók területrendezési terveinek jóváhagyása,*
- d) *az önkormányzati megye költségvetésének és a költségvetés módo-*

sításnak jóváhagyása, a költségvetés teljesítésének ellenőrzése és a költségzáradszámadásának elfogadása; a képviselő-testület által meghatározott terjedelemben az elnök költségvetési módosításokat eszközölhet,

- e) *az önkormányzati megye hitel- vagy kölcsönfelvételéről való döntés,*
- f) *a külön jogszabály szerint kidolgozott, az önkormányzati megye alkalmazottainak javadalmazási rendjének jóváhagyása,*
- g) *a népszavazás kiírásáról való döntés,*
- h) *az önkormányzati megye jogi személyeinek létrehozása, alapítása, megszüntetése és ellenőrzése és az elnök javaslatára ezek vezetőinek (igazgatóinak) kinevezése és leváltása, ha külön törvény másként nem rendelkezik, továbbá az önkormányzati kerület jogi személyekben való vagyoni részvállalásának jóváhagyása,*
- i) *az 5. § szerinti megállapodások jóváhagyása, az önkormányzati kerület eszközei és tevékenységei öszszevonásának, illetve az önkormányzati megye egyesülésekben betöltendő tagságnak jóváhagyása,*
- j) *az önkormányzati kerület elnökhelyetteseinek (a továbbiakban: "elnökhelyettes") a képviselőtestületi tagok közül, az előljáró javaslatára történő megválasztása és visszahívása, továbbá a tisztségét hosszú távon betöltő elnökhelyettes számára történő megfelelő javadalmazás megállapítása,*
- k) *a képviselő-testület bizottságainak és egyéb szerveinek létrehozása, ezek feladatainak meghatározása, illetve ezek elnökeinek és további tagjainak megválasztása és visszahívása,*
- l) *a főellenőr hat évre történő megválasztása és visszahívása és javadalmazásának megállapítása,*
- m) *a képviselő-testületi tagok javadalmazásának megállapítása (12. §, (6) bekezdés)*
- n) *azon bizottsági tagok javadalmazásának megállapítása, akik nem képviselő-testületi tagok,*
- o) *a hivatal létrehozása,*
- p) *a képviselő-testület tárgyalási rendjének jóváhagyása,*
- q) *olyan további ügyekben való döntés, amelyeket az önkormányzati megye a statútumában saját maga számára tarthat fenn, kivéve, ha azok a törvény szerint az elnök számára vannak fenntartva.*

(3) A képviselő-testület szükség

szerint ülésezik, de legalább kéthavonta. Ha a képviselő-testület ülésének összehívását a képviselő-testületi tagok legalább egy harmada kéri, akkor az elnök úgy hívja össze a képviselő-testület ülést, hogy arra legkésőbb az ülést kezdeményező kérelem kézbesítésétől számított 30. napon kerüljön sor. Az ülés programjavaslatát legkésőbb a képviselő-testület ülését megelőző tizedik napig kell írásban közölni képviselő-testületi tagokkal, illetve, ha a képviselő-testületi tagok legalább harmadának kérelmére összehívott képviselő-testületi ülésről van szó, legkésőbb az ülést megelőző harmadik napig közli az ülésezés tényét; egyúttal megfelelő módon közzéteszi azt a nyilvánosság számára.

(4) A képviselő-testület mindig testületileg tárgyal. Akkor tárgyalóképes és határozatképes, ha az összes képviselő-testületi tag több mint fele jelen van. A képviselő-testület határozathozatalához a jelenlévő képviselő-testületi tagok többségének jóváhagyása szükséges. A rendelet elfogadásához az összes képviselő-testületi tag legalább háromötödének jóváhagyása szükséges. Ha a képviselő-testület nem tárgyalóképes és határozatképes, az elnök 14 napon belül új ülést hív össze.

(5) A képviselő-testület ülésére akkor is sor kerülhet, ha azt az elnök nem hívja össze a (3) vagy a (4) bekezdés szerint; ebben az esetben a képviselő-testületi ülést az elnökhelyettes vagy más képviselő-testületi tag hívja össze, aki ugyanakkor az ülést is vezeti, ha az ülés vezetését az elnök elutasítja.

(6) Ha a képviselő-testület tanácsadó szervet hozott létre, akkor a döntéshozatal előtt a megfelelő témában meghallgatja a tanácsadó szerv véleményét.

(7) A képviselő-testületi ülések nyilvánosak, kivéve, ha a képviselő-testület zárt ülést rendel el. A képviselő-testület mindig zárt ülést rendel el, ha az ülés tárgyát külön törvények szerint védett információk vagy ügyek képezik¹⁵; ez nem vonatkozik azokra az esetekre, amikor képviselő-testületi ülés tárgyát a következők képezik:

a) közforrások felhasználása bérekre, jutalmakra és egyéb olyan célokra, amelyek az önkormányzati megye szerveinek működésével, az önkormányzati megyei szervek tagjai-

nak, az önkormányzati megye alkalmazottainak tevékenységével vagy olyan személyek tevékenységével kapcsolatosak, akik az önkormányzati megye részére visszerthes tevékenységet végeznek,

b) önkormányzati megye tulajdonában lévő vagyonnal való rendelkezés, így különösen az önkormányzati megye tulajdonában lévő vagyon elidegenítése, az önkormányzati megyének a vagyon vonatkozásában történő tulajdonszerzése, vagy az önkormányzati megye vagyonának más személyek részére történő használatba adása.

(8) Ha az ülésen a Szlovák Köztársaság elnöke, a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsának tagja, a Szlovák Köztársaság Kormányának tagja vagy a kormány által meghatalmazott személy, más állami szerv képviselője, az önkormányzati megye területén elhelyezkedő község vagy város polgármestere kér szót, kérésének eleget kell tenni; más személyeknek is megadható a szó.

(9) A képviselő-testület rendeletét és határozatát az elnök legkésőbb az ezek jóváhagyását követő tizedik napon írja alá.

(10) A képviselő-testület ülésezésére vonatkozó részletes szabályokat a képviselő-testület tárgyalási rendje határozza meg.

12. §

A képviselők

(1) A képviselő különösen jogosult:

a) a képviselő-testületnek és a többi szervnek javaslatokat benyújtani,
b) a tevékenységére vonatkozóan kérdést intézni az elnökhöz,

c) a tevékenységükre vonatkozóan információkat kérni az önkormányzati megye által alapított vagy létrehozott jogi személyek vezetőitől (igazgatóitól),
d) az önkormányzati megye területén vállalkozási tevékenységet folytató természetes és jogi személyektől információt és felvilágosítást kérni a tevékenységükre vonatkozóan,

e) részt venni a képviselő-testület és ennek szervei által végzett ellenőrzésekben, vizsgálatokban, panaszok és

bejelentések elintézésében,

f) az állami szervektől információkat kérni a képviselő-testületi tagság rendeltetésszerű ellátásához szükséges ügyekben.

(2) A képviselő különösen köteles:

a) fogadalmat tenni a képviselő-testület azon első ülésén, amelyen részt vesz,

b) védelmezni az önkormányzati megye és annak lakossága érdekeit,

c) részt venni a helyi képviselő-testület ülésén és a helyi képviselő-testület azon szerveinek ülésén, amelyekbe megválasztották,

d) a választók kérelmére felvilágosítást adni saját tevékenységére és a képviselő-testület tevékenységére vonatkozóan.

(3) A képviselő a következő fogadalmat teszi: "Beccületemre és lelkiismeretemre fogadom, hogy kötelességeimnek rendesen eleget teszek, az önkormányzati megye érdekeit védelmezni fogom, a Szlovák Köztársaság Alkotmányának, az alkotmányerejű törvények, a törvények és egyéb általános érvényű jogszabályok rendelkezéseit betartom és a képviselőségem során a legjobb tudásom és lelkiismeretem szerint juttatom érvényre azokat."

(4) A képviselői tisztséget alapelszervei a munkaviszony vagy munkavégzésre irányuló más jogviszony felfüggesztése nélkül látják el. A képviselő tisztségének ellátása miatt nem korlátozható a munkajogviszonyból vagy az munkavégzésre irányuló más jogviszonyból származó jogaiban és jogosultságaiban. A képviselőknek a munkaadók külön rendelkezések szerint teszik lehetővé a tisztségük ellátását. Annak a képviselőnek, akit tisztsége ellátásának érdekében az állásából hosszú távon felmentettek, az alkalmazásban járó fizetés vagy másféle javadalmazás pótlására az önkormányzati megye megfelelő javadalmazást biztosít.

(5) A képviselőnek a tisztsége ellátásával összefüggésben felmerült kifizetési követeléseitől külön előírás szerinti térítés jár.¹⁶

(6) Az a képviselő, aki tisztségének ellátása miatt nincs hosszú távon

felmentve a munkavégzés alól, e tisztsége ellátásáért naptári éves szinten legfeljebb a külön előírás szerinti 16a) havi minimálbér húszszorosát elérő javadalmasban részesülhet.

13. §

(1) A képviselői tisztség a következő tisztségekkel összeegyeztethetően:

- a) *elnök,*
- b) *önkormányzati megye alkalmazottja,*
- c) *egyéb, külön törvény szerinti tisztség.*

(2) *A képviselő megbízatása megszűnik*

- a) *a megbízatási időszak leteltével,*
- b) *a fogadalomtétel elutasításával vagy a fenntartással tett fogadalommal,*
- c) *a megbízásról való lemondással,*
- d) *szándékosan elkövetett bűncselekmény miatt kiszabott jogerős ítélet esetén, vagy bűncselekmény elkövetése miatt kiszabott jogerős ítélet esetén, ha a szabadságvesztés-büntetést nem függesztették fel,*
- e) *cselekvőképesség megvonása vagy a cselekvőképesség korlátozása esetén,*
- f) *az önkormányzati megye területén elhelyezkedő községben bejegyzett állandó lakhely megszűnése esetén,*
- g) *elhalálózással,*
- h) *külön törvény szerinti egyéb okból. 17a)*

(3) A képviselői megbízatásról való lemondást a képviselőnek írásban kell benyújtani, a lemondás a hivatalnak való kézbesítéssel válik hatályossá. A megbízatásról való lemondás nem vonható vissza.

14. §

Az újonnan megválasztott képviselő-testület alakuló ülését az addigi elnök úgy hívja össze, hogy az alakuló ülésre legkésőbb a választások eredményének kihirdetésétől számított 30. napig kerüljön sor. Az újonnan megválasztott képviselő-testület alakuló ülését az addigi elnök az új elnök fogadalomtételéig

vezeti.

15. § A népszavazás

(1) Ha a képviselő-testület úgy határoz vagy a választásra jogosultak legalább 30 %-a ezt petícióban kéri, a képviselő testület népszavazást ír ki az önkormányzati megye önkormányzati hatásköreinek gyakorlásával kapcsolatos fontos ügyekben. 14)

(2) A képviselő-testület az elnök visszahívására irányuló helyi népszavazást ír ki

- a) *az elnök több mint hat hónapig tartó távolmaradása esetén, vagy ha a tisztségének ellátására több mint hat hónapja egészségi okokból alkalmatlan,*
- b) *ha súlyosan és ismételten elhanyagolja az elnöki tisztséggel járó kötelezettségeit, és ennek következtében az önkormányzati megye önkormányzati hatásköreinek gyakorlásában komoly hiányosságok keletkeznek,*
- c) *ha ezt a választásra jogosult személyek legalább 30 %-a petícióban kéri. 14)*

(3) A képviselő-testület az (1) bekezdés és a (2) bekezdés a) és b) pontjai szerinti népszavazást úgy írja ki, hogy a referendum megtartására legkésőbb a referendum kihirdetéséről szóló határozat jóváhagyásától számított 90. napig sor kerüljön.

(4) Ha a petíció teljesíti a külön törvény szerinti feltételeket 18), a képviselő-testület a népszavazást úgy írja ki, hogy a referendum megtartására legkésőbb petíciónak az önkormányzati megyéhez való eljuttatásától számított 90. napig sor kerüljön. Az (1) bekezdés és (2) bekezdés c) pontja szerinti petíciót a képviselő-testület által meghatározott három képviselő-testületi tag hitelesíti, akik ugyanakkor nem lehetnek a petíciós bizottság tagjai.

(5) A referendum akkor érvényes, ha a választásra jogosultak legalább fele részt vett rajta 14) és a döntést a népszavazáson résztvevők által leadott érvényes szavazatok többségével hozták meg.

(6) Ugyanarról az ügyről megis-

mételni a referendumat legkorábban a népszavazás megtartásától számított 24 hónap elteltével lehet; ez nem vonatkozik az elnök visszahívását célzó referendumra.

(7) A képviselő-testület a referendum eredményéről szóló jegyzőkönyv kézbesítésétől számított harmadik napig hirdeti ki a népszavazás eredményét.

(8) A népszavazás megszervezésének részletszabályait a képviselő-testület rendeletben állapítja meg.

16. §

Az elnök

(1) Az elnököt az önkormányzati megye lakosai (3. §, (1) bekezdés) közvetlen választás során választják. Az elnök megválasztásának módját külön törvény szabályozza. 14)

(2) Az elnök a következő szövegű fogadalmat teszi: "Becsületesen és lelkiismeretesen fogadom, hogy kötelességeimnek rendesen eleget teszek, az önkormányzati megye érdekeit védelmezni fogom, a Szlovák Köztársaság Alkotmányának, az alkotmányerejű törvények, a törvények és egyéb általános érvényű jogszabályok rendelkezéseit betartom és azokat elnöki tisztségem gyakorlása során a legjobb tudásom és lelkiismeretem szerint juttatom érvényre."

(3) Az önkormányzati megyét kifelé az elnök képviseli. A vagyoni jogi, munkajogi és egyéb ügyekben végrehajtó szervként jár el; dönt minden olyan ügyben is, amellyel kapcsolatban a közigazgatási tevékenység keretében a törvény az önkormányzati megyére döntési jogkört ruház a jogi személyek és természetes személyek jogaira és kötelességeire vonatkozóan, kivéve azon ügyeket, amelyekről az elnök javaslatára a hivatal szervezeti rendjében meghatározott hivatali szervezeti egység dönt.

(4) Ha az elnök úgy látja, hogy a képviselő-testület határozata törvényt sért vagy az önkormányzati megye számára előnytelen, akkor annak végrehajtását úgy függesztheti fel, hogy a 11. § (9) bekezdése szerinti határidőn belül

nem írja alá azt.

(5) A (4) bekezdés szerinti rendelkezés nem vonatkozik a főellenőr megválasztásáról és visszahívásáról szóló határozatra.

(6) Ha a képviselő-testület határozatának végrehajtását a (4) bekezdés szerint felfüggesztették, a képviselő-testület az adott határozatot az összes képviselő-testületi tag háromötödös többségével megerősítheti. Az elnök a megerősített határozat végrehajtását nem függesztheti fel. Ha a képviselő-testület a határozatot nem erősíti meg a határozat meghozatalától számított két hónapon belül, a határozat érvényét veszíti.

(7) Az elnök az önkormányzati megye kérdéseinek áttekintése céljából rendszerint havonta egyszer összehívja a bizottságok elnökeit.

(8) Az elnök a képviselő-testületi tag kérdésére a képviselő-testület ülésén szóban válaszol, vagy pedig 30 napon belül írásban.

(9) Az elnököt az elnökhelyettesek az elnök által meghatározott terjedelemben helyettesítik.

(10) Az elnök tisztsége összeegyeztethetetlen a következő tisztségekkel:

- a) *képviselő-testületi tag,*
- b) *a megválasztásának helye szerinti önkormányzati megye által létrehozott költségvetési szervezet vagy támogatott szervezet képviselői szerve,*
- c) *a megválasztásának helye szerinti önkormányzati megye alkalmazottja,*
- d) *község vagy város polgármestere, vagy*
- e) *egyéb, külön törvény szerinti tisztség.*

(11) Az elnök tisztsége köztisztviselés, és nem munkajogviszony keretében látják el. Az addigi munkajogviszony vagy munkavégzésre irányuló jogviszony érintetlen marad.

(12) Az elnök a tisztségének ellátásáért külön törvény szerinti javadalmazásra jogosult.

17. §

(1) Az elnök megbízatása megszűnik

- a) *a megbízatási időszak lejártával,*
- b) *az fogadalomtétel elutasításával vagy a fenntartással tett fogadalommal,*
- c) *a megbízatásról való lemondással,*
- d) *szándékosan elkövetett bűncselekmény miatt kiszabott jogerős ítélet esetén, vagy bűncselekmény elkövetése miatt kiszabott jogerős ítélet esetén, ha a szabadságvesztés-büntetést nem függesztették fel,*
- e) *a cselekvőképesség megvonása vagy a cselekvőképesség korlátozása esetén,*
- f) *az önkormányzati megye területén elhelyezkedő községben bejegyzett állandó lakhely megszűnése esetén,*
- g) *az elnök visszahívására irányuló referendum eredményének kihirdetésével, ha az elnök visszahívásáról döntöttek,*
- h) *elhalálozással, vagy*
- j) *a külön törvény szerinti egyéb okból. 17a)*

(2) Az elnöki megbízatásról való lemondást írásban kell benyújtani, a lemondás a hivatalnak való kézbesítéssel válik hatályossá. A megbízatásról való lemondás nem vonható vissza.

18. §

(1) Az önkormányzati megye a rendelet megsértéséért a vállalkozási tevékenység folytatására jogosult jogi személyre vagy természetes személyre 16 596 euróig terjedő bírságot szabhat ki. A bírság összege az önkormányzati megye bevételét képezi.

(2) Az önkormányzati megye a bírság kiszabásánál elsősorban a jogel lenes cselekmény súlyát, elkövetésének módját, időtartamát és következményeit veszi figyelembe.

(3) A bírság kiszabására attól az időponttól számított egy évig van lehetőség, amikor az önkormányzati megye tudomást szerzett kötelezettségzegést elkövető személy kilétéről, de legkésőbb kötelezettségzegés napjától számított három évig.

A főellenőr

19. §

A főellenőr jogállása

(1) A főellenőrt a képviselő-testület választja meg, illetve hívja vissza. A főellenőr az önkormányzati megye alkalmazottja, és ha a jelen törvény másként nem rendelkezik, a külön törvény szerinti, egyéb vezető beosztású alkalmazottak összes kötelességei vonatkoznak rá. 18a) A főellenőr a képviselő-testület jóváhagyása nélkül nem folytathat vállalkozási vagy más keresőtevékenységet, és nem lehet vállalkozási tevékenységet folytató jogi személyek irányító-, ellenőrző- vagy felügyelő szervének tagja. Ez a korlátozás nem vonatkozik a tudományos tevékenységre, pedagógiai tevékenységre, lektori tevékenységre, előadói tevékenységre, fordítói tevékenységre, publicisztikai tevékenységre, irodalmi vagy művészeti tevékenységre és a saját vagyoniának, vagy kiskorú gyermeke vagyoniának kezelésére. Ellenőrzési tevékenységét függetlenül és pártatlanul végzi, összhangban az ellenőrzési tevékenység végzésére vonatkozó alapvető szabályokkal. 18b) A tisztsége ellátása ideje alatt nem lehet politikai párt vagy mozgalom tagja. E feltétel teljesítését becsületbeli nyilatkozattal igazolja a munkaszerződése aláírásának napján.

(2) A főellenőri tisztséggel összeegyeztethetetlen tisztségek:

- a) *képviselő-testületi tagság,*
- b) *az elnöki tisztség,*
- c) *az önkormányzati megye által létrehozott vagy alapított jogi személy szervének tagja,*
- d) *az önkormányzati megye egyéb alkalmazottja.*

19a §

A tisztség betöltésének feltételei, a választás, és a tisztség gyakorlásának befejezése

(1) A főellenőri tisztség betöltésének kvalifikációs feltétele a befejezett, első fokú, gazdasági, jogi vagy műszaki szakirányú főiskolai végzettség.

(2) A képviselő-testület a főellenőr választásának napját legalább a választás napja előtt 40 nappal a hivatalos hirdetőtáblán való megjelentetéssel és

a helyben szokásos módon hirdeti ki, úgy, hogy a választásra az addigi főellenőr megbízási időszakának utolsó 60 napja alatt kerüljön sor. A főellenőri tisztségre jelölt személy az írásos jelentkezését legkésőbb a választás napja előtti 14 napon nyújtja be a hivatalban. A jelentkezés részét képezi a három hónaptól nem régebbi erkölcsi bizonyítvány és az iskolai végzettséget igazoló okirat.

(3) A főellenőr megválasztásához az összes képviselő-testületi tag többségének jóváhagyása szükséges. Ha az egyik jelölt sem szerez ilyen többséget, a helyi képviselő-testület még ugyanezen az ülésen megtartja a választás második fordulóját, amelybe az a két jelölt jut tovább, akik a választás első fordulójában a legtöbb érvényes szavazatot szerezték. Szavazategyenlőség esetén a második fordulóba az összes legtöbb szavazatot szerző jelölt jut tovább. A második fordulóban az a jelölt tekinthető megválasztottnak, aki a legtöbb érvényes szavazatot szerezte. A második szavazási fordulóban előálló szavazategyenlőség esetén sorsolással kell döntenet. A főellenőr megválasztásának további részleteit és a jelentkezés tartalmi elemeit az önkormányzati megye határozatban állapítja meg.

(4) Ha a főellenőri tisztség gyakorlása a (8) bekezdés a), b) vagy d) pontjai szerinti módon szűnik meg, a képviselő-testület úgy írja ki az új főellenőr-választást, hogy arra a főellenőri tisztség gyakorlásának megszűnésétől számított 60 napon belül kerüljön sor.

(5) A főellenőrt a helyi képviselő-testület hat évre választja. A főellenőr megbízási időszaka a megválasztásának napjával kezdődik. Ha a választás napján a tisztségét ellátó főellenőr egyben a főellenőri tisztségre jelölt személy is, és a képviselő-testület nem választotta meg ismételt a tisztségre, az önkormányzati megyével fennálló munkajogviszonya a megbízási időszaka lejártának napján szűnik meg és a főellenőr kéthavi fizetése összegével azonos nagyságú végkiegészítésre válik jogosultá. A fizetés nagyságának e célra történő megállapításakor nem kell beszámítani a 19b §, (2) bekezdés szerinti jutalmat.

(6) A főellenőr a megválasztását követően jogosultságot szerez munka-

szereződést kötni az önkormányzati megyével.

(7) Az elnök a jogerősen megválasztott főellenőrrel legkésőbb az előző főellenőr megbízási időszaka lejártának napját követő napon köteles munkaszerződést kötni. A munkába lépés napja az előző főellenőr megbízási időszaka lejártának napját követő nap.

(8) A főellenőr tisztségének gyakorlása megszűnik

- a) *a tisztségről való lemondással,*
- b) *a tisztségből való visszahívással,*
- c) *a megbízási időszak leteltével,*
- d) *a főellenőr elhalálozásával vagy halottá nyilvánításával,*
- e) *a cselekvőképesség megvonásáról vagy a cselekvőképesség korlátozásáról szóló ítélet jogerőre emelkedésének napján,*
- f) *a szándékosan elkövetett bűncselekmény miatt kiszabott jogerős ítélet esetén, vagy bűncselekmény elkövetése miatt kiszabott jogerős ítélet esetén, ha a szabadságvesztés-büntetést nem függesztették fel,*
- g) *azon a napon, amikor a 19. §, (2) bekezdése szerinti tisztséget gyakorolni kezdte.*

(9) *A képviselő-testület a főellenőrt visszahívhatja tisztségéből, ha az*

- a) *megszegi alkalmazotti vagy vezető beosztású alkalmazotti minőségében rá háruló köteleességeket, 18a)*
- b) *súlyos módon vagy ismételt elhanyagolja a tisztségéből eredő köteleességeit, és erre a helyi képviselő-testület már legalább egyszer írásban figyelmeztette,*
- c) *valótlan adatot tüntet fel a 18. § (1) bekezdés szerint benyújtott becsületbeli nyilatkozatában vagy a vagyoni helyzetére vonatkozóan.*

19b §

A főellenőr fizetése

(1) A főellenőr fizetésének nagysága megegyezik az elnök fizetésének 70 %-ával, beleértve az általánytérítéseket.

(2) A képviselő-testület a főellenőrnek az (1) bekezdés szerinti fizetések összegének legfeljebb 30 %-át elérő jutalmat hagyhat jóvá.

19c §

Az ellenőrzési tevékenység terjedelme

(1) Ellenőrzési tevékenység alatt az önkormányzati megye vagyoni értékű jogaival, illetve a külön jogszabályok szerint 18c) az önkormányzati megye használatában lévő vagyonnal való gazdálkodás és rendelkezés törvényességének, eredményességének, gazdaságosságának és hatékonyságának ellenőrzését, az önkormányzati megye bevételeinek, kiadásainak és pénzügyi műveleteinek ellenőrzését, a panaszok 18d) és petíciók 18e) elintézésnek ellenőrzését, az általános érvényű jogszabályok betartásának ellenőrzését, beleértve az önkormányzati megye rendeletei betartásának ellenőrzését is, továbbá a képviselő-testületi határozatok végrehajtásának ellenőrzését, az önkormányzati megye belső előírásainak teljesítésének ellenőrzését és a külön jogszabályok szerinti 18f) további feladatok teljesítésének ellenőrzését kell érteni.

(2) Az ellenőrző tevékenység a következőkre terjed ki:

- a) *a hivatal,*
- b) *az önkormányzati megye által létrehozott költségvetési, támogatott szervezetek és nonprofit szervezetek,*
- c) *azon jogi személyek, amelyekben az önkormányzati megye vagyoni részesedéssel rendelkezik, más olyan személyek, amelyek az önkormányzati megye vagyoniával rendelkeznek vagy amelyeknek az önkormányzati megye a saját vagyoniát használatba adta, mégpedig az önkormányzati megye e vagyoniát érintő terjedelemben,*
- d) *azon személyek, amelyek (akik) külön jogszabály szerint az önkormányzati megye költségvetéséből céltámogatásban vagy visszatérítendő pénzügyi segélyben részesültek 13), mégpedig az ezen eszközökkel való rendelkezés terjedelmében.*

(3) Az (1) bekezdés szerinti ellenőrző tevékenység nem vonatkozik azokra az eljárásokra, amelyek során a jogi személyek vagy természetes

személyek jogairól, jog által védett érdekeiről vagy kötelességeiről az önkormányzati megye közigazgatási tevékenység keretében dönt.

19d §

Az ellenőrző tevékenység szabályai

A főellenőr az ellenőrző tevékenysége ellátása során külön törvényben megállapított szabályok szerint jár el. (18b) Az ellenőrző tevékenység további részletszabályait az önkormányzati megye határozatban állapíthatja meg.

19e §

A főellenőr feladatai

(1) A főellenőr

- a) *ellenőrző tevékenységet folytat a 19c § szerinti terjedelemben,*
- b) *a képviselő-testületnek hat havonként egyszer az ellenőrző tevékenység tervére vonatkozó javaslatot terjeszt elő, amelyet legkésőbb a képviselő-testületben való tárgyalást megelőző 15. napon a községben szokásos módon kell nyilvánosságra hozni,*
- c) *szakmai véleményt dolgoz ki az önkormányzati megye költségvetési javaslatához és az önkormányzati megye zárszámadási javaslatához, ezek képviselő-testület általi jóváhagyása előtt,*
- d) *a képviselő-testület vagy az elnök kérésére a képviselő-testület legközelebbi ülésén az ellenőrzés eredményeiről szóló jelentést nyújt be,*
- e) *a képviselő-testületnek évenként legalább egyszer az ellenőrző tevékenységről szóló jelentést nyújt be, mégpedig a naptári év végét követő 60 napon belül,*
- f) *együttműködik az állami szervekkel az állami (központi) költségvetésből vagy az Európai Unió strukturális alapjaiból az önkormányzati megyének juttatott eszközökkel való gazdálkodás ellenőrzésével kapcsolatos ügyekben,*
- g) *köteles ellenőrzést folytatni, ha erre a képviselő-testület kéri,*
- i) *ellátja a külön törvény szerinti egyéb feladatokat.*

(2) A főellenőr tanácskozási joggal részt vesz a képviselő-testület ülésén;

sej; a főellenőr részt vehet a képviselő-testület által létrehozott bizottságok ülésén is.

19f §

A főellenőri részleg

(1) Az önkormányzati megye főellenőri részleget hoz létre.

(2) A főellenőri részleg tevékenységét a főellenőr irányítja, tevékenységéért ő felel.

(3) A főellenőri részleg szakmai, adminisztratív és szervezési támogatást nyújt a főellenőr tevékenységéhez.

(4) A főellenőri részleg szervezeti felépítését a képviselő-testület szervezési szabályzatban állapítja meg.

(5) A főellenőri részleg a képviselő-testületi tagok és az elnök részére, kérésre, haladéktalanul köteles hozzáférhetővé tenni az ellenőrzések eredményét.

20. §

A bizottságok

(1) A képviselő-testület mandátumvizsgáló bizottságot, pénzügyi bizottságot és további bizottságokat hoz létre, ha erről külön törvény rendelkezik; saját állandó vagy ideiglenes tanácsadó, kezdeményező és ellenőrző szerveiként további bizottságokat is létrehozhat. A mandátumvizsgáló bizottság tagja csak képviselő lehet.

(2) A bizottságok képviselőből és a képviselő-testület által választott egyéb személyekből állnak. A képviselőknek a bizottságok tagságának több mint felét kell alkotniuk; a bizottság elnöke képviselő. A szakmai kérdések véleményezése céljából a bizottságok gyakorlati szakértőket hívhatnak meg.

(3) A bizottságok szükség szerinti gyakorisággal üléseznek, rendszerint legalább havonta egyszer.

(4) A bizottságok feladatait és ülésezésének módját a képviselő-testület állapítja meg.

(5) A bizottság azon tagja, aki

nem képviselő, egy naptári évre vonatkozóan a külön előírás szerinti havi minimálbér összegének (16a) legfeljebb tízszeresét elérő javadalmazásban részesíthető.

(6) A bizottság azon tagja, aki nem képviselő, a tisztsége ellátásával kapcsolatban felmerült költségei fedezésére külön előírás szerinti (16) költségterítésre jogosult.

21. §

A hivatal

(1) A képviselő-testület, az elnök és a képviselő-testület által létrehozott további szervek szervezési és adminisztratív jellegű ügyeit az önkormányzati megye alkalmazottjaiból álló hivatal látja el.

(2) A hivatal belső szervezeti felépítését, az alkalmazottak számát és ezek munkavégzését az elnök által kiadott szervezeti és működési szabályzat rendezi.

(3) A hivatal munkáját a hivatal igazgatója irányítja és szervezi, a hivatal igazgatója az elnöknek felel a tevékenységért.

(4) A hivatal igazgatója tanácskozási joggal vesz részt a képviselő-testületi üléseken.

Közös és záró rendelkezések 22. §

(1) Azon eljárásokban, amelyekben az önkormányzati megye a természetes személyek vagy jogi személyek jogairól dönt, a közigazgatási eljárásról szóló általános jogszabályt kell alkalmazni (19), kivéve, ha a jelen törvény másként rendelkezik.

(2) Az önkormányzati megye területi önkormányzati ügyekben hozott határozatával szemben bíróságon lehet jogorvoslással élni. (20)

(3) Az önkormányzati megyének a rá átruházott államigazgatási ügyekben hozott határozatával szembeni jogorvoslati szerv az illetékes központi államigazgatási szerv.

(4) Az önkormányzati megye határozatát nem lehet jogorvoslati eljárásos kívül felülvizsgálni.

(5) Az önkormányzati megye határozatának végrehajtását a hivatal végzi.

23. §

A 2001-ben megválasztott képviselő-testület első ülését a kerületi hivatal előljárója úgy hívja össze, hogy az ülésre legkésőbb a megyei önkormányzati választások eredményének kihirdetésétől számított harmincadik napig kerüljön sor.

23a §

A 2004. július 1-től hatályos változásokkal kapcsolatos átmeneti szabályok

(1) Azokban az önkormányzati megyékben, ahol a 2004. június 30-ig érvényes előírások alapján megválasztott főellenőr tevékenykedik, ennek hivatali ideje lejártát követően a jelen törvény szerint kell lebonyolítani az új főellenőr megválasztását.

(2) Azokban az önkormányzati megyékben, ahol nincs megválasztott főellenőr, 2005. január 1-jei határidővel a jelen törvény rendelkezései szerint választanak főellenőrt. Az önkormányzati megye elnöke legkésőbb a választástól számított tizennegyedik napig köteles munkaszerződést kötni a jogérvényesen megválasztott főellenőrrel.

(3) Azon önkormányzati megyékben, ahol van megválasztott főellenőr, a főellenőr javadalmazását 2005. október 1-jei határidővel kell összhangba hozni a jelen törvény rendelkezéseivel.

(4) Az a 2004. június 30-ig érvényes előírások alapján beiktatott főellenőr, aki nem teljesíti a 19a § (1) bekezdés szerinti iskolai végzettségre vonatkozó feltételeket, továbbra is tisztségében marad. Az ilyen főellenőr legkésőbb 2009. június 30-ig köteles megszerezni a 19a § (1) bekezdés szerinti iskolai műveltséget, ellenkező esetben úgy kell tekinteni, hogy tisztségéről e napon lemondott.

(5) Az a főellenőr, aki nem tesz eleget az egyéb vezető beosztású alkalmazottakra vonatkozó köteleességeknek (18a), vagy nem teljesíti a 19. § (1) bekezdés harmadik mondata szerinti, illetve (2) bekezdése szerinti feltételeket, 2004. október 1-ig köteles ezeknek eleget tenni, ellenkező esetben úgy kell tekinteni, hogy tisztségéről e napon lemondott.

(6) Annak a főellenőrnek, aki politikai párt vagy mozgalom tagja, 2004. október 1-jei határidővel e tagságát meg kell szüntetnie vagy az e tagság megszüntetésére irányuló, jogi szempontból releváns lépést kell tennie, ellenkező esetben úgy kell tekinteni, hogy tisztségéről e napon lemondott.

II. fejezet

A költségvetési szervezeteken és néhány további szervezeten és szervezeten belüli rendelkezésre állási (készenléti) idő javadalmazásáról és térítéséről szóló Tt. 143/1992 számú törvény, módosítva a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsának Tt. 10/1993 számú törvényével, a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsának Tt. 275/1993 számú törvényével, a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsának Tt. 260/1995 számú törvényével, a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsának Tt. 386/1996 számú törvényével, a Tt. 333/1997 számú törvényével, a Tt. 380/1997 számú törvénnyel és a Tt. 190/1998 számú törvénnyel, a következőképpen módosul és egészül ki:

Az 1. §, (1) bekezdésében az f) pont után az új g) pont következik a következő szövegezéssel: "g) az önkormányzati megyéknek,".

Az eddigi g) pont h) pontra módosul.

III. fejezet

A jelen törvény a 2001-es megyei önkormányzati választások megtartásának napján lép hatályba.

Rudolf Schuster, s.k.
Jozef Migaš, s.k.
Mikuláš Dzurinda, s.k.

1) A Szlovák Köztársaság Alkotmányának 64. cikkelye

2) A Szlovák Köztársaság Alkotmányának 64a cikkelye

3) a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsának a Szlovák Köztársaság területi és közigazgatási felosztásáról szóló Tt. 221/1996 számú törvényének 2. §, (2) bekezdése

4) A Szlovák Köztársaság Alkotmánya 67. cikkelyének (2) bekezdése.

5) A Szlovák Köztársaság polgárainak lakhely-bejelentéséről és a Szlovák Köztársaság lakosságának nyilvántartásáról szóló Tt. 253/1998 számú törvény 3. §-a. A külföldiek tartózkodásáról és néhány törvény módosításáról szóló Tt. 48/2002 számú törvény 34. §-a

6) A Tt. 454/2004 számú törvénnyel módosított Tt. 253/1998 számú törvény 8. §-a.

7) A többször módosított Tt. 48/2002 számú törvény 17. §-a

8) Például a Tt. 215/2004 számú törvénnyel módosított, az állami statisztikáról szóló Tt. 540/2001 számú törvény.

8a) a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsa többször módosított, a lakosság polgári védelméről szóló Tt. 42/1994 számú törvényének 3. §, (1) bekezdése.

9) Például a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsának a Legfelsőbb Ellenőrzési Hivatalról szóló, Tt. 39/1993-as számú törvénye, a pénzügyi ellenőrzésről és a belső könyvvizsgálatról és néhány egyéb törvény módosításáról és kiegészítéséről szóló Tt. 502/2001 számú törvény, az ügyészségről szóló Tt. 152/2001 számú törvény.

10) A Szlovák Köztársaság Alkotmánya 7. cikkelyének (2) bekezdése és 120. cikkelyének (2) bekezdése.

10a) A Polgári Perrendtartás 250zf/a §, (6) bekezdése.

11) A könyvviteltől szóló Tt. 431/2002 számú, többször módosított törvény.

12) A könyvvizsgálókról és a Szlovák Könyvvizsgálói Kamaráról szóló Tt. 466/2002 számú törvény.

12a) A területi önkormányzatok költségvetési szabályairól és néhány törvény módosításáról szóló Tt. 583/2004 számú törvény 16. §, (4) bekezdése.

13) Például a területi önkormányzatok költségvetési szabályairól és néhány törvény módosításáról szóló Tt. 583/2004 és Tt. 523/2004 számú törvények.

14) A megyei önkormányzati választásokról és a Polgári Perrendtartás kiegészítéséről szóló Tt. 303/2001 számú törvény.

14a) Az egyes közérdekű munkát végző alkalmazottak javadalmazásáról és néhány törvény módosításáról és kiegészítéséről szóló Tt. 553/2003 számú törvény 1. §, (4) bekezdése.

15) Például a titkos adatok védelméről és néhány törvény módosításáról és kiegészítéséről szóló, Tt. 241/2001

számú törvény 2. és 3. §-ai, a Kereskedelmi Törvénykönyvről szóló Tt. 513/1991 számú törvény 17-20 §-ai, a bankokról szóló többször módosított Tt. 21/1992 számú törvény 38. §-a, a Szlovák Nemzeti Tanácsnak az adók és illetékek kezeléséről és a területi pénzügyi szervek rendszerének változásairól szóló Tt. 511/1992 számú törvény 23. §-a

16) Az útiköltségek megtérítéséről szóló, többször módosított Tt. 283/2002 számú törvény.

16a) A Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsának a minimálbérről szóló, többször módosított Tt. 90/1996 számú törvénye.

17a) A közérdek védelméről a köztiszttséget ellátó személyek tevékenysége során című, Tt. 357/2004 számú alkotmánytörvény, módosítva a Tt. 545/2005 számú alkotmánytörvénnyel.

18) A petíciós jogról szóló Tt. 85/1990 számú törvény, módosítva a Tt. 242/1998 számú törvénnyel

18a) A közérdekű munka végzéséről szóló Tt. 552/2003 számú törvény.

18b) A pénzügyi ellenőrzésről és a belső könyvvizsgálatról szóló Tt. 502/2001 számú törvény 13.-25. §-ai

18c) A Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsának az állami vagyon kezeléséről szóló, többször módosított, Tt. 278/1993 számú törvénye.

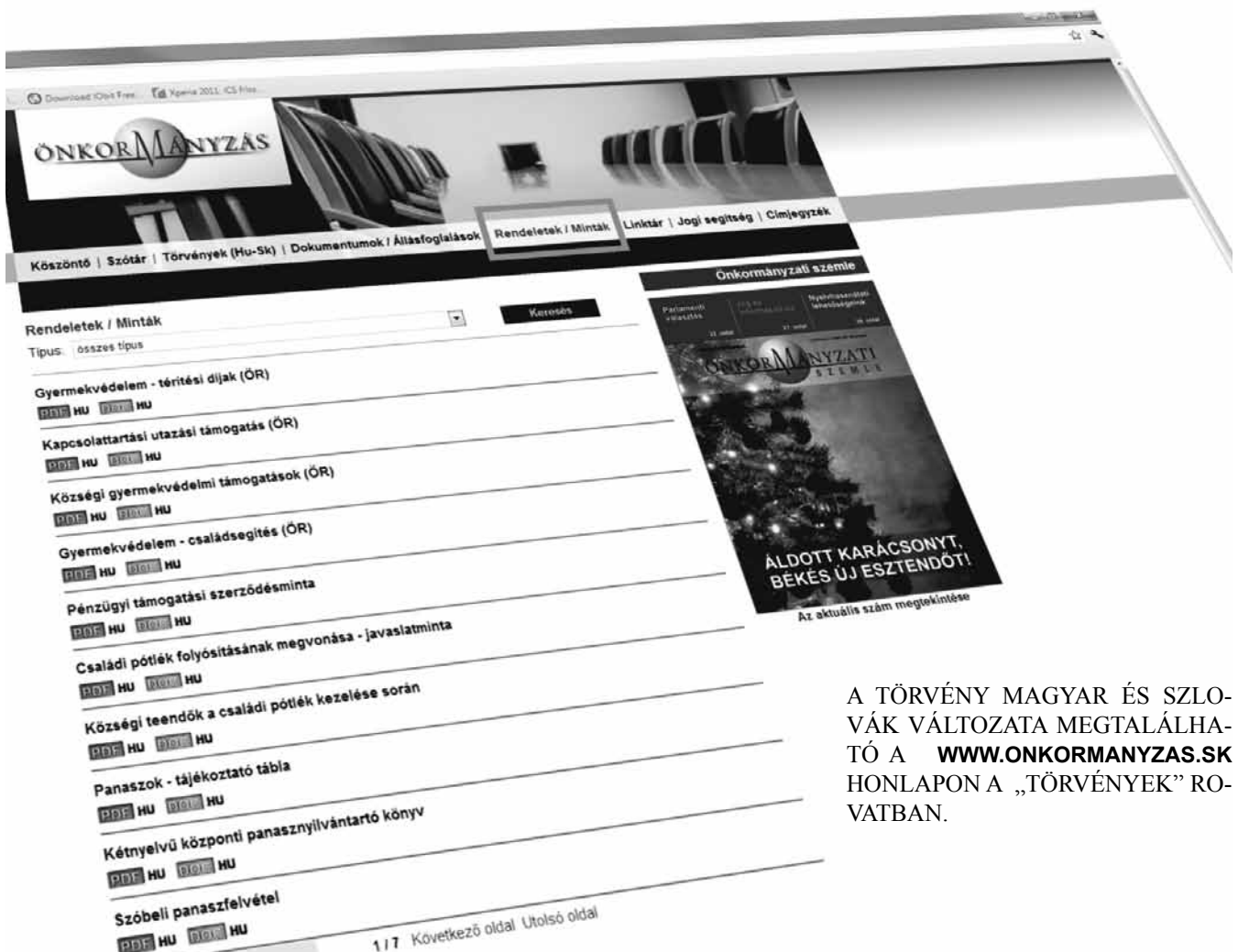
18d) A Tt. 152/1998 számú panasztörvény.

18e) A petíciós jogról szóló Tt. 85/1990 számú törvény, módosítva a Tt. 242/1998 számú törvénnyel

18f) Például a területi önkormányzatok költségvetési szabályairól és néhány törvény módosításáról szóló Tt. 583/2004 számú törvény.

19) A közigazgatási eljárásról szóló Tt. 71/1967 számú törvény.

20) A Polgári Perrendtartás 2501 §-a.

A TÖRVÉNY MAGYAR ÉS SZLOVÁK VÁLTOZATA MEGTALÁLHATÓ A **WWW.ONKORMANYZAS.SK** HONLAPON A „TÖRVÉNYEK” ROVATBAN.

Amit a megyei önkormányzásról tudni kell

Mi az önkormányzati megye?

Az önkormányzati megye egy nagyobb területi egység (VÚC), amely a Szlovák Köztársaság önálló területi önkormányzati és közigazgatási egysége. Az önkormányzati megye területe megegyezik (egybeesik) a megye területével. Összesen nyolc önkormányzati megye van a következő székhelyekkel: Pozsony, Nagyszombat, Trencsén, Nyitra, Zsolna, Besztercebánya, Kassa, Eperjes.

Az önkormányzati megye jogi személy, amely a törvényben megállapított feltételek mellett önállóan gazdálkodik a saját vagyonával és a saját bevételeivel. Az önkormányzati megye saját szimbólumokkal rendelkezik, amelyek a következők: címer, zászló és pecsét, esetleg himnusz.

Az önkormányzati megyére a területi (megyei) önkormányzatot érintő ügyekben kötelezéseket róni vagy ugyanezekben korlátozni csak törvény vagy nemzetközi szerződés alapján lehet.

Ki a lakosa egy adott önkormányzati megyének és milyen jogosultságokkal rendelkezik?

Az önkormányzati megye lakosa az a személy, akinek állandó lakhelye van a megye területén fekvő községben (városban). Az önkormányzati megye lakosa részt vesz az önkormányzati hatáskörök gyakorlásában. Az önkormányzati megye lakosa különösen jogosult:

- 1) megválasztani a képviselő-testületet és a képviselő-testületbe való megválasztásra,
- 2) megválasztani az önkormányzati megye elnökét és jelöltetni magát az önkormányzati megye elnökévé való megválasztásra,
- 3) szavazni az önkormányzati megye által kiírt népszavazáson,
- 4) részt venni a képviselő-testület ülésein,
- 5) indítványával, panaszával és egyéb beadványaival az önkormányzati megye elnökéhez, a képviselő-testülethez és az általuk létrehozott szervekhez

fordulni.

A 4), 5) pontokban szereplő jogosultságokkal az is rendelkezik, aki az önkormányzati megye területén ingatlanvagyonnal rendelkezik, vagy átmeneti lakhelyre van bejelentve, esetleg külföldiként hosszú távú tartózkodási engedéllyel rendelkezik a megye valamely településén.

Melyek az önkormányzati megye fő hatáskörei?

Az önkormányzati megye önkormányzati hatásköreinek gyakorlása során gondoskodik a területe sokrétű fejlődéséről és lakosai szükségleteiről. E tevékenysége során:

- 1) biztosítja az önkormányzati megye területének szociális, gazdasági és kulturális fejlesztésére vonatkozó program megalkotását és teljesítését;
- 2) végzi az önkormányzati megye területére vonatkozó tervezési tevékenységet;
- 3) beszerzi, megtárgyalja és jóváhagyja az önkormányzati megye területrendezési döntéseit előkészítő anyagokat és a régiók területrendezési terveit;
- 4) az önkormányzati megye lakossága szükségleteinek bebiztosítása és az önkormányzati megye fejlesztése érdekében saját befektetési és vállalkozói tevékenységet folytat;
- 5) költségvetési, támogatott szervezeteket és egyéb jogi személyeket alapít, hoz létre és szüntet meg, illetve ellenőrzi ezek működését;
- 6) részt vesz a természeti környezet kialakításában és megóvásában;
- 7) kidolgoztatja és jóváhagyja a szociális szolgáltatások fejlesztési tervét, illetve együttműködik a községekkel, más jogi és természetes szemé-

lyekkel a szociális szolgáltatást nyújtó intézetek és lakások építésénél;

8) megteremti az egészségügy fejlesztésének feltételeit;

9) megteremti a nevelés és oktatás fejlesztésének feltételeit, különös tekintettel a középiskolákra és a továbbképzések fejlesztésére;

10) megteremti a kulturális értékek megalkotásának, bemutatásának és fejlesztésének feltételeit, és gondoskodik a műemlékvagyon védelméről;

11) megteremti az idegenforgalom fejlesztésének feltételeit és koordinálja az ilyen jellegű fejlesztéseket;

12) együttműködik a községekkel a községek szociális és gazdasági célú fejlesztési programjainak megalkotásában;

13) részt vesz az önkormányzati megye területén fekvő, több települést érintő problémák megoldásában;

14) fejleszti a területi egységekkel és más államok szerveivel való együttműködést;

15) saját hatáskörén belül hatékony ellenőrzési rendszert alakít ki, megteremti a független ellenőrzési tevékenység végzéséhez szükséges megfelelő szervezeti, pénzügyi, személyi és anyagi feltételeket.

Az önkormányzati megye részt vehet nemzetközi együttműködésekben

Az önkormányzati megye saját hatásköre terjedelmében együttműködhet más államok területi vagy közigazgatási egységeivel, vagy más államok regionális hivatalaival. Az önkormányzati megye jogosult területi egységek vagy területi szervek nemzetközi társulásainak tagjává válni. Az együttműködés csak szerződés alapján valósulhat meg. Ha az együttműködési megállapodás alapján elkerülhetetlen egy külön szerv

létrehozása, ezt fel kell tüntetni a megállapodásban, mint ahogy a szerv létrehozásának módját is. Ez a szerv csak magánjogi természetű lehet.

Az önkormányzati megye végezhet állami feladatokat

Az önkormányzati megyére átruházhatók a helyi államigazgatási szervek némely feladatai. Az önkormányzati megyére való feladat-átruházással párhuzamosan az állam megfelelő pénzügyi és más anyagi eszközöket bocsát az önkormányzati megye rendelkezésére.

Milyen az önkormányzati megye állami szervekhez, községekhez és egyéb jogi személyekhez fűződő viszonya?

Az önkormányzati megye a hatáskörei gyakorlása során együttműködik az állami szervekkel, más önkormányzati megyékkel, a községekkel és egyéb jogi személyekkel. Az állami szervek az egyes nyilvántartásokból az önkormányzati megye részére külön törvények szerinti terjedelemben végzik a szükséges adatszolgáltatást. Az önkormányzati megye az állami szervek, a községek és egyéb jogi személyek részére külön törvények szerinti terjedelemben végzi az azok tevékenységéhez szükséges adatszolgáltatást. Az állami szervek elősegítik az önkormányzati megye nemzetközi együttműködéseit; gondoskodnak arról, hogy az önkormányzati megye rendelkezzen információkkal az ezen együttműködésekre vonatkozó lehetőségekről. A megyei székhelyen illetékes körzeti hivatal előljárója részt vesz a képviselő-testület ülésén, ha az ülés programja a helyi államigazgatás feladatait érinti.

Az önkormányzati megye figyelmezteti a helyi államigazgatási szerveket és a községeket a feladatellátásuk során feltárt hiányosságokra. A község az általa vezetett nyilvántartásra vonatkozóan adatszolgáltatást végez az önkormányzati megye részére annak feladatai ellátásához. Az állami szervek a törvény szerinti terjedelemben látják el, illetve végzik az önkormányzati megye felügyeletét és ellenőrzését.

Mit kell tudni az önkormányzati me-

gye által kibocsátott általános érvényű rendeletekről?

Az önkormányzati megye a területi önkormányzati ügyekben általános érvényű rendeleteket adhat ki; a rendelet nem ütközhet a Szlovák Köztársaság alkotmányának, az alkotmányerejű törvények, a törvények és a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsa által jóváhagyott és a törvény szerinti módon ratifikált és kihirdetett nemzetközi szerződések rendelkezéseibe.

Azokban az ügyekben, amelyekben az önkormányzati megye államigazgatási feladatokat teljesít, az önkormányzati megye csak törvényi felhatalmazással és törvényben meghatározott terjedelemben bocsáthat ki rendeleteket.

Azt a rendeletjavaslatot, amelyről a megyei képviselő-testület tárgyalni készül, az önkormányzati megye hivatala legkésőbb a képviselő-testület ülését megelőző 15. napon helyezi ki a megye hivatalos hirdetőtáblájára és internetes honlapjára. A rendeletjavaslat kihelyezésének napjától számítva kezd el telni az a legkevesebb 10 napos határidő, amelyen belül a természetes személyeknek és a jogi személyeknek lehetőségük van írásban, elektronikus formában vagy a hivatalban jegyzőkönyvbe mondvá észrevételezniük a rendeletjavaslatot. Az észrevételből nyilvánvalónak kell lennie az észrevételző személyének, ennek hiányában a rendeletjavaslat benyújtójának nem kell tekintettel lennie az észrevételre. A fenti szabályoktól csak a külön törvényben felsorolt rendkívüli helyzetbe lehet eltérni. A rendelet kihirdetése a rendelet teljes szövegének a megye hivatalos hirdetőtáblájára való, legalább 15 napig tartó kifüggesztésével teljesíthető; a rendelet tehát a kifüggesztés kezdetétől számított tizenötödik napon lép hatályba, kivéve, ha a rendelet egy későbbi hatálybalépési időpontról rendelkezik. Ha erre nyomós közérdek miatt van szükség, a rendelet korábbi hatálybalépésről is rendelkezhet.

A megyei hivatal a rendelet egy példányát haladéktalanul és térítésmentesen megküldi a területén fekvő községeknek. A község gondoskodik arról, hogy a rendelet minden érdeklődő személy számára hozzáférhető legyen.

Azon eljárásokban, amelyekben az ön-

kormányzati megye a természetes személyek vagy jogi személyek jogairól dönt, a közigazgatási eljárásról szóló általános jogszabályt kell alkalmazni.

Mi történik akkor, ha az adott megyei rendelet törvényellenes?

Ha a bíróság döntésében kimondja, hogy a megyei rendelet és a törvény között ellentét áll fenn, akkor ez az általános érvényű rendelet (vagy a rendelet része, esetleg a rendelet egyes rendelkezései) a bírósági döntés jogerőre emelkedésének napján hatályát veszti. Ugyanez vonatkozik arra az esetre is, amikor az államigazgatási feladatok teljesítésével kapcsolatos ügyekben kibocsátott megyei rendelet ellentétes a kormányrendelettel vagy a minisztériumok és az egyéb központi államigazgatási szervek általános érvényű rendeleteivel. Az önkormányzati megye a fentiek szerinti jogerős bírósági határozat egy példányát haladéktalanul és térítésmentesen megküldi a területén fekvő községeknek, városoknak és városrészeknek.

Milyen szabályok vonatkoznak az önkormányzati megye működésének finanszírozására?

Az önkormányzati megye pénzügyi gazdálkodásának alapját a költségvetés képezi, amelyet egy naptári évre vonatkozóan állítanak össze. Az önkormányzati megye a saját szükségleteit elsősorban saját forrásokból, állami (központi) költségvetési támogatásból és egyéb forrásokból fedezi. Az önkormányzati megye költségvetését, annak jóváhagyása előtt, az önkormányzati megye lakosai általi véleményezés lehetővé tétele céljából legalább 15 napra közzé kell tenni; ugyanez vonatkozik az önkormányzati megye zárszámadására is. Az önkormányzati megye a könyvelését a törvény rendelkezéseinek megfelelően vezeti. Az önkormányzati megye éves számviteli beszámolóját számvizsgáló (auditor) hitelesíti.

Melyek az önkormányzati megye szervei?

Az önkormányzati megye szervei a következők: 1) az önkormányzati megye képviselő-testülete, 2) az önkormány-

zati megye elnöke.

Mi a megyei képviselő-testület?

A megyei képviselő-testület az önkormányzati megye közvetlenül választott képviselői testülete. A képviselő-testület tagjai megválasztásának módjáról külön törvény rendelkezik. A képviselő-testület az egész választási időszakra vonatkozóan úgy határozza meg a képviselő-testületi tagok számát, hogy minden képviselő-testületi tagra 12 000 – 15 000 lakos essen, illetve külön törvény szerint meghatározza a választókerületeket. A képviselő-testület megbízási időszaka az újonnan megválasztott képviselő-testület tagjainak fogadalomtételével jár le.

Melyek a megyei képviselő-testület hatáskörei?

A képviselőtestület kizárólagos hatáskörébe tartozik az önkormányzati megye alapvető kérdéseiről való döntés. Vagyis:

- 1) rendeletről való döntés,
- 2) az önkormányzati megye vagyonaival és az önkormányzati megye használatába átengedett vagyonnal való gazdálkodás és rendelkezés alapelveinek meghatározása,
- 3) az önkormányzati megye szociális, gazdasági és kulturális fejlesztését célzó program, a regionális fejlesztési tervek és programok, az önkormányzati megye területrendezési döntéseit előkészítő anyagok és a régiók területrendezési terveinek jóváhagyása,
- 4) az önkormányzati megye költségvetésének és a költségvetés módosításnak jóváhagyása, a költségvetés teljesítésének ellenőrzése és a megye zárszámadásának elfogadása. (De: a képviselő-testület által meghatározott terjedelemben a önkormányzati megye elnöke költségvetési módosításokat eszközölhet.)

Továbbá:

- 5) az önkormányzati megye hitel- vagy kölcsönfelvételéről való döntés,
- 6) a külön jogszabály szerint kidolgozott, az önkormányzati megye alkalmazottainak javadalmazási rendjé-

nek jóváhagyása,

- 7) a népszavazás kiírásáról való döntés,
- 8) az önkormányzati megye jogi személyeinek létrehozása, alapítása, megszüntetése és ellenőrzése és az önkormányzati megye elnökének javaslatára ezek vezetőinek (igazgatóinak) kinevezése és leváltása, ha a törvény másként nem rendelkezik, továbbá az önkormányzati kerület jogi személyekben való vagyoni részvállalásának jóváhagyása,
- 9) a törvény szerinti bizonyos megállapodások jóváhagyása, az önkormányzati kerület eszközei és tevékenységei összevonásának, illetve az önkormányzati megye egyesületekben betöltendő tagságnak jóváhagyása,
- 10) az önkormányzati megye elnökhelyetteseinek a képviselőtestületi tagok közül, az előljáró javaslatára történő megválasztása és visszahívása, továbbá a tisztségét hosszú távon betöltő elnökhelyettes számára történő megfelelő javadalmazás megállapítása,
- 11) a képviselő-testület bizottságainak és egyéb szerveinek létrehozása, ezek feladatainak meghatározása, illetve ezek elnökeinek és további tagjainak megválasztása és visszahívása,
- 12) a főellenőr hat évre történő megválasztása és visszahívása és javadalmazásának megállapítása,
- 13) a képviselő-testületi tagok javadalmazásának megállapítása,
- 14) azon bizottsági tagok javadalmazásának megállapítása, akik nem képviselő-testületi tagok,
- 15) a (megyei önkormányzati) hivatal létrehozása,
- 16) a képviselő-testület tárgyalási rendjének jóváhagyása,
- 17) olyan további ügyekben való döntés, amelyeket az önkormányzati megye a statútumában saját maga számára tarthat fenn, kivéve, ha azok a törvény szerint az önkormányzati megye elnöke számára vannak fenntartva.

Milyenek a megyei képviselő-testület ülésezésének főbb szabályai?

A képviselő-testület szükség szerint ülésezik, de legalább kéthavonta. Ha a képviselő-testület ülésének összehívását a képviselő-testületi tagok legalább egy harmada kéri, akkor az önkormányzati megye elnöke köteles azt összehívni. Az ülés programjavaslatát legkésőbb a képviselő-testület ülésé-

melőző tizedik napig kell írásban közölni képviselő-testületi tagokkal.

A képviselő-testület mindig testületileg tárgyal. Akkor tárgyalóképes és határozatképes, ha az összes képviselő-testületi tag több mint fele jelen van. A képviselő-testület határozathozatalához a jelenlévő képviselő-testületi tagok többségének jóváhagyása szükséges. A rendelet elfogadásához az összes képviselő-testületi tag legalább háromötödének jóváhagyása szükséges. Ha a képviselő-testület nem tárgyaló- és határozatképes, az önkormányzati megye elnöke 14 napon belül új ülést hív össze.

A képviselő-testület ülésére akkor is sor kerülhet, ha azt az önkormányzati megye elnöke nem hívja össze. Ebben az esetben a képviselő-testületi ülést az önkormányzati megye elnökhelyettese vagy más képviselő-testületi tag hívja össze, aki ugyanakkor az ülést is vezeti, ha az ülés vezetését az önkormányzati megye elnöke elutasítja.

Ha a képviselő-testület tanácsadó szervet hozott létre, akkor a döntéshozatal előtt a megfelelő témában meghallgatja a tanácsadó szerv véleményét.

A képviselő-testületi ülések nyilvánosak, kivéve, ha a képviselő-testület zárt ülést rendel el. A képviselő-testület mindig zárt ülést rendel el, ha az ülés tárgyát külön törvények szerint védett információk vagy ügyek képezik. A képviselő-testület rendeletét és határozatát az önkormányzati megye elnöke legkésőbb az ezek jóváhagyását követő tizedik napon írja alá. A képviselő-testület ülésezésére vonatkozó részletes szabályokat a képviselő-testület tárgyalási rendje határozza meg.

A megyei képviselő-testületi tagok jogai és kötelességei

A képviselő-testületi tag jogosult:

- 1) a képviselő-testületnek és a többi szervnek javaslatokat benyújtani,
- 2) tevékenységére vonatkozóan kérdést intézni az önkormányzati megye elnökéhez,
- 3) a tevékenységükre vonatkozóan információkat kérni az önkormányzati megye által alapított vagy létrehozott jogi személyek vezetőitől

(igazgatóitól),

- 4) az önkormányzati megye területén vállalkozási tevékenységet folytató természetes és jogi személyektől információt és felvilágosítást kérni a tevékenységükre vonatkozóan,
- 5) részt venni a képviselő-testület és ennek szervei által végzett ellenőrzésekben, vizsgálatokban, panaszok és bejelentések intézésében,
- 6) az állami szervektől információkat kérni a képviselő-testületi tagság rendeltetésszerű ellátásához szükséges ügyekben.

A képviselő-testületi tag köteles:

- 1) fogadalmat tenni a képviselő-testület azon első ülésén, amelyen részt vesz,
- 2) védelmezni az önkormányzati megye és annak lakossága érdekeit,
- 3) részt venni a helyi képviselő-testület ülésén és a helyi képviselő-testület azon szerveinek ülésén, amelyekbe megválasztották,
- 4) a választók kérelmére felvilágosítást adni saját tevékenységére és a képviselő-testület tevékenységére vonatkozóan.

A képviselő-testületi tag milyen jogi keretek között végzi munkáját és milyen anyagi juttatásokra jogosult?

A képviselői tisztséget alapelszörően a munkaviszony vagy munkavégzésre irányuló más jogviszony felfüggesztése nélkül látják el. A képviselő tisztségének ellátása miatt nem korlátozható a munkajogviszonyból vagy a munkavégzésre irányuló más jogviszonyból származó jogaiban és jogosultságaiban.

Annak a képviselőnek, akit tisztsége ellátásának érdekében az állásából hosszú távon felmentettek, az alkalmazásban járó fizetés vagy másféle javadalmazás pótlására az önkormányzati megye megfelelő javadalmazást biztosít. A képviselőnek a tisztsége ellátásával összefüggésben felmerült kiadásai után külön előírás szerinti térítés jár. Az a képviselő, aki tisztségének ellátása miatt nincs hosszú távon felmentve a munkavégzés alól, e tisztsége ellátásáért naptári éves szinten legfeljebb a törvény szerinti havi minimálbér húszszorosát elérő javadalmazásban részesülhet.

Mit kell tudni a megyei önkormányzati népszavazásról?

Ha a képviselő-testület úgy határoz vagy a választásra jogosultak legalább 30 százaléka ezt petícióban kéri, a képviselő-testület népszavazást ír ki az önkormányzati megye önkormányzati hatásköreinek gyakorlásával kapcsolatos fontos ügyekben.

A képviselő-testület az önkormányzati megye elnökének visszahívására irányuló népszavazást ír ki az elnök több mint hat hónapig tartó távolmaradása esetén, vagy ha a tisztségének ellátására több mint hat hónapja egészségi okokból alkalmatlan, vagy ha súlyosan és ismételt elhanyagolja az önkormányzati megye elnöki tisztséggel járó kötelezettségeit, és ennek következtében az önkormányzati megye hatásköreinek gyakorlásában komoly hiányosságok keletkeznek, vagy ha ezt a választásra jogosult személyek legalább százaléka petícióban kéri.

A referendum akkor érvényes, ha a választásra jogosultak legalább fele részt vett rajta és a döntést a népszavazáson résztvevők által leadott érvényes szavazatok többségével hozták meg. Ugyanarról az ügyről megismételni a referendumot legkorábban a népszavazás megtartásától számított 24 hónap elteltével lehet; ez nem vonatkozik az önkormányzati megye elnökének visszahívását célzó referendumra.

Mit kell tudni az önkormányzati megye elnökéről, hatásköreiről?

Az önkormányzati megye elnökét az önkormányzati megye lakosai közvetlenül választják meg. Az önkormányzati megyét kifelé az önkormányzati megye elnöke képviseli, a vagyoni jogi, munkajogi és egyéb ügyekben végrehajtó szervként jár el; dönt minden olyan ügyben is, amellyel kapcsolatban a közigazgatási tevékenység keretében a törvény az önkormányzati megyére döntési jogkört ruház a jogi személyek és természetes személyek jogaira és kötelességeire vonatkozóan.

Ha az önkormányzati megye elnöke úgy látja, hogy a képviselő-testület határozata törvényt sért vagy az önkormányzati megye számára előnytelen, akkor annak végrehajtását úgy függesztheti

fel, hogy a törvény szerinti határidőn belül nem írja alá azt. Ha a képviselő-testület határozatának végrehajtását felfüggesztették, a képviselő-testület az adott határozatot az összes képviselő-testületi tag háromötödös többségével megerősítheti. Az elnök a megerősített határozat végrehajtását nem függesztheti fel.

Az önkormányzati megye elnöke a képviselő-testületi tag kérdésére a képviselő-testület ülésén szóban válaszol, vagy pedig 30 napon belül írásban. Az önkormányzati megye elnökét az elnökhelyettesek az elnök által meghatározott terjedelemben helyettesítik.

Az önkormányzati megye elnökének tisztsége köztiszttség, és nem munkajogviszony keretében látják el. Az addigi munkajogviszony vagy munkavégzésre irányuló jogviszony érintetlen marad. Az önkormányzati megye elnöke tisztségének ellátásáért külön törvény szerinti javadalmazásra jogosult.

Mi az önkormányzati megye főellenőrének jogállása?

A főellenőrt a megyei önkormányzat képviselő-testülete választja meg, illetve hívja vissza. A főellenőrt hat évre választják. A főellenőr az önkormányzati megye alkalmazottja. A főellenőr a képviselő-testület jóváhagyása nélkül nem folytathat vállalkozási vagy más honorált tevékenységet, és nem lehet vállalkozási tevékenységet folytató jogi személyek irányító-, ellenőrző- vagy felügyelő szervének a tagja. Ellenőrzési tevékenységét függetlenül és pártatlanul végzi. Tisztsége ellátása ideje alatt nem lehet politikai párt vagy mozgalom tagja. A főellenőri tisztség betöltésének minimális kvalifikációs feltétele a befejezett alapszintű gazdasági, jogi vagy műszaki szakirányú főiskolai végzettség. A főellenőr a megválasztását követően jogosultságot szerez munkaszerződést kötni az önkormányzati megyével.

Az önkormányzati megye főellenőre milyen terjedelemben vezethet ellenőrzési tevékenységet?

Ellenőrzési tevékenység alatt a következőket kell érteni: az önkormányzati megye vagyonával és vagyoni értékű jogaival, az önkormányzati megye

használatában lévő vagyonnal való gazdálkodás és rendelkezés törvényességének, eredményességének, gazdaságosságának és hatékonyságának ellenőrzése. Továbbá: az önkormányzati megye bevételeinek, kiadásainak és pénzügyi műveleteinek ellenőrzése; a panaszok és petíciók elintézésének ellenőrzése; az általános érvényű jogszabályok betartásának ellenőrzése; a megyei képviselő-testületi határozatok végrehajtásának ellenőrzése; az önkormányzati megye belső előírásai teljesítésének ellenőrzése és néhány további, külön jogszabályok szerinti feladatok teljesítésének ellenőrzése.

Az ellenőrző tevékenység a következőkre terjed ki:

- 1) a megyei önkormányzati hivatal,
- 2) az önkormányzati megye által létrehozott költségvetési, támogatott szervezetek és nonprofit szervezetek,
- 3) azon jogi személyek, amelyekben az önkormányzati megye vagyoni részesedéssel rendelkezik, más olyan személyek, amelyek az önkormányzati megye vagyonával rendelkeznek, vagy amelyeknek az önkormányzati megye saját vagyonát használatba adta, mégpedig az önkormányzati megye e vagyonát érintő terjedelemben,
- 4) azon személyek, amelyek (akik) külön jogszabály szerint az önkormányzati megye költségvetéséből céltámogatásban vagy visszatérítendő pénzügyi segélyben részesültek, még-

pedig az ezen eszközökkel való rendelkezés terjedelmében.

A főellenőr tanácskozási joggal részt vesz a képviselő-testület ülésein; a főellenőr részt vehet a képviselő-testület által létrehozott bizottságok ülésein is. Az önkormányzati megye főellenőri részlegét hoz létre, amelynek tevékenységét a főellenőr irányítja, tevékenységéért ő felel. A főellenőri részleg szakmai, adminisztratív és szervezési támogatást nyújt a főellenőr tevékenységéhez.

Melyek a megyei képviselő-testületi bizottságok működésének fő szabályai?

A képviselő-testület mandátumvizsgáló bizottságot, pénzügyi bizottságot és további bizottságokat hoz létre, ha erről külön törvény rendelkezik; saját állandó vagy ideiglenes tanácsadó, kezdeményező és ellenőrző szerveiként további bizottságokat is létrehozhat.

A bizottságok feladatait és ülésezésének módját a képviselő-testület állapítja meg.

A bizottságok szükség szerinti gyakorisággal üléseznek, rendszerint legalább havonta egyszer. A bizottságok képviselőkből és a képviselő-testület által választott egyéb személyekből állnak.

A képviselőknek a bizottsági tagok több mint a felét kell alkotniuk; a bizottság

elnöke képviselő. A szakmai kérdések véleményezése céljából a bizottságok gyakorlati szakértőket hívhatnak meg.

A bizottság azon tagja, aki nem képviselő, egy naptári évre vonatkozóan a külön előírás szerinti havi minimálbér összegének legfeljebb tízszeresét elérő javadalmazásban részesíthető. A bizottság azon tagja, aki nem képviselő, a tisztsége ellátásával kapcsolatban felmerült költségei fedezésére külön előírás szerinti költségtérítésre jogosult.

Mit kell tudni az önkormányzati megyei hivatalról?

A megyei képviselő-testület, az önkormányzati megye elnöke és a megyei képviselő-testület által létrehozott további szervek szervezési és adminisztratív jellegű ügyeit az önkormányzati megye alkalmazottaiból álló hivatal látja el. Az önkormányzati megye szervei határozatainak végrehajtását a hivatal végzi. A hivatal belső szervezeti felépítését, az alkalmazottak számát és ezek munkavégzését az önkormányzati megye elnöke által kiadott szervezeti és működési szabályzat rendezi. A hivatal munkáját a hivatal igazgatója irányítja és szervezi, a hivatal igazgatója az önkormányzati megye elnökének felel a tevékenységért. A hivatal igazgatója tanácskozási joggal vesz részt a képviselő-testületi üléseken.

Lancz Attila

Az önkormányzatok gazdasági feladatai a harmadik negyedévben

A harmadik negyedévben gazdasági szempontból az önkormányzatok fontos feladatai közé tartozik az **első félév könyvelési zárásának elkészítése** a Törvénytár 431/2002.számú a könyvelésről szóló törvényének értelmében, valamint az **önkormányzat féléves gazdálkodásának a kiértékelése**, melyet a Törvénytár 583/2004. sz. törvénye szabályoz a területi önkormányzatok költségvetési szabályzatáról érvényes módosítások értelmében.

A féléves **könyvelési zárlat** elkészítésének határideje általában július 20-a. Ezt a dátumot a szlovák pénzügyminisztérium rendszeresen pontosítja és a Pénzügyi Közlönyben közzéteszi. A féléves könyvelési zárlat hasonló, mint az éves könyvelési zárlat, csak kisebb terjedelmű és nem tartalmazza azokat a pénzügyi műveleteket, melyek kizárólag az év végéhez kötődnek. (Ide tartozik például a leltári különbözetek kikönyvelése, tartalékok képzése és hasonló év végi könyvelési operációk.) A féléves zárlat elkészítésénél fontos az önkormányzatoknak ügyelniük többek között arra, hogy a könyvelési zárlatuk helyesen és helyes értékben kifejezve tartalmazza az összes első félévhez kapcsolódó gazdasági műveletet, mely a könyvelés tárgyát képezi.

A könyvelési zárlat alapján az önkormányzatok elkészítik a **féléves gazdálkodás kiértékelését**. Mivel az önkormányzatok költségvetés alapján gazdálkodnak, a gazdasági kiértékelés alapja a jóváhagyott költségvetés. A kiértékelés lényege valójában az, hogy a jóváhagyott költségvetésben előirányzott mutatók teljesítését kell összehasonlítani a valós eredményekkel. Amennyiben a költségvetési bevételek eltérnek az elvártaktól, vagy pedig a költségvetési kiadások túllépik a jóváhagyott mutatókat, ki kell elemezni az okokat, melyek következményeképp a költségvetés teljesítése eltér az előirányozotttól, és olyan intézkedéseket kell foganatosítani, melyek bebiztosítják a kiegyensúlyozott gazdálkodást.

Fél év elteltével már látható, hogy a költségvetés keretében elfogadott értékek reálisan teljesíthetők-e, hisz ebben az időszakban már a helyi adók ki vannak róva, a részesedési adók összege is ismert, valamint a havi térítésekből már lemérhető, hogy az önkormányzatok akadálymentes működésére kiadott tételek összhangban vannak-e a jóváhagyott költségvetési mutatókkal.

A Törvénytár 583/2004. számú törvénye 12. paragrafusának 3. bekezdése előírja, hogy az önkormányzatoknak folyamatosan figyelemmel kell kísérniük a folyó költségvetésük alakulását, annak érdekében, hogy az év végére a folyó költségvetési gazdálkodás eredménye kiegyensúlyozott, vagy pozitív legyen. A költségvetési törvény (Tt.583/2004. sz.) nem engedi meg, hogy a folyó költségvetés hiánnyal záruljon, kivéve a törvényben tételesen (taxatív) meghatározott eseteket. Tehát a folyó költségvetés akkor zárulhat hiánnyal, ha az említett törvény 10. paragrafusának 8. pontja értelmében a község a tartalékalapját meríti, vagy pedig az állami vagy az EU-költségvetéséből előző évben célirányosan nyújtott és év végéig nem kimerített pénzeszközöket használja fel a folyó évben. Annak érdekében, hogy a költségvetési gazdálkodás összhangban legyen a törvénnyel, lényeges feladat a költségvetési gazdálkodás elemzése és értékelése.

Mivel az önkormányzatok programok szerinti költségvetés alapján működnek, a pénzügyi értékelés mellett a féléves gazdasági kiértékelésnek tartalmaznia kell az egyes programok teljesítésének a kiértékelését is a meghatározott tervezetek, célok és mutatók alapján. Ez a feladat a költségvetési törvény 16. paragrafusának 5. g) pontjából adódik.

A gazdálkodással összefügg, és nagymértékben befolyásolja a költségvetés bevételi oldalának **a teljesítését a helyi adók kezelése és a bevételek biztosítása saját önkormányzati tevékenységgel**. Sajnos az utóbbi két évre jellemző volt, hogy az állami költségvetésből az önkormányzatoknak juttatott úgynevezett részesedési adók csökkentek. A prognózisok alapján, pozitív változásra e téren a községek nem számíthatnak. Ezért nagyon fontos hogy a rendelkezésükre álló forrásokat effektíven használják ki. 2012. január 1-től hatályba lépett az új adórend (a Tt. 563/2009. sz. törvénye), mely többek között pontosan meghatározza a községek

feladatait a helyi adók kezelésénél. Nem elég az adót kiróni, be is kell biztosítani a befizetését. Amennyiben a községek az adók, de más kintlévőségek kezelésénél nem használják ki az összes törvény adta lehetőségüket, megsértik az 583/2004. sz. törvényt, mivel nem gazdaságosan kezelik a közpénzeket. Ez az időszak, tehát a harmadik negyedév - abból kifolyólag, hogy az önkormányzati tevékenység legfontosabb dokumentumai ez időben már jóvá vannak hagyva a képviselő-testületben - alkalmas rá, hogy erre a feladatra nagyobb súlyt fektessenek az egyes önkormányzatok.

Nemcsak a harmadik negyedévre, de a költségvetési év bármely szakaszára érvényes, hogy amennyiben az önkormányzati gazdálkodás folyamán olyan tényezők merülnek fel, amelyek kihatással vannak a költségvetésre, viszont a jóváhagyott költségvetés nem tartalmazza ezeket – **költségvetési módosítást** kell kidolgozni. Ide tartoznak például a sikeres pályázatok, többletbevételek, kölcsönfelvétel, beruházások, melyekkel a költségvetés összeállításánál nem számoltak, és az előre nem látható kiadások is. Ezen tényezők közös nevezője, hogy lényegesen befolyásolják az önkormányzati gazdálkodás eredményét, viszont nincsenek bedolgozva az elfogadott költségvetésbe. Annak érdekében, hogy a gazdálkodás összhangban legyen a törvénnyel, költségvetési módosítást kell eszközölni. Ennek módját az 583/2004. sz. törvény 14. paragrafusa szabályozza.

A harmadik negyedév utolsó harmadában, tehát szeptemberben elindul egy újabb **költségvetési ciklus**, melyben elkezdődik az adatgyűjtés a következő gazdasági év költségvetésének összeállításához. Ezek a feladatok az utolsó negyedévben tetőznek, és a költségvetési tervet elfogadásával végződnek. A harmadik negyedévben a következő év költségvetésével kapcsolatos fő feladat az adatgyűjtés, és ezeknek az adatoknak az önkormányzatok által meghatározott szempontok alapján való rendezése.

Minden negyedévnek megvannak a saját, csak az adott időszakra jellemző feladatai. Az önkormányzatok egyik legfontosabb gazdasági feladata, amely a gazdasági év bármely szakaszára érvényes, a kiegyensúlyozott, akadálymentes és lakosság-összpontosított költségvetési gazdálkodás bebiztosítása.

Lelkes János

FELHÍVÁS

A NEMZET KENYERE ÜNNEPÉRE

Pécs Megyei Jogú Város polgármestere és önkormányzata az idén is meghirdette a Nemzet Kenyere Ünnepeét, amely a nemzeti összetartozás programja, jelképe kíván lenni.

Az első ízben tavaly meghirdetett program nagy visszhangra talált Magyarországon és a határon túli magyarság körében is, Dél-Szlovákiából a Magyar Koalíció Pártja szervezésében minden megyéből érkezett búzaadomány, összesen 17 önkormányzat, illetve magán- és jogi személy reagált a felhívásra.

A program lényege, hogy 2012. augusztus elsején valamennyi magyarországi megyéből és a határon túli, magyarok lakta területekről 10-10 zsák idén termett búzát szállítsunk Pécsre, amelynek egy részét az Összeöntés Ünnepe névvel, 2012. augusztus 11-én a mohácsi Szent Miklós Vízimalomban megőrölnék.

Az augusztus 20-ai ünnepek keretében megrendezett Nemzet Kenyere Ünnepeén az összeöntött búza lisztjéből sült pékáruk kerülnek forgalomba a nemzet egységét, az összetartozást és a szolidaritást szimbolizálva. Az eladott pékáruk bevételét karitatív célra fordítják a szervezők, a sütésen felül megmaradt lisztet pedig a dévai Szent Ferenc Alapítványnak ajánlják fel.

A Magyar Koalíció Pártja az idén is csatlakozik Pécs Megyei Jogú Város kezdeményezéséhez és vállalja a búza összegyűjtését. Arra kérjük a dél-szlovákiai gazdákat és mezőgazdasági vállalkozásokat, illetve önkormányzatokat, hogy az idei terméséből szimbolikus mennyiséget, 5-10 kilogrammnyi búzát juttassanak el legkésőbb 2012. július 27-éig a párt pozsonyi, Čajak utca 8. szám alatt található székházába, hogy a programot meghirdető önkormányzattal együttműködve augusztus elsején el tudjuk juttatni adományukat Pécsre. Adományozókészségüket és segítőszándékukat előre is köszönjük!

Öry Péter
az MKP közigazgatási alelnöke

Autonómiamodellek (gyakorlat az Európai Unióban)

(A Kárpát-medencei Magyar Képviselők Fórumának háttéranyaga - a dokumentum bevezető, elméleti részét az Önkormányzati Szemle idei 1. számában közzétük.)

4. AUTONÓMIA MEGOLDÁSOK, -MODELLEK EURÓPÁBAN

Az autonómia megoldások több szempontból is osztályozhatóak. Míg a formai kritériumokra alapozott összehasonlítás viszonylag könnyen elvégezhető volt, addig a tartalmi szempontú összehasonlítás igen körülményes vállalkozás.

Az autonómia tartalmát alapvetően az a tény határozza meg, hogy az autonómia mindig valamiféle egyensúlyt jelent, mely az állam és a nemzeti vagy kulturális identitás kifejeződése között jön létre. Illeszkednie kell egyrészt az államok szuverenitásukat védelmező érdekeihez, másrészt a kisebbségek identitás-védelmező követeléseire. Az autonómia tartalma az egyes államok jogrendjében igen eltérő.

Az autonómia fokmérője az állam által az autonóm entitásra átruházott törvényhozói kompetenciák terjedelme, „a helyi autonómiának alkotmányos törvényes veleje az arra való hatalom, hogy egyedül dönthessen (az átruházott törvényhozói kompetenciák által) a régió törvényeiről, másként és külön az államtól vagy föderális törvényhozói hatalomtól, mely az ország többi részére vonatkozik”.

Az Európa Tanács Velencei Bizottsága által 2000 októberében elfogadott „*A General Legal Reference Framework to Facilitate the Settlement of Ethno-Political Conflicts in Europe*” című jelentésében összeállította azoknak a működő megoldásoknak a listáját, melyeket a tagállamain belüli etnopolitikai konfliktusok kezelésére javasol, és a konkrét helyzet függvényében mind a többség, mind a kisebbség számára megfelelőnek tart. Ezek a következők: konföderáció, föderatív állam, regionalizált állam, különleges autonóm státus, hatalommegosztás, kisebbségvédelem.

Hatalommegosztáson alapuló politikai elrendezés (*powersharing political arrangements*) alatt a jelentés megfogalmazói „ugyanazon entitáson belül létrehozott politikai elrendezést” értenek, „mely megfelelő képviselőket biztosít az érintett közösségek számára”. Ez alatt tulajdonképpen a paritásos elvet értik.

Kisebbségvédelem (*protection of minorities*) alatt a kisebbségek védelmét biztosító speciális törvény meghozatalát és a kisebbségek számára biztosított speciális státust értik a jelentés szerzői, amely alá a személyi elvű autonómiát is besorolják.

Az unitárius államszerkezetről az autonómia biztosítása érdekében való lemondás esetében három – a függetlenség különböző fokát biztosító – államszerkezeti modellt javasol a jelentés: a konföderációt, a föderációt és a regionalizált államot. A regionalizált államot nem tekinti egyértelműen külön típusnak, inkább egyfajta kompromiszumnak az unitárius állam és a föderáció között.

4.1. A KOMPETENCIÁK ÁTRUHÁZÁSÁNAK MÓDOZATAI

Az unitárius államszerkezet megtartása mellett a jelentés a különleges autonóm státus odaitélését javasolja a kisebbségek által lakott térség számára. A jelentés szerzői szükségesnek tartják kiemelni, hogy az államszerkezet reformja nem feltétlenül jár együtt a kisebbségek jelenlétével kapcsolatos problémák megoldásával. A kisebbségi autonómiához való jog elvi szintű elismerését és az autonómia formájáról való döntést követően a törvényhozónak meg kell határoznia annak tartalmát, vagyis ki kell jelölnie azokat a területeket, amelyeken a kisebbség politikai vagy kulturális intézményein keresztül kizárólagos vagy a többséggel/központtal megosztott hatáskörökkel

rendelkeznek. Ezek alapján terjedelme szerint politikai és kulturális autonómiát szokás megkülönböztetni.

A politikai autonómia a politika fogalma felől – egy közösség számára fontos döntések meghozatalának legitim hatalmáért folytatott verseny, és maga a döntések folyamata – úgy definiálható, mint az autonómiával felruházott közösséget minél több dimenzióban érintő kompetenciák halmaza, melyek közül a törvényhozó hatalom léte és hatáskörei a legfontosabbak.

A kulturális autonómia a kultúra fogalma felől – a világszemléletet és viselkedést explicit és implicit minták által meghatározó tanult rendszer, mely szimbólumokon keresztül válik elsajátíthatóvá és közvetíthetővé – értelmezve azt jelenti, hogy az érintett kisebbség kizárólag az identitás megőrzése és újratermelése szempontjából rendelkezik alapvető hatáskörökkel. Heintze a nyelvhasználatra és az oktatásra vonatkozó jogokat említi, de idesorolhatjuk még a hagyományőrzésre, művészetekre, tudományos életre s egyéb kulturális szempontból releváns tárgykörökre vonatkozó kompetenciákat is.

Amennyiben egy kisebbség kultúrája megőrzése szempontjából elegendőnek tartja, jelenthet kulturális autonómiát csupán a kultúra néhány dimenzióját érintő önálló intézmények kialakítása is. Ezért Heintze szerint kizárólag az iskolák autonómiájának garantálása is eredményezhet kulturális autonómiát. Suksi viszont arra hívja fel a figyelmet, hogy a kisebbségek autonómiájának mértékét jelentősen befolyásolja az autonómia-megoldások alaptörvényeinek formája, e törvények jogi státusa. (Markku Suksi: On the Entrenchment of Autonomy, 151.old.) A választott megoldások első és legfontosabb következménye, hogy a kisebbségnek módjában áll-e megakadályozni az autonóm státus esetleges megvonását vagy nem. A megszüntetés korlátai alapvetően két forrásból eredeztethetőek, belső jogi vagy külső, azaz nemzetközi jogi rendelkezésekből. Suksi a hatalom-átruházás és az autonómiák körülbástyázásának *hat kategóriáját különbözteti meg*:

1. A regionális körülbástyázás; az autonóm területre vonatkozó jogszabályok módosításához ezekben az

esetekben szükség van az entitás jóváhagyására. A szerző a kategórián belül különbséget tesz erős és gyenge körülbástyázás között, ugyanakkor megjegyzi, kisebbségvédelmi vonatkozású autonómia esetén nagyon hatékony eszközt jelent.

2. A speciális körülbástyázás; idetartoznak azok a megoldások, melyek az autonómiára vonatkozó jogszabályok módosítására speciális eljárásokat írnak elő.

3. Az általános körülbástyázás; ezekben az esetekben az állam alkotmányába foglalt explicit rendelkezések szabályozzák az autonómiára vonatkozó törvények módosítását.

4.2. AUTONÓMIA MEGOLDÁSOK AZ EURÓPAI UNIÓBAN

Az Európai Unió 27 tagállamából jelenleg 11 biztosít valamilyen formában kisebbségi vonatkozású autonómiát. A tagállamok közül 6 kisebbségvédelmi vonatkozású autonómiát biztosít egyes térségeinek, 7 államban pedig egyes nemzeti és etnikai kisebbségek személyi elvű etnikai önkormányzattal rendelkeznek. Dánia és Finnország az autonómia mindkét formáját egyszerre biztosítja.

Területelvű autonómia		Személyi elvű autonómia	
Ország	Kisebbség	Ország	Kisebbség
Belgium	német	Dánia	német
Dánia	iunit, feröeri	Észtország	német, orosz, svéd, zsidó
Egyesült Királyság	skót, walesi, ír	Finnország	lapp
Finnország	svéd	Magyarország	bolgár, görög, horvát, lengyel, német, örmény, roma, ruszín, szerb, szlovák, ukrán
Franciaország	korzikai	Németország	szorb (vend), dán
Olaszország	német, ladin	Szlovénia	magyar, olasz
Spanyolország	baszk, katalán, galíciai		

Táblázat: Területi és személyi elvű autonómiák az EU tagállamaiban

Az európai liberális demokráciákban működő kisebbségi vonatkozású területi autonómiák létrejöttéhez *két eltérő törekvés* vezetett: 1. egy történelmi régió autonómiájának garantálása; 2. a kisebbségek autonómiájának garantálása. A kettő egybeesése azonban nem szükségszerű. Ugyanakkor a regionális autonómiák sok esetben kiválóan szolgálják a kisebbségek érdekeit is.

4.2.1. TERÜLETELVŰ AUTONÓMIA

A területi elvű autonómia jogi értelemben *nem tekinthető* etnikai autonómiának. Az autonómia jogának alanya

4. A fél-általános körülbástyázás; idetartoznak azok a megoldások, ahol az alkotmány nem tartalmaz ilyen vonatkozású rendelkezéseket, de sarkalatos törvények által mégiscsak elvontan szabályozzák a törvénymódosítást.

5. A nemzetközi körülbástyázás alapját többnyire egy szerződésben nem rögzített megegyezés képezi.

6. Az előbbi a esetének tekinthető a Suksi által „szerződésalapú” körülbástyázásnak nevezett azon megoldások, melyeket nemzetközi jogi értelemben vett szerződés garantál. Adott esetben a népek önrendelkezési jogán alapuló megoldások is ideszámítanak.

ugyanis egy terület mindenkor lakossága, etnikai identitásra vagy anyanyelvre való tekintet nélkül. Ebben az értelemben a területi autonómia a polgárelvű nemzetállam hű leképeződése. Ugyanakkor, politikai értelemben a rendszer jelentős mértékben szolgálhatja a területen élő kisebbségek érdekeit. Kiváló példa erre a vajdasági autonómia háromlépcsős rendszere.

Az Európai Unió tagállamaiban a következő kisebbségi vonatkozású területelvű autonómia-megoldások működnek:

1. **Területelvű kisebbségi autonómia, területi önkormányzat révén:**

A nemzetállam leképezése-ként, annak logikáját követve működik, a regionális többséget alkotó nemzeti vagy etnikai kisebbséget a terület gazdajaként ismeri el (Németnyelvű közösség Belgiumban, Aland-szigetek Finnországban, Katalónia és Aranvölgy Katalónia régió belül Spanyolországban).

2. Regionális autonómia, területi önkormányzat révén:

a. kisebbségi vonatkozású:

i. *Regionális autonómia, a lakosság felénél kevesebb kisebbségi lakossal, speciális nyelvi és kulturális jogokkal. A kisebbség számára az országoshoz képest többletjogokat biztosít, de a terület határait úgy húzzák meg, hogy egy országos viszonylatban kisebbséget alkotó nemzeti kisebbség vagy etnikum regionális szinten is kisebbséget alkot, azonban aránya az országosnál lényegesen nagyobb. Elsősorban a történelmi régiók autonómiájának garantálása a cél, de ezáltal a kisebbségek is nagyobb eséllyel őrizhetik meg nyelvüket és kultúráját. Ebben az esetben nem dönthetnek önállóan saját ügyeiről, hiszen ezek a megoldások a régió autonómiáját és nem a kisebbség autonómiáját biztosítják. (Skócia, Wales és Észak-Írország az Egyesült Királyságban, Baszkföld és Galícia Spanyolországban, Friuli Venezia Giulia régió Olaszországban).*

ii. *Regionális autonómia, regionális többséget alkotó kisebbségi lakossal, speciális nyelvi és kulturális jogokkal. A kisebbség számára az országoshoz képest többletjogokat biztosít, és a terület határait úgy húzzák meg, hogy egy országos viszonylatban kisebbséget alkotó nemzeti kisebbség vagy etnikum regionális szinten abszolút többséget alkosson, ezáltal nagyobb eséllyel őrizheti meg nyelvét és kultúráját. A többségi elv érvényesülésének erejéig önállóan dönthet saját ügyeiről, azonban a cél ebben az esetben is a történelmi régió autonómiájának a biztosítása. (Grönland és a Feröer-szigetek Dániában, Korzika Franciaországban, Aosta-völgye és Szardínia Olaszországban, Baleári-szigetek Spanyolországban).*

iii. *Regionális autonómia, regionális többséget alkotó kisebbségi lakossal, etnikai alapú arányos hatalom-megosztási rendszerrel, speciális nyelvi és kulturális jogokkal. A kisebbség szá-*

mára az országoshoz képest többletjogokat biztosít, és a terület határait úgy húzzák meg, hogy egy országos viszonylatban kisebbséget alkotó nemzeti kisebbség vagy etnikum regionális szinten abszolút többséget alkosson, ezáltal nagyobb eséllyel őrizheti meg nyelvét és kultúráját, de nem érvényesül az egyszerű többségi elv. A régióban élő etnikumok számarányuknak megfelelő képvisellete biztosított az önkormányzat testületeiben, ezáltal a régió autonómiája biztosított, de a kisebbség nem ragadhatja magához a hatalmat. (Trentino-Alto Adige régió és Bolzano tartomány Trentino-Alto Adige régió belül Olaszországban)

b. *kisebbségi vonatkozást nélkülöző:*

i. *Regionális autonómia, elenyésző kisebbségi lakossal, speciális jogok nélkül. Kisebbségi autonómiák és a kisebbségek érdekeit szolgáló regionális autonómiák. Az ország többségi lakossága itt is országos arányának megfelelő többséget alkot, a kisebbség semmivel sem kerül előnyösebb helyzetbe, mint országos szinten. (Olaszország 15 olasz többségű régiója, Spanyolország 13 spanyol többségű régiója, portugál többségű Azori-szigetek és Madeira Portugáliában).*

A jogszabályalkotói hatáskörökkel felruházott területi autonómia fogalma soha semmilyen körülmények között sem tévesztendő össze az egyszerű területi közigazgatási autonómiával! A területi közigazgatási autonómia azt jelenti, hogy az állam megfelelő működése érdekében nagyobb területi közigazgatási egységeket hoznak létre (például a megyék), amelyek önkormányzati testületei (például a megyei tanácsok) az egész ország területén érvényes törvényeknek megfelelően határozatokat hoznak a területen belül jelentkező speciális problémák megoldására. Ezzel szemben a speciális jogállású területi autonómia a kisebbségek számára fontos kérdésekben is jogszabályalkotói hatáskörökkel rendelkezik.

4.2.2. SZEMÉLYI ELVŰ AUTONÓMIA

Etnikai autonómiának Európában kizárólag a személyi elvű autonómiák minősülnek, mert az autonómia jogalanyságát ebben az esetben kimondottan az etnikai, kisebbségi közösség tagjainak

összessége alkotja. A személyi elvű etnikai kulturális autonómia úgy határozható meg, mit egy olyan testületi önkormányzat, amely:

kizárólag a magukat egy bizonyos etnikumhoz tartozónak valló személyeket tömöríti,

kizárólag az illető etnikum identitásának és kultúrájának megőrzését, ápolását és fejlesztését érintő kérdésekben rendelkezik döntési jogkörökkel.

A személyi elvű autonómia legeredményesebben közjogi testületi önkormányzatokon keresztül valósítható meg. Országos közjogi testületi önkormányzatokra, területi közjogi testületi önkormányzatokra és helyi közjogi testületi önkormányzatokra egyaránt találunk példákat az Európai Unió tagállamaiban, de az önkormányzás három szintje egyszerre is létrehozható.

4.2.3. A TÖBBSZINTŰ AUTONÓMIA-MEGOLDÁSOK

A különböző autonómia-megoldások nem zárják ki egymást. Egyazon országon belül egyszerre több közösség különböző formában is felruházható autonómiával. Európában erre főként a skandináv államokban, Dániában és Finnországban találunk példákat: Finnországban például a lapp népesség személyi elvű, míg az Åland-szigetek svéd lakossága speciális jogokat is élvező területi autonómiában él. Dániában például Grönland és a Feröer-szigetek területi autonómiát alkotnak, míg az országban élő német kisebbség személyi elvű autonómiában él.

Politikai vonatkozásban szintén általánosan elfogadott alapelvnek tekinthető a kisebbségek országos politikában való képvisellete, az autonóm közösségek nem rekeszthetők ki a központi törvényhozásból. Másként fogalmazva: az autonóm státus nem lehet akadály a közösség képviselétének az állami, központi testületekben. Ez történhet delegálással, mint például a Feröer-szigetek esetében, ahol a sziget lakói két választott képviselőt delegálhatnak a dán parlamentbe, vagy saját politikai pártok működtetése útján. Ez utóbbi megoldás terjedt el a viszonylag nagyszámú őshonos kisebbségekkel rendelkező kelet-közép-európai országokban (Románia,

Szlovákia, Macedónia, Szerbia), ahol az állam mereven elzárkózik (Szerbia kivételével) az autonómia minden formájának elfogadásától. A polgárelvű, kizárólag az egyéni jogokat elismerő nemzetállamokban az etnikai kisebbségek érdekeinek képviselőre az egyetlen hathatós megoldás a pártpolitikai jelenlét. Az Európai Unió tagállamaiban azonban arra is találunk példát, hogy a kisebbségi vonatkozású autonómia mellett a kisebbségek a központi képviselőterén is olyan speciális jogokkal rendelkeznek, amelyek megkönnyítik számukra a mandátumszerzést.

A kisebbségek országos szinten különböző speciális jogok széles körét is élvezhetik, például a képviselő vagy nyelvhasználat terén, miközben országos szinten személyi elvű autonómiával, az általuk többen, szinte kizárólag általuk lakott vidékeken területi elvű autonómiával rendelkeznek. Emellett a kisebbségek által lakott történelmi régiók regionális autonómiával rendelkezhetnek, amelyek közintézményein belül akár paritásos elv is alkalmazható, így a kisebbségek tagjai a közösség demográfiai arányának pontosan megfelelő arányú közhivatalt tölthetnek be.

4.2.4. MODELLÉRTÉKŰ AUTONÓMIA MEGOLDÁSOK AZ EURÓPAI UNIÓBAN

Miként az a fenti általános jellemzőket összefoglaló bemutatásunkból is kitűnik, az autonómia megoldások nem csupán rendkívüli változatosságot mutatnak, de szinte egyetlen esetben sem - még egy-egy országon belül sem - különbözik az egyedi vonásokat. Minden megoldás bemutatására e tanulmány szűkös keretei között nem nyílik lehetőség. Ezért segítségül hívva a Bognár Zoltán „Kisebbségi autonómiák és a kisebbségek érdekeit szolgáló regionális autonómiák az Európai Unió tagállamaiban” című tanulmányában szereplő rendkívül világos és áttekinthető összefoglaló táblázatát, a továbbiakban az EU tagállamaiban kialakult autonómia gyakorlatokat és az azokat meghatározó sajátos ok- okozati összefüggések szerinti bontásban mutatjuk be.

4.2.5. A TÖRTÉNELMI MEGFONTOLÁSOKBÓL VAGY KÖZJOGI HAGYOMÁNY ALAPJÁN MŰKÖ-

DŐ AUTONÓMIÁK

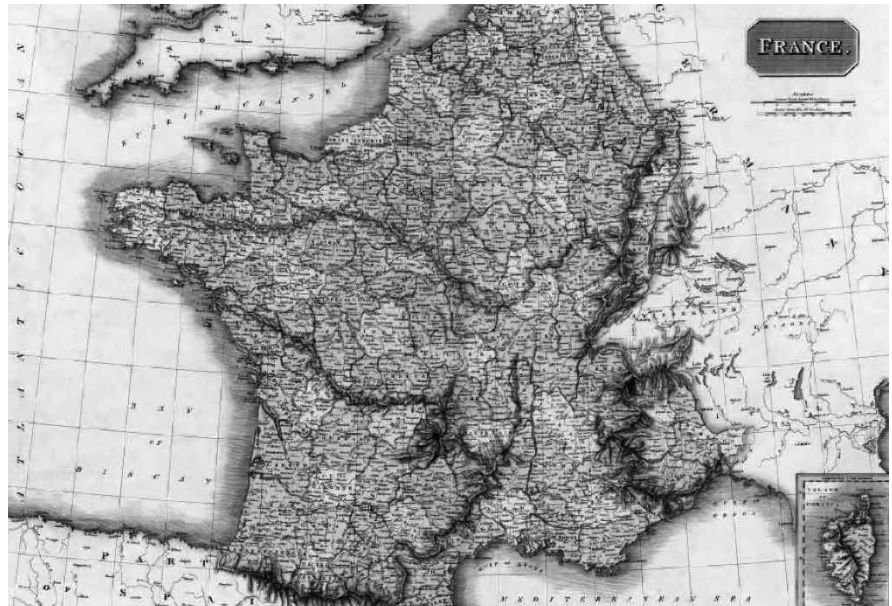
Dánia: Grönland, Faröer-szigetek; Egyesült Királyság: Man-sziget, Guernsey-sziget és egyéb "koronabirtokok"; Franciaország: Korzika területi autonómiája, a breton és baszk iskolák oktatási autonómiája.

Európában (tehát nemcsak az EU-ban) jelenleg legalább 16 ország ismeri el a kisebbségek valamilyen autonómiáját vagy azon területek autonómiáját, ahol egy kisebbség vagy nyelvi közösség meghatározó jelleggel lakik. Ezek az intézményrendszerek mintegy 50 kisebbséget, nyelvi közösséget fognak át. Az érintett államok java része elfogadja a kollektív jogokat vagy a kollektív megközelítést, de a kollektív jogi koncepciót elutasító államok közül is többen, mint például Franciaország, módot

tudtak találni az autonómiák létesítésére. Az állam és az autonómia békés együttélése természetesen csak azokat zavarja meg, akik eleve, ösztönösen félnek mindentől, ami kívül esne a nemzetállami koncepció határain (ebbe a körbe tartoznak többek között Szlovákia és Románia). Jogi szempontból aligha indokolható az állam létének veszélyeztetésére való hivatkozás, hiszen már az Állandó Nemzetközi Bíróság is kimondta: *"az autonóm egység nem azonos az állammal"*. (A krétai és számoszi világitótornyok ügyében /Franciaország kontra Görögország/ hozott 1937. október 8-ai ítélet – idézi Kovács Péter: Egyéni és kollektív kisebbségi jogok az alkotmányos fejlődésben – pozitivistista szempontból, 1995.)

A francia alkotmányjogi gondolkodás-

1. A Korzikai autonómia (területelvű autonómia)

mód egészen a francia forradalomig visszavezethetően idegenkedik a kollektív jogoktól, a francia diplomáciai gyakorlat pedig hűen tükrözi ennek kibontott érvrendszerét, valahányszor a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának 27. cikkelyéről esik szó, amelyhez a francia kormány alkalmazást kizáró fenntartást tett. Az Emberi Jogi Bizottság vitájában a francia delegátus kifejtette: *"Már maga a koncepció is gyanúsnak tűnt, hiszen egy kisebbség jogi szervezettsége izolálódáshoz, gettók létesüléséhez és üldözéshez vezethet. [...]Franciaország mindenki számára biztosítani kívánta az egyenlőség és testvériség feltételei között ugyanazt a fokú szabadságot. Szabadság és egyenlőség nem eredményeznek uniformitást és ezen kon-*

cepcionális eszközök alapján s nem a jogi értelemben szervezett kisebbségek koncepciója révén nyert elismerést az állampolgár joga, hogy saját, eltérő életének megfelelő módon éljen". (Kovács Péter említett műve.)

A hetvenes években, amikor a korzikai jogkövetelése erőszakos összecsapásokhoz vezettek, Párizs álláspontja még mereven elutasító volt, olyannyira, hogy 1972-ben az oktatási miniszter a korzikai nyelvnek még fakultatív oktatását sem engedélyezte azzal, hogy a korzikai „dialektus” (!) sem egységét, sem kodifikálását nem találta meg. Az autonómia-követelésben változást csak a 70-es években elindított decentralizációs folyamat hozott. Ennek eredményeként létrehozzák a regionális

gyűléseket (*assamblées*) és tanácsokat (*conseils*), bár igen korlátozott jogkörökkel.

A francia kormány két évvel később regionális nyelvként ismeri el a korzikait és engedélyezi iskolai oktatását, mint fakultatív tantárgyét. Az 1982-ben elfogadott decentralizálási törvény a területi közösségeknek nevezett régióknak nagyfokú pénzügyi szabadságot biztosít. Az államtól független, a tartományok lakóinak választójogára épülő közintézményeket hoznak létre, s a végrehajtó-hatalmi jogköröket a központi hatalmat képviselő prefektusról a regionális gyűlés választott elnökére ruházzák át. Korzika területi közösségét különleges jogállással ruhazza fel a törvény, külön kitér az oktatás és kultúra kérdéseire, előírva egy konzultatív tanács létrehozását. S bár a spanyol „*comunidad autonoma*” és az erre rimelő francia „*collectivité territoriale*” között nagy a különbség, még sem lehet átsiklani a jelzésértékű tény fölött, hogy az „autonóm közösség” fogalma – a nemzetközi jogi kodifikáció hiánya és a francia ellenállás ellenére, ha kimondatlanul is, de beköltözött a francia regionális joggyakorlatba. 1991-ben születik meg a „Törvény Korzika területi közösségére vonatkozóan” (*az un. „Joxe-törvény”*), amelynek 44. cikke kimondja, hogy minden olyan tervezet kidolgozásánál, amely a művelődésre vagy az oktatásra vonatkozik, különös tekintettel a korzikai nyelv megőrzésére és terjesztésére, kötelező érvennyel konzultálni kell Korzika Gazdasági, Társadalmi és Kulturális Tanácsával.

Néhány nappal a törvény elfogadása után az alkotmánytanács alkotmányellenesnek ítéli és hatályon kívül helyezi a törvény első cikkelyét, amely az alábbiakat tartalmazta: „*A Francia Köztársaság szavatolja annak az eleven történelmi és kulturális közösségnek, amely*

a korzikai népet a francia nép részeként alkotja, a jogát önazonosságának megőrzéséhez, sajátos gazdasági és társadalmi jogainak védelméhez.” *A vihart kavarázó kifejezés maga a „korzikai nép”, amely egyesek számára ellentétes az egy és oszthatatlan köztársaság eszméjével, mások attól tartottak, hogy a törvény, hasonló igényekre batorítja a bretonokat, az elzászi németeket, a katalánokat, a baszkokat. A vita hevét és tartalmát jól illusztrálja az úgy kapcsán leköszönő belügyminiszter, Jean Pierre Chevemant indoklása: nem asszisztálhat ahhoz, hogy a francia állam „egy erőszakos kisebbség zsarolása miatt lemondjon az állam felelősségéről”. A korzikai autonómia törekvés a 90-es években már nem a spanyol, hanem az Egyesült Királyság gyakorlatát tekintette irányadónak, ahol a devolúciós folyamatok eredményeként Walesben, Skóciában az autonómia törvényhozói jogokkal is rendelkezik.*

2001-ben végül elfogadásra került az a 2004-től kezdődő húsz éves időszakra szóló „*Korzikára vonatkozó törvény*”, amely a sziget regionális gyűlését jogalkotói hatáskörrel ruhazza fel. Az alkotmánybíróság (tanács) ismét vétőt emelt azzal, hogy a törvényalkotás a francia parlament kizárólagos hatáskörébe tartozik és az nem adható át a Korzikai Gyűlésnek. Indoklásában az alkotmány 3., 34., 38. cikkelyére hivatkozik. Ezek szerint a nemzeti szuverenitás a népet illeti, és annak gyakorlását nem sajátíthatja ki a nép egy része. Másrészt az alkotmány azt is kimondja, hogy a törvényeket a parlament hozza (34. cikk), és törvényhozói jogát meg-

határozott időtartamra átruházhatja a kormányra (38. cikk). Az alkotmánytanács értelmezésében ez azt is jelenti, hogy a törvényhozó nem adhatja át hatáskörét olyan esetben, amelyet az alkotmány nem ír elő („*le législateur ne saurait déléguer sa compétence dans un cas non prévu par la Constitution*”). Az érvelés olyan logikára épül, amely a szuverenitást hallgatólagosan ugyan szintén a törvényhozói jogkörhöz csatolja, de nem azért, hogy a vertikális hatalommegosztás kodifikálását segítse, hanem azért, hogy azt megakadályozza.

Így 2002. január 22-én elfogadott 2002/92-es számú törvény, figyelembe véve az alkotmánytanács határozatát, csak azt a jogot adja meg a Korzikai Gyűlésnek, hogy elfogadja a köztársaság Párizsban hozott törvényeit, és azok alkalmazási szabályait. A korzikai autonómiamozgalom mindennek ellenére csak részben és ideiglenesen értékelhető kudarcként. Korzika jelenleg területi elven szerveződő kulturális autonómiával rendelkezik, amely kiegészül - a regionális önkormányzathoz kapcsolódva - a mezőgazdaság, a lakásügy és a turizmus kérdéskörére vonatkozó jogszabályalkotói jogkörrel. Pozitív, és a kelet-közép-európai autonómia-törekvések számára tanulságos eredmény viszont, hogy éppen a legtípusosabban polgárelvű joggyakorlaton sikerült, ha rést nem is, de repedést ejteni azzal, hogy a közigazgatási racionalitás és a kisebbségek kollektív jogait garantáló intézmények - az autonómia - iránti igény egymást erősítve a területi autonómia megteremtésének irányába haladhatnak.

Jogszabályalkotói hatáskörök:	<ul style="list-style-type: none"> • a korzikai nyelv és kultúra védelme és fejlesztése • korzikai oktatási intézmények kartája • kollégiumok, líceumok és más állami oktatási intézmények, mint a művészeti intézetek, speciális oktatás intézetek, tengerészeti főiskolák • mezőgazdaság • turizmus • lakásügy
--------------------------------------	--

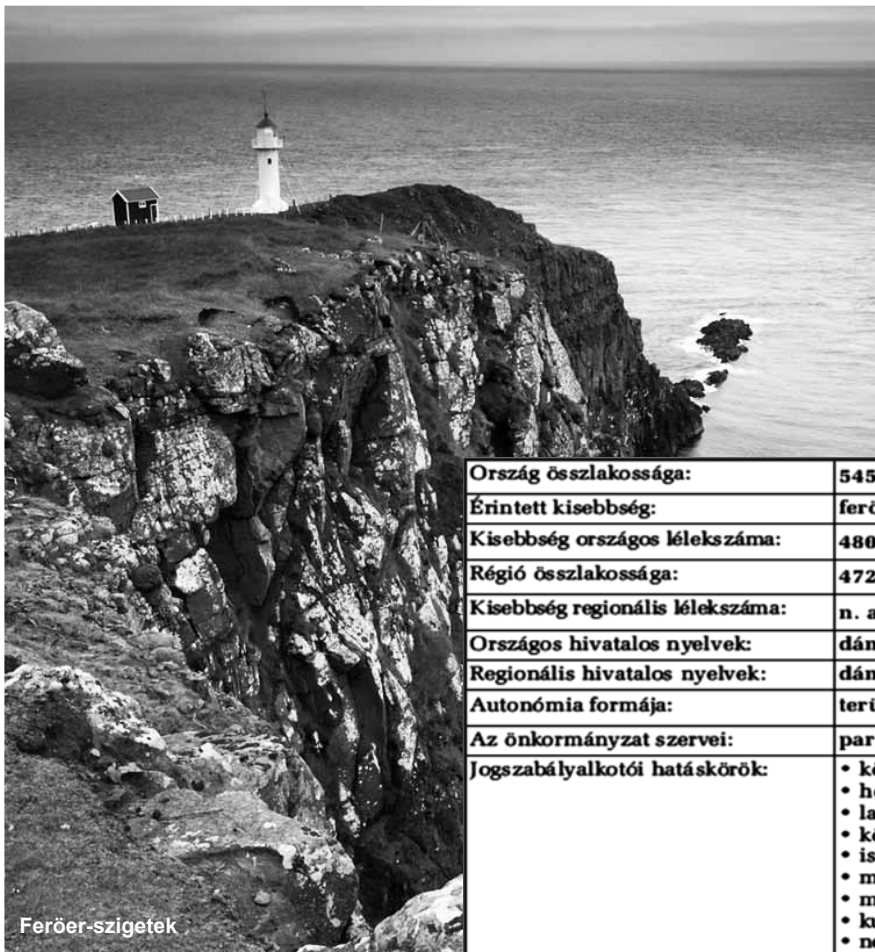
Ország összlakossága:	62752136	
Érintett kisebbség:	korzikai	
Kisebbség országos lélekszáma:	n. a.	
Régió összlakossága:	260196³⁷	
Kisebbség regionális lélekszáma:	190000	70%
Országos hivatalos nyelvek:	francia	
Regionális hivatalos nyelvek:	francia	
Autonómia formája:	területi elvű	8680 km² ³⁸
Az önkormányzat szervei:	Nemzetgyűlés, Végrehajtó Tanács	

2. A Feröer-szigetek és Grönland autonómiája (területelvű autonómia)

A működő területi autonómiák sorában a Dán Királysághoz tartozó két autonómia az európai gyakorlatban szinte ismeretlen széleskörű autonómiajoggal rendelkezik, nemcsak az államon belül, hanem nemzetközi vonatkozásban is. Így például míg Dánia az Európai Unió tagja, addig a két autonóm terület nem uniós tag. Grönland 1984-ben kivált az EU-ból, mert a halászati törvény elfogadásával a grönlandi eszkimók (inuitok) életformája és megélhetése került veszélybe (a halászat és a halfeldolgozás majdnem a kizárólagos jövedelmi forrása az itt élő őslakoságnak). A Feröer-szigetek pedig már eleve nem is léptek be az unióba, így az eurózónának sem tagjai. A szigetek saját pénzzel és szimbólumokkal rendelkeznek, ami az autonómiajogok sorában épp úgy egyedülálló, mint az adókivetés joga.

Mindkét autonóm terület lakossága etnikai vonásaiban számottevően eltér a többségi dán lakosságtól. Autonómiájuk pedig sajátos hagyományaik mentén került kialakításra.

Feröer-szigetek

Mivel a Feröer-szigetek és Grönland őshonos lakossága soha nem kívánt elszakadni Dániától, a Dán Királyság a két sziget lakosságát önrendelkezésre jogosult közösségeknek ismeri el (vagyis elismeri jogalanyiségüket az önrendelkezési jog tekintetében). Az állam hatalmának egy jelentős részét telepítette az autonóm területek szerveihez. A törvényhozói hatalmat az autonóm terület közgyűlése gyakorolja, a végrehajtói hatalmat pedig a közgyűlés alá rendelt kormány. Az autonóm területek szerveire tartoznak:

- a helyi ügyek intézése;
- az egyházzal való jogi kapcsolatok rendezése;
- a tervezés, városrendészet, építkezés;
- versenyjog, kereskedelem;
- közlekedés; mezőgazdaság, halászat;
- munkaerőpiac;
- társadalombiztosítás, egészségügy;
- kultúra, nevelés; műemlékvédelem
- tömegkommunikáció;
- természetvédelem.

Az autonóm területek szervei – az Åland-szigetektől eltérően – adóki-szabási jogkörrel is fel vannak ruházva. Az autonóm területeken élőknek vannak képviselőik a dán törvényhozásban. A dán kormányt főbiztos („Rigsombudsman”) képviseli az autonóm területeken. A dán törvényhozásnak a kisebbségeket érintő ügyekben kötelező érvénnyel ki kell kérnie az autonóm területek képviselőinek véleményét. Az autonóm területek nyelvei a dán mellett hivatalos nyelvek, de a dán nyelvet – az Åland-szigetek gyakorlatától eltérően – kötelező oktatni az iskolákban.

Ország összlakossága:	5450661 ¹³	
Érintett kisebbség:	feröeriek	
Kisebbség országos lélekszáma:	48000 ¹⁴	0,9%
Régió összlakossága:	47246 ¹⁵	
Kisebbség regionális lélekszáma:	n. a., 2003-ban: kb. 45400 ¹⁶	> 95%
Országos hivatalos nyelvek:	dán	
Regionális hivatalos nyelvek:	dán, feröeri	
Autonómia formája:	területi elvű	1399 km ² ¹⁷
Az önkormányzat szervei:	parlament, kormány	
Jogszabályalkotói hatáskörök:	<ul style="list-style-type: none"> • közigazgatás megszervezése • helyi önkormányzatok • lakosság nyilvántartása • közvetlen és közvetett adók • iskolák • múzeumok • műemlékvédelem • kulturális intézmények • népjóléti rendelkezések • egészségügy • hagyományos gyógymódok • munkajog • gazdasági programok és a fejlesztés irányának kijelölése és gyakorlatba ültetése • mezőgazdasági tevékenység szabályozása és irányítása • turizmus • városrendezés • építkezés • tűzvédelem és tűzoltás • állatvédelem • közlekedés • távközlés • kikötők • halászat • vadászat • fegyverek • robbanóanyagok • mérgező anyagok • üzletek nyitvatartása • alkoholtartalmú italok 	

4.2.6. KOLLEKTÍV JOGOKHOZ VAGY "KOLLEKTÍV MEGKÖZELÍTÉSHEZ" KAPCSOLÓDÓ AUTONÓMIÁK

Belgium: a német kisebbség területi autonómiája; Finnország: személyi autonómia a lapp kisebbség számára, területi autonómia a svéd nyelvű Åland-szigeteken; Magyarország: az országban élő kisebbségek személyi autonómiája országos és helyi szinten; Németország: a szorb kisebbség városainak és falvainak különleges státusza; Olaszország: Dél-Tirol területi autonómiája; Spanyolország: a nagyobb nyelvi közösségek számára saját parlamentet, saját kormányt biztosító, területi alapú regionalizáció; Svédország: a lapp kisebbség személyi autonómiája; Szlovénia: a magyar, olasz és cigány kisebbségek személyi autonómiája;

1. Åland-szigetek autonómiája (területelvű autonómia)

A finnországi Åland-szigetek svéd anyanyelvű lakóinak autonómiája a kisebbségi területi autonómia egyik mintapéldája az Európai Unióban.

A valamikor Svédországhoz tartozó szigeteken mintegy 24-25 000 svéd

nemzetiségű polgár él. A finn törvények a hatalomgyakorlási jogok jelentős részét Åland területi önkormányzatához telepítették, különösen olyan kérdésekben, amelyek fontosak a kisebbségi közösség fennmaradása szempontjából. A finn törvények igyekeznek garantálni, hogy ne lehessen megváltoztatni a terület etnikai összetételét. Finn anyanyelvűek csak akkor telepedhetnek le tartósan a szigeteken, ha regionális

állampolgárságot szereznek. Ez utóbbi azonban csak az kapja meg, aki beszél svéd nyelven és legalább öt évig él megszakítás nélkül a szigeteken. Az ålandi „regionális állampolgároknak” elővásárlási jogosultságuk van minden nem ålandival szemben, minden Åland-szigeteken található ingatlanra kiterjedően. Ez azt jelenti, ha egy ålandi elidegenít egy ingatlant egy nem ålandinak, bármelyik ålandi lakos, község, vagy a tartományi tanács jogosult azt az ingatlant „visszavásárolni”.

A szigeteken hivatalos nyelv a svéd. Bár Finnországhoz tartozik és Finnország hivatalos nyelve a finn, a szigeteken nem kötelező a finn nyelv oktatása, sőt a nem svédnyelvű oktatási intézmények anyagi támogatása sem kötelező a szigeteken. Így az ålandiak közül sokan nem is beszélnek finnül.

Az Åland-szigetek esetében a finn ál-

lam a hatalomgyakorlásnak egy jelentős részét az autonóm terület szerveihez telepítette. A törvény (Önkormányzati törvény) minden olyan esetben lehetővé teszi a saját törvénykezést, amelyben az autonóm terület szervei valamilyen védelemre szoruló sajátosságot igazolnak. Az autonóm terület által alkotott törvényeket a Finn Köztársaság elnöke ellenjegyzzi. A köztársasági elnöki ellenjegyzés jelenti a törvény kihirdetését (hatályba léptetését). Az autonóm terület lakóinak jogalkotói illetékessége kiterjed az alábbiakra:

- helyi közigazgatási ügyekre (beleértve a rendőrség, a pénzügy, a népjólét, egészségügy kérdéseit is);
- kultúra, tudomány;
- közlekedés és szállítás;
- ipar és mezőgazdaság;
- posta és tömegtájékoztatás; erdőkitermelés és természetvédelem stb.

Ország összlakossága:	5276571 ³²	
Érintett kisebbség:	svéd	
Kisebbség országos lélekszáma:	295000 ³³	5,8%

Régió összlakossága:	26200 ³⁴	
Kisebbség regionális lélekszáma:	23732	94,2%
Országos hivatalos nyelvek:	finn, svéd	
Regionális hivatalos nyelvek:	svéd	
Autonómia formája:	területi elvű	6784 km ² ³⁵
Az önkormányzat szervei:	Parlament, Kormány	
Jogszabályalkotói hatáskörök:	<ul style="list-style-type: none"> • tartományi állampolgárság kiállítása • alsóbb szintű közigazgatási egységek • a tartományi parlament szervezete és feladatai • választási törvény • a tartomány zászlaja és címere, és azok használata a tartományban • tartományt illető jövedelmi pótdadók • gazdasági jellegű és luxusadók • ideiglenes jövedelemadók • kultúra • oktatás • őstörténeti emlékek • kultúrtörténeti szempontból értékes épületek • egészségügy, betegellátás • mentőszolgálat • közrend és biztonság • tűzoltás • természet- és környezetvédelem • turisztika • alkoholtartalmú italok árusításának engedélyezése • sport • bányajogosi tványok • bányakitermelés • postai szolgáltatások (saját bélyeg) • rádió- és TV • utak • csatornák • közúti közlekedés • nyomvonalas közlekedés • hajóközlekedés • pénzbírság kiszabása és megítélése 	

Az autonóm területen a Tartományi Törvényhozó Gyűlés rendelkezik jogalkotói illetékességgel, végrehajtói illetékességgel pedig a Tartományi Kormány. A Tartományi Elöljáró a finn köztársasági elnök személyes képviselője az autonóm területen. Az Åland-szigetek autonómiájának a garanciái is figyelemre méltóak. A legfontosabb garanciának minősíthető az a szabály, hogy az autonóm terület intézményrendszere nem változtatható meg a Tartományi Törvényhozó Gyűlés jóváhagyása nélkül. Ezen felül az autonóm terület hivatalból jogosult egy helyre Finnország törvényhozásában.

A szigetek lakossága mintegy fél százaléka Finnország lakosságának. Az autonóm területet minden évben megilleti a finn állami költségvetés 0.45 százaléka, ezen felül helyben maradnak az állam által a szigeteken beszedett adók és illetékek.

Finnország olyannyira komolyan veszi az Åland-szigetek autonómiáját, hogy még az általa kötött azon nemzetközi szerződéseket is, amelyek sérthetik a szigetek autonómiáját, kötelezően jóvá kell hagynia az ålandi parlamentnek. Így például külön népszavazással döntöttek az Európai Unióhoz való csatlakozás ügyében, amelynek végeredményeként a tartomány Finnország többi részével egy időben belépett az unióba. Nemleges válasz esetén azonban lehetőség lett volna arra, hogy a szigetek, anélkül, hogy megszűnt volna a finn állam területi integritása, nem válnak az unió tagjává. (Hasonló helyzettel csak Dánia esetében találkozhatunk, ahol sem Grönland, sem pedig a Faröer-szigetek nem tagjai az uniónak).

Hasonló helyzet állt fenn az EU alkotmányával kapcsolatban is, miközben a finn parlament azt már ratifikálta, a szigetek azt népszavazásukkal elutasították. 2008. augusztusában, az ålandi parlament jogi és autonómia ügyekért felelős bizottsága a Lisszaboni Szerződés népszavazásra bocsátásával kapcsolatosan – miközben Finnország már elfogadta a szerződést – a következő, az EU és az Åland-szigetek viszonyát érintő feltételeket fogalmazta meg: (Európai Parlamenti Szemle, 2008. augusztus 30.)

„A Lisszaboni Szerződés több lehetőségét biztosítson a nemzeti parla-

mentek számára az uniós döntéshozatali mechanizmusban való részvételre azáltal, hogy minden parlament számára két szavazatot adnak az egyes Bizottsági kezdeményezések elbírálásakor. A két finn szavazat közül az egyik Ålandot illesse.”

• „A Szigetek kormánya szeretne autonóm szereplőként fellépni az Európai Bíróság előtt, amennyiben érintett egy ügyben.”

• Åland továbbá jogot szeretne szerezni arra, hogy a 14 finn EP-képviselő közül egyet ő nevezhessen meg.

• Tisztább szabályokat szeretnének az ålandiak arra vonatkozóan, hogy hogyan tudják a szigetek befolyásolni Finnországnak a Miniszterek Tanácsában képviselt álláspontját.

Az Ålandi autonómia része ugyan az EU-nak, de néhány fontos kérdésben kivételes jogállással rendelkezik. A nem-ålandiak ingatlanszerzési és vállalkozási joga korlátozva van a szigeteken, és Åland nem tagja az EU vámuniójának. Ez utóbbi azt jelenti, hogy adószempontból „harmadik országnak” minősül, továbbra is lehetővé téve a Svédország és Finnország között közlekedő kompokon az adómentes árusítást.

2. Dél-Tirol területi autonómiája (területelvű autonómia)

A magyar kisebbségi autonómia koncepciók egyre nagyobb érdeklődéssel fordulnak a dél-tiroli autonómia irányába, elsősorban azért, mert az itt élő népesség politika-történeti sorsa, kultúrája és jogtörténeti hagyományai egyaránt közel állnak az egykor szintén az Osztrák-Magyar Monarchiához tartozó kárpát-medencei kisebbségekéhez. Ugyancsak közös vonás, hogy a dél-tiroli németajkú lakosság közvetlen szomszédságában él az anyaországnak, aki minden lehetséges diplomáciai, anyagi és jogi eszközt felhasznál a határain túl élő kisebbség támogatására.

Az autonómia létrejöttének ez egy igen lényeges és kiemelendő eleme.

Dél-Tirolt, amely korábban az Osztrák–Magyar Monarchiához, ezen belül Ausztriához tartozott, az első világháborút lezáró békeszerződések juttatták Olaszországnak. Az olaszok politikája a többségében német anyanyelvűek által lakott régióban az etnikai arányok megváltoztatására törekedett az olaszok javára. Az osztrák tiltakozások évtizedei és a második világháború után a két ország külügyminiszterei 1946-ban aláírták a Dél-Tirolról szóló Egyezményt, amely szavatolta a német kisebbség számára a törvényhozói és végrehajtói autonómiát Bozen (Bolzano) tartományra. Az olaszok azonban úgy kerültk ki ennek végrehajtását, hogy Bozent egyesítették az olasz nyelvű Trentino–Alto Adige tartomány ugyan szintén autonómiát kapott, az etnikai arányok viszont az egyesítéssel úgy megváltoztak, hogy az egyezmény gyakorlatilag értelmét veszítette.

Ezután még több évtizedig folyt a Dél-Tirol vita, mert a régió kisebbségi lakói és Ausztria nem nyugodtak bele az olaszok teremtette helyzetbe. Ausztria Dél-Tirol ügyében többször az ENSZ közgyűléséhez fordult panasszal. A nyomás alatt az olasz parlament végül 1971. november 10-én megszavazta a valódi kisebbségi területi autonómiát megeremtő Autonómia Statútumot. A Statútum 1. cikke kimondja „az egy és oszthatatlan Olasz Köztársaság politikai egységén belül” az alkotmány alapelveinek megfelelő jogi személyiséggel rendelkező autonóm körzetként létesül, amely Trentino (Dél-Tirol) és Bozen megyéket foglalja magában.

Dél-Tirol saját helyi parlamentet (Landtag) és közigazgatási végrehajtó szervet (Landesregierung) kapott. A parlamentben (regionális tanács) az olasz és a német képviselők száma egyenlő, elnökei felváltva olaszok és németek.

Az autonómiajogok három szintjét különbözteti meg: a régió teljes, rész- és a kiegészítő illetékességekkel rendelkezik.

• *A helyi törvényhozó hatalom teljes hatáskörei olyan területeket érintenek, amelyek fontosak a kisebbség önazonosságának megőrzésében (helyi közigazgatási szervek megszervezése, a*

Santa Cristina Val Gardena, Dél-Tirol, Olaszország

helységnevek meghatározása, kötelező kétnyelvű helységnevtáblák, a népművészetek, helyi hagyományok ápolása, kulturális és tömegtájékoztatási intézmények működtetése, oktatási és szociális ügyek stb.).

- *A részleges hatáskörök azok, amelyeket az állam törvények útján korlátozhat: nemzetközi kapcsolatok, iskolaügy, kutatás, egészségügy, külkereskedelem, szállítási hálózat, repülőterek, helyi rendőrség.*
- *A kiegészítő hatáskörökben tartományi szinten kiegészíthetik az állami szintű törvényeket.*

A törvényhozás jogát az autonómia keretében a körzet és a két megye az alkotmánnyal, az állam jogrendjének alapelveivel, a nemzeti érdekekkel és a helyi nyelvi kisebbségek védelmével összhangban gyakorolhatják. Hogy milyen területekre nézve rendelkeznek a törvényalkotás jogával, a Statútumban részletes felsorolást találunk.

Így :

a megyék jogkörébe tartoznak a nemzeti identitás megőrzése szempontjából fontos területek, mint a történelmi, művészeti és népi értékek védelme és gondozása, helynevek adása a kétnyelvűség kötelezettségével, helyi szokások, hagyományok, kulturális intézmények (könyvtárak, akadémiák, intézetek, múzeumok), helyi művészeti, kulturális és oktatási rendezvények, tájvédelem, iskolaépítés.

Az igazgatási autonómia kapcsolódik a jogalkotás autonómiájához:

a körzet törvényhozó szerve a Körzeti Tanács (Regionalrat),
a megyék törvényhozó szerve a Megyei Közgyűlés (Landtag).

A végrehajtási hatalom a kormánynak tekinthető Körzeti Bizottság és Megyebizottság (Regional-, Landesausschuss) kezében van.

Dél-Tirol 35 választott Landtag-képviselője és Trentino ugyancsak 35

választott képviselőjével együtt alkotja a körzet hetventagú törvényhozását. Törvényjavaslatokat a képviselők, a kormány, valamint kétezer aláírás támogatásával egyes polgárok is benyújthatnak. A Landtag egyszerű szótöbbséggel dönt. Az elfogadott törvényjavaslatot meg kell küldeni a megye kormánybiztosának, aki visszautalhatja azt, ha úgy véli, hogy az túllépi az autonóm jogszabványokat, ellenkezik a nemzeti vagy megyei érdekekkel, ideértve a kisebbségek jogainak sérelmét is. A törvényhozásnak módja van abszolút többséggel újra megszavazni a törvényt, és ha a római kormány 15 napon belül nem fordul az Alkotmánybírósághoz, a törvény hatályba lép.

Különleges, nyelvcsopontonkénti szavazást tesz lehetővé a Statútum arra az esetre, ha egy javaslat sérteni látszik a különböző nyelvcsoportok jogegyenlőségét, népi és kulturális sajátosságát, és azt egy ilyen csoport képviselőinek többsége kéri.

Nyelvhasználat

A Statútum második cikke kimondja, hogy a körzeten belül minden nyelvcsoport (német, olasz, ladin) tagjai jogegyenlőséget élveznek, mindegyikük etnikai és kulturális sajátosságai védelmében részesülnek. Az olasz nyelv egyedüli használata kizárólag a katonai intézményeken belül érintetlen.

- *A közigazgatásban is irányadó a nyelvi egyenjogúság. Ez vonatkozik a Dél-Tirolban székelő körzeti hatáskörű szervekre és a koncessziós közfeladatot ellátó vállalatokra is. Egy 1988. évi végrehajtási rendelet alapján a hivatali helyiségekben ki kell függeszteni a figyelmeztetést a szabad nyelvhasználat jogára, sőt azt is, hogy a hivatalnokot milyen szankció fenyegeti, ha ezt a jogot megsérténé.*

- *A közigazgatási eljárás a német nyelvű polgárokkal szemben a né-*

met helységneveket is köteles használni, ha egy dél-tiroli törvény az ilyen helységnevé létezését megállapította.

- *A bírósági eljárásban is meszszenő nyelvi jogszabványok érvényesülnek. A büntetőeljárás egynyelvű, németül vagy olaszul folyik. Ha a gyanúsított vagy vádlott nem nyilatkozik, itt is a feltételezett nyelvet kell alkalmazni a bírósági irat szerkesztésénél. Az első irat kézhezvételétől számított tíz napon belül a címzett kifogással élhet. A bíróság ezt és minden korábbi iratot az eljárási költségek terhére a kívánt nyelvre fordítja, és minden további irat ilyen nyelven készül. Ilyen kifogás nélkül is joga van a vádlottnak a tárgyaláson kérni, hogy németül hallgassák meg – anélkül, hogy a korábbi iratokat le kellene németre fordítani. A kívánt eljárási nyelven a vádlott egy alkalommal változtatni is jogosult. Tanúkat anyanyelvükön hallgatnak meg, de a kérdések és válaszok az eljárás nyelvén kerülnek jegyzőkönyvbe, ha ez történetesen a másik nyelv. Több vádlott esetén az eljárás kétnyelvűvé válik, ha a vádlottak nem azonos anyanyelvűek. Az ügyész vádbeszéde két nyelven hangzik el, ugyanígy az ítélelhirdetés is. A polgári perekben a felek szabadon határozhatják meg, hogy irataikat németül vagy olaszul szerkesztik. Ha a kereset és válaszirat azonos nyelvű, úgy az eljárás ezen a nyelven fog folyni. Ha az alperes a másik nyelven készíti elő periratát, az eljárás kétnyelvű lesz úgy, hogy a perköltségek terhére a bíróság minden periratot erre a másik nyelvre lefordít.*

Oktatás

A kétnyelvűségnek ez a szintje természetesen összefügg az oktatással. Az olasz kormány már 1945–1947 folyamán több dekrétumban helyreállította a német nyelvű oktatást. A kétnyelvű vagy egynyelvű iskolák sokat vitatott típusai közül a Statútum az egynyelvű

német, olasz és ladin iskolák rendszerét választotta. Óvodákban, elemi és középiskolákban egyaránt olyan tantervek oktatnak, akiknek az iskola nyelve anyanyelvük. A másik – olasz vagy német – nyelv oktatása az elemi iskola második vagy harmadik osztályában kezdődik.

A dél-tiroli autonómia lehetővé teszi, hogy Ausztria az olasz állammal szemben lojális német anyanyelvű dél-tiroliak kulturális hazájának (Mutterkulturland) szerepét töltsse be. Különösen érvényes ez a felsőoktatásra. A párizsi szerződésben kimondott elvet már egy 1952-ben kötött megállapodás érvényesítette, kimondva az egyetemi és főiskolai diplomák és címek kölcsönös elismerését. Az innsbrucki egyetem, amely szinte a dél-tiroli „tartományi egyetem” szerepét tölti be, a padovai egyetemmel közös terv szerint folytatja az olasz jog kétnyelvű oktatását. Mindemellett ma már Dél-Tirolnak is van német nyelvű saját egyeteme. Egy állami törvény 1997. májusában Dél-Tirol megyére ruházta az egyetem létesítésének jogát. Így 1997. október 1-jével megalapították Bozenben a „Freie Universität Bozen” nevű felsőoktatási intézményt.

Dél-Tirolban a kétnyelvűség mindenütt tapasztalható jelensége az alap, amely megteremti az Autonómia Statútum gyakorlati érvényesítésének feltételeit. A Statútum a kizárólagosan regionális érdekű javakat a régió közjavi közé sorolja. Utak, autópályák, vasutak, vízvezetékek, állami tulajdonban lévő erdők, bányák stb., valamint közszolgálati rendeltetésű épületek és javak a régió vagyonát képezik. Mindezek az állam részéről történő átadásának módját a Statútum vonatkozó végrehajtási rendeletei határozzák meg. Hasonlóan a fenti közjavakhoz az állami jogosítványok is a régió örökébe lépnek. Három kivétel van: a katonai közjavak, az összállami jellegű közszolgálatokra vonatkozó jogosítványok, valamint azok, amelyek regionális hatáskörű területekhez tartoznak. A régió bevételeinek részét képezi az állami adóbevételből való részesedés. A pénzek elosztásában nagy szerepe van a nyelvcsoportoknak. Adott például egy olyan lehetőség, amelyet a 84. cikk így fogalmaz meg: „Valamely nyelvcsoport többségének indítványára a régió és Bozen provincia költségvetési előirányzatainak egyes fejezeteiről nyelvcsoportok szerint külön kell szavazni”. Vita esetén meghatározott eljárásban egy négytagú, paritásos alapon létrehozott bizottság dönt. Ha e fórumon sem születik többségi döntés, akkor a régió közigazgatási bizottságához megy a kérdés, amelynek ítéletet kell hoznia a jóvá nem hagyott költségvetési fejezetek tekintetében.

A dél-tiroli autonómia sikerének kulcsát három lényeges tényezőben szokták meghatározni:

1. a saját identitás megőrzésének

akarátán – a német nyelvű kisebbség eltökélt szándéka volt saját önazonosságának megőrzése, s ehhez képes volt megteremteni:

2. a politikai egységet – amely egységesítette ez irányú törekvéseit, de amelynek háttérében

3. az anyaország tetterős támogatása megfelelő védőhálóként húzódtott.

Ország összlakossága:	5630000 ⁴⁴	
Érintett kisebbség:	német, ladin	
Kisebbség országos lélekszáma:	303000 német ⁴⁵ , 30000 ladin ⁴⁶	0,5%, < 0,1%
Tartomány összlakossága:	463000 ⁴⁷	
Kisebbség tartományi lélekszáma:	2875003 olasz (1991) ⁴⁸ , 18434 ladin (1991) ⁴⁹	65,3%, 4,2%
Országos hivatalos nyelvek:	olasz	
Tartományi hivatalos nyelvek:	olasz, német, ladin	
Autonómia formája:	területi elvű	7403 km ² 50
Az önkormányzat szervei:	Tartományi Tanács, Tartományi Kormány, Tartományi Elnök	
Jogszabályalkotói hatáskörök:	<ul style="list-style-type: none"> • szokásjog beépítésére a jogrendszerbe (családjogi törvények vagy szokások szerint) • municípiumok határainak kijelölése • általános és gimnáziumi oktatás • szakoktatás és képzés • óvodák, iskolák építése • műemlékek, kulturális emlékek, művészi értékek • helyi művészeti, kulturális és oktatási tevékenységek • kulturális intézmények (könyvtár, akadémia, intézetek, múzeumok) • helyi viseletek és szokások • írott és elektronikus sajtó szabályozása • kutatóközpontok • egyesületekre vonatkozó szabályok • takarékpénztárak és kölcsönpénztárak • kórházakra és egészségügyi intézményekre vonatkozó szabályok • tűzoltóság • városi és falusi rendőrségek • környezetvédelem • erdőkitermelés • ásványvizek • vadászat és halászat • turizmus és vendéglátóipar 	

3. Katalónia és a Baszkföld (területelvű autonómiák)

Spanyolország autonómia-rendszere az a tipikus példa, amelyen keresztül a leginkább bizonyítható, hogy az autonómia nem hogy nem veszélyezteti, ellenkezőleg, az állam területi és politikai integritásának legfőbb letéteményese. A területi elven szerveződő autonómiák nem csupán a kisebbségi és emberi szabadságjogokat biztosítják egy multikulturális nemzetállamon belül, hanem a többségi és kisebbségi nemzetek közötti jogegyenlőség és hatalommegosztás, egyszersmind a demokrácia garanciá-

jaként működik. A spanyol autonómia-rendszer kialakulása közvetlenül a frankói diktatúra után vette kezdetét, tehát a demokratikus átalakulás fontos esz-közrendszerének tekinthetjük. A másik fontos történeti momentum, hogy nemcsak a diktatúra elleni harcban, hanem azután is a szélsőséges nacionalista és terrorista csoportok tarkították a belpolitikai képet. Az autonómia-rendszer megvalósulása lényegesen hozzájárult a belső konfliktusok feloldásához. S végezetül, de nem utolsó sorban, a spa-

nyol mintázt is bebizonyította, hogy az autonómiák megfelelő jogosultságok birtokában jelentősen előmozdítják az adott ország gazdasági versenyképességének növekedését. Spanyolország az elmúlt tíz évben az EU egyik legdinamikusabban fejlődő országa volt.

A spanyol állam jogrendjébe illesztett kategória, a „baszk (katalán, gallego) nép” vitán felül jelzi, hogy a felsorolt autonóm közösségek belső önrendelkezésén keresztül, az önmagukat népként meghatározó baszkok, katalánok, gallegók az ENSZ alapokmányában és a két egyességokmányban – amelyeket Spanyolország 1997. április 27-én ratifikált – előírt kollektív jogokkal, az önrendelkezés jogával élnek, példát mutatva arra, hogyan léphet túl a nemzetközileg elismert kisebbségi jogok kodifikálása az elhárító értelmezések gerjesztette vitákon. Más értelmezési lehetőségre módot sem ad Spanyolország alkotmánya, kimondva: „Az alkotmányban elismert alapvető jogokra és szabadságokra vonatkozó normákat az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának és a Spanyolország által e kérdéskörben ratifikált nemzetközi szerződéseknek és egyezményeknek megfelelően kell értelmezni.”

Az alkotmány 148. cikkelye tartalmazza azokat a hatásköröket, amelyeket az állam az autonóm közösségekre ruház, 149. cikkelye pedig azokat, amelyeket kizárólagos jogkörrel saját magának tart fent. Úgyis mondhatnánk: ez a két cikkely valósítja meg a szuverenitás és a hatalom vertikális megosztását, illetve annak részleges átruházását az államról az autonóm közösségre. Ezek értelmében az autonóm közössé-

gek hatáskörébe sorolhatók a következő hatáskörök:

- *önkormányzati intézmények megszervezése,*
- *a területén lévő közösségek határainak megváltoztatása,*
- *általában területekre vonatkozó államigazgatási funkciók közül azok, amelyeknek átruházását a helyi igazgatásra vonatkozó jogszabályok lehetővé teszik,*
- *a területrendezés, városfejlesztés, lakásügy, helyi érdekű közmunkák, vasúti és közúti szállítás, kereskedelmi tevékenység nélküli kikötők és repülőterek,*
- *mezőgazdaság és állattenyésztés, erdőgazdálkodás, környezetvédelem, helyi érdekű vízgazdálkodás, belvízi és folyami halászat, vadászat, helyi vásárok, kézműipar,*
- *a helyi közösségek törvényhozóinak joghatósága alá tartoznak a helyi érdekű kulturális intézmények (a helyi közösségek múzeumai, könyvtárjai, zeneakadémiái és műemlékállománya), valamint a művelődés és a kutatás támogatása, a helyi nyelv oktatásának fejlesztése,*
- *népjóléti és egészségügyi ellátás,*
- *az épületek állagának védelme és ellenőrzése,*
- *koordináció és egyéb feladatok a helyi rendőrséggel kapcsolatban.*

Ugyanakkor az állam kizárólagos hatáskörébe tartozik azoknak az alapvető feltételeknek a szabályozása, amelyek az állampolgárok egyenlőségét szavatolják, valamint az állampolgárság, a

be- és kivándorlás, a nemzetközi kapcsolatok, a honvédelem és a fegyveres erők valamint az igazságszolgáltatás területei. Ezeken felül kereskedelmi, büntető- és eljárásjogi, munkaügyi és polgári törvényhozás az autonóm közösségek jogosítványainak figyelembevételével, vámrendszer és külkereskedelem, államadósság és általános pénzügyek, a bányászat és az energetikai rendszer alapjai, a fegyverek és a robbanóanyagok gyártási, értékesítési, birtoklási és használati rendje, a médiák alapvető jogrendje, közbiztonság annak a lehetőségnek a fenntartásával, hogy az autonóm közösségek saját rendőrséget hozzanak létre.

Ez a megosztás ugyanakkor rugalmas, amely nyitva hagyja az alkotmányos utat az autonóm közösségek jogköreinek bővítése előtt. „Öt év elteltével az autonóm közösségek statútumaik módosítása révén fokozatosan bővíthetik hatáskörüket a 149. cikk keretében.” Az átmeneti rendelkezések értelmében kivételt képeznek azok a régiók, amelyek az alkotmány kihirdetésekor már önkormányzattal rendelkeznek (Baszkföld, Katalónia, Galícia), rájuk ugyanis nem kötelező a hatáskör bővítéséhez az öt év várakozási idő, hanem azonnal megkezdhetik azt „ha legfőbb testületi szervük abszolút többséggel ilyen értelmű döntést hoz”.

Katalónia új, 2006 augusztusában hatályba lépett autonómia-statútumát a spanyol parlament államilag elfogadott törvényerőre emelt. A törvény elfogadja a tény, miszerint Katalónia nemzetként határozza meg önmagát, és ezzel új alapokra helyezi a spanyol állam és a katalán közösség viszonyát. Ennek különös jelentőséget ad az a tény, hogy a katalán Európa legnagyobb népességű, önálló állammal nem rendelkező nemzete: a katalán területen élő 10 millió lakosból 6 millió katalán nemzetiségű. Az elvi jelentőségű változás mellett bővült a régió pénzügyi önállósága és módosult Katalónia finanszírozási rendszere. Elvileg az állam hozzájárult az átengedett jogkörök finanszírozásához, a megfelelő szolgáltatások előző költségeire alapuló számítások szerint. Az utóbbi évek változása, hogy a jövedelmi adó és a hozzáadottérték-adó egy százalékát is átengedték Katalóniának.

Az autonóm Katalónia legfőbb szerve a Generalitat három intézményből tevő-

dik össze, magába foglalja a törvényhozói gyűlést, a 14 tagú végrehajtó szervet, valamint a kancellári kormányzati formához hasonlíthatóan kiterjedt jogkörökkel, hatalommal rendelkező elnököt. A törvényhozói gyűlés hatáskörei többek között a törvényhozás, a költségvetés elfogadása és a kormány ellenőrzése, képviselőit a tartomány lakói közvetlenül választják. A parlament által választott elnök irányítja a kormány munkáját, kijelöli a kormány tagjait, képviseli a Generalitatot és magát a „katalán államot”, illetve életbe lépteti a parlament által hozott törvényeket. A kormány hatásköre a végrehajtói és adminisztratív feladatok ellátása, a költségvetés elfogadása, törvényjavaslatok benyújtása, határozatok és rendeletek kibocsátása.

Ország összlakossága:	4039784 ⁵⁴	
Érintett kisebbség:	katalán	
Kisebbség országos lélekszáma:	6250000 ⁵⁵	16%
Régió összlakossága:	7134697 ⁵⁶	
Kisebbség regionális lélekszáma:	4621404 ⁵⁷	
Országos hivatalos nyelvek:	spanyol	
Regionális hivatalos nyelvek:	spanyol, katalán, aráni (okszitán)	
Autonómia formája:	területi elvű	32000 km ² ⁵⁸
Az önkormányzat szervei:		
Jogszabályalkotói hatáskörök:	<ul style="list-style-type: none"> • alsóbb szintű közigazgatási beosztás • önkormányzatok • közhivatalnokok • polgári jog • jelképek • kultúra • kulturális örökség • levéltárak, könyvtárak • múzeumok • kiadók • alsó- és középfokú oktatás • egyetemek létrehozása, a regionális felsőoktatási hálózat koordinálása • regionális kutatóközpontok • egyházak • statisztikai hivatal • nyelvek státusa és használata • külföldiek bevándorlása, integrálása • identitáspolitikai • ifjúsáspolitikai • regionális TV- és rádióadók • egészségügy • jóléti programok • a régióban tevékenykedő civil szervezetekre vonatkozó jogszabályok • kereskedelem 	

A katalán öntudat és identitás egyik legfontosabb eleme az anyanyelv. Az autonómia területén két hivatalos nyelv - a katalán és a kasztíliai - van elfogadva. Az autonómia-státútum teljes és kizárólagos illetékességet biztosít Katalóniának az oktatásban. A tartomány célja az, hogy a katalán legyen a tanítás nyelve az oktatás minden szintjén, és a kötelező iskolai évek végére anyanyelvüktől függetlenül minden gyerek váljon szóban és írásban is kétnyelvűvé. Példaértékűnek tekinthető, hogy Katalónián belül további kisebbségi nyelvvédelmi rendszer van érvényben az Arán-völgy hatezer lakosa részére, akik egy kicsiny nyelvi zárványt, az oksziánt beszélnek. A völgy lakóinak nyelvi helyzetét figyelembe véve Katalónia speciális szabályokat fogadott el az 1983-as nyelvi

normalizációs törvény 5. fejezetében, amely garantálja a helyi hivatalokban az anyanyelv használatát, valamint a katalán kormány biztosítja a feltételeket a nyelv oktatásához és a tannyelvi oktatáshoz.

Baszkföld egyedülálló nyelvének és földrajzi elszigetelődésének köszönhetően történelme folyamán mindvégig megőrizte nemzet tudatát, amelyet az önkormányzat eszméje mindig is áthalt. A baszk autonómia-mozgalom már a 19. század végén megszerveződött és nagy szerepet játszott az asszimiláció elkerülésében.

Franco halála utáni spanyol demokratizálódáskor, 1978-ban megalakult a Baszk Főtanács, mely spanyol Baszkföld négy provinciájából hármát foglalt magában. A megszülető új spanyol alkotmány a többi régióhoz, „autonóm közösséghez” képest Baszkföldnek (Euskadi) egy fokkal kiterjedtebb autonómiát biztosított. A baszkoknak azonban nem tetszett az alkotmánynak a „spanyol nemzet felbonthatatlan egységét” hangsúlyozó szövege, ezért az arról megtartott népszavazáskor többségük el sem ment szavazni. Az 1979-es autonómia-státútumukból egyszerűen kihagyták a spanyol egységre vonatkozó utalást („Guernica Törvény”). Ettől fogva lehet az oktatásban és közigazgatásban használni az immár hivatalos baszk nyelvet. Önálló, a belső biztonságért felelős baszk rendőrség jött létre (a 7 ezer fős Ertzantza). A baszkok szabadon használhatják jelképeiket, zászlójukat, a többi tartományhoz képest magas fokú pénzügyi függetlenséget élveznek, az adók többségét önállóan állapíthatják meg és szedhetik be. 39 tételesen felsorolt tárgy körben kizárólagos a baszkok hatásköre, azonban a stratégiai irányító funkciókat a központi állam itt is megtartotta magának. A régió fővárosa Vitoria Gazteiz, itt székel a 75 fős parlament és a kormány, míg a baszk minisztériumok és a baszk egyetem fakultásai megoszlanak a három provincia fővárosa között (további kettő: Bilbao, San Sebastian).

Bilbao, Baszkföld legnépesebb és legjelentősebb városa

A baszk autonómia sarkalatos kérdése a nyelvi identitás és kultúra megőrzése. Az autonómia-státútum kibocsátása után – amely a baszkot is hivatalos nyelvvé tette a régióban – négy évvel fogadták el a baszk nyelv használatáról szóló normalizációs törvényt, amely a nyelvet a baszkföldi identitás, a közösségi integráció alapvető elemének nevezi. A baszk nyelv ismerete az állami, tartományi intézményeknél, a közalkalmazotti szférában, de sok cégnél is kötelező. A törvény tekintettel volt a nyelv viszonylag csekély elterjedtségére, ezért például a regionális szervek kebelén belül fordító szolgálatokat hozott létre. A nyelv közéleti használatának nehézségét jelzi, hogy a baszk parlament tagjainak mintegy fele ért és beszél baszkul, így a gyakorlatban lehetetlen áttérni a két nyelv egyenrangú, szimultán használatára a hatékonyság romlása nélkül. Ugyanez a helyzet a jog területén, a szerződésekben, a bíróságokon alig használják a baszk nyelvet (többek között ezen a területen is hiányos a baszk szaknyelv), másrésztől a nyilvános feliratok, táblák Baszkföld területén kétnyelvűek. Az autonómia-státútum teljes oktatási autonómiát biztosít a régióknak, ezt kihasználva a baszk kormányzat következetesen erősíti a baszk nyelv jelenlétét az oktatási rendszerben.

Ország összlakossága:	40397842 ⁵¹	
Érintett kisebbség:	baszk	
Kisebbség országos lélekszáma:	587000 ⁵²	
Régió összlakossága:	2124846	
Kisebbség regionális lélekszáma:	n. a.	
Országos hivatalos nyelvek:	spanyol	
Regionális hivatalos nyelvek:	spanyol, baszk	
Autonómia formája:	területi elvű	7234 km ² 53
Az önkormányzat szervei:	Nagygyűlés, Kormányzó Tanács	
Jogszabályalkotói hatáskörök:	<ul style="list-style-type: none"> • baszk választási törvény • alsóbb szintű közigazgatási egységekre való felosztás joga • szakásjog beépítésére a jogrendszerbe • oktatási, kulturális, művészeti, segélyezési, jóléti egyesületek, alapítványok • kultúra, szépművészet és iparművészet • történelmi, művészeti, műemlék, archeológiai, tudományos örökség kezelése • levéltárak, könyvtárak, múzeumok • szakmai egyesületek, szövetkezetek, közügyi szektor • lapok, média általában • saját TV és rádióadók • fejlesztés, gazdasági tervezés • költségvetés elfogadása • jóléti programok • köztéri rendezvények, közösségfejlesztés • takarékpénztárak, területi bankképviseletek, belkereskedelem, piac, ipar • autonóm rendfenntartó szervek • erdőgazdálkodás, legeltetés, mezőgazdaság, kistermelők • belvízi halászat, halgazdálkodás, vízgazdálkodás, vadászat • helyi érdekű energetika • ásványvíz, víztartalék • vasút, közúti, tengeri, folyami szállítás, kikötők, repülőterek • kaszinók, szerencsejátékok • turizmus és sport 	

4.3. SZEMÉLYI ELVŰ AUTONÓMIÁK

1. Lapp autonómia

A lapp autonómia példáját azért tartjuk példaértékűnek, mert egy olyan megoldást mutat, amely rugalmasan alkalmazkodik az adott etnikum társadalmi, gazdasági és kulturális hagyományaihoz, valamint annak több országra kiterjedő területi szétszórtságához. (Vízi

erősen a hagyományos, halászó-vadászó, illetve a rénszarvastenyésztő életmódjukhoz, nem pedig nyelvi identitásukhoz kötődik. A lapp autonómia egy sajátos jegyeket viselő autonómia-rendszer, amely az autonómiák alanyain túl a különböző államok sajátos viszonyaira is választ próbál adni. Így ötvözi a kulturális önkormányzás és a politikai hatalom megosztását (Finnország és Norvégia) és a közigazgatási funkciókat (Svédország).

A lappok (más néven számik) négy országban: Finnország, Norvégia, Svédország és az oroszországi Kola-félsziget északi területein, az északi sarkkör magasságában, szétszórtan élnek. Számuk a megbízható becslések szerint sem haladja meg összesen a körülbelül 60-70 ezer főt: Norvégiában mintegy 35-40 ezer, a legkisebb közösségben, a Kola-félszigeten 2-3 ezer, Svédországban 17-20 ezer, Finnországban 5-6 ezer lapp él.

Ma a lappok még a szűkebb értelemben vett Lappföldön (Sápmi) is kisebbségben élnek. Finnországban, a hivatalos lapp lakóterület (Sami Homeland) négy járása közül mindössze egyben haladja meg a lappok aránya az 50 százalékot, egy másik járásban pedig csupán a lakosság 1,5 százaléka lapp. Norvégiában és Svédországban hasonlóképpen csak néhány járásban, illetve községben alkotnak a lappok többséget. Ugyanakkor a hagyományos lappföldi területeken kívül is sok lapp él, elsősorban a délebbre eső nagyobb városokban. Mindezen okoknál fogva a területi alapú autonómia a lappok számára megvalósíthatatlan. Azonban a mindhárom skandináv országban elfogadott és létező személyi és kulturális autonómia különböző formái általában megfelelő keretet biztosítanak a lapp kultúra, identitás és hagyományok megőrzéséhez.

A lapp autonómia legfontosabb szervét az ún. Lapp Parlamentet 1973-ban hozták létre Finnországban (ekkor még mint Lapp Küldöttséget), majd 1989-ben Norvégiában, végül 1993-ban Svédországban. A három Lapp Parlament közös jellemzője, hogy nincs önálló jogalkotó hatáskörük vagy más hasonlóan széles döntéshozatali jogkörük, valamint, hogy a lappok közvetlenül maguk választják meg a parlamentek tagjait. Tényleges jogkörük és az állami szervektől vagy a kormánytól való függetlenségük azonban nagyban különbözik egymástól.

Balázs: A lapp parlamentek a skandináv országokban. Fundamenta 20031/3.) Fontos jellemző, hogy egy olyan etnikum autonómiájáról van szó, amely számában nemcsak mindegyik érintett országban jelentős kisebbségben él, de anyaállammal sem rendelkezik. S végezetül a finn-ugor nyelvcsaláddhoz tartozó lapp nyelvet több tucat (szinte faluról falura változó) nyelvjárásban beszélnek, ezért a lappok identitástudata

Finnország:

A lappok 1996. január 1-je óta kulturális autonómiát élveznek. Ennek jogi alapjait az 1995-ös alkotmánymódosítás teremtette meg, az alkotmány 121. cikk 4. bekezdése kimondja, hogy „szülőföldjükön a számik, külön törvény rendelkezései szerint, nyelvi és kulturális önkormányzattal rendelkeznek”. Ehhez kapcsolódva született meg a Lapp Parlamentről szóló 1995/974. sz. törvény, amely a lapp kulturális autonómia választott képviseleti és irányító szerve. A lapp autonómia azonban nem klasszikus kisebbségi kulturális önkormányzatiságot jelent, tekintve hogy valóban önkormányzati, önálló döntéshozatali jogköre nincsen, ami az autonómia fogalmából értelemszerűen adódna. A törvény nem határoz meg a Lapp Parlament kizárólagos jogkörébe tartozó ügyeket, másfelől pedig a Lapp Parlament hatásköre nemcsak a szűk értelemben vett kulturális kérdésekre korlátozódik, hanem például konzultációs joggal rendelkezik a területrendezés, területhasznosítás terén is. A lapp kulturális autonómia valójában a 21 tagú Lapp Parlamentnek a közösségi döntéshozatalban, közigazgatásban való részvételén alapszik. Így inkább egy politikai szervezet szerepét tölti be, semmint egy kulturális önkormányzati testületét.

- *A Lapp Parlament tagjait szabadon választják. Minden tizennyolcadik évét betöltött lapp választhat és szabadon választható. A választásra jogosultakról nyilvántartást vezetnek. A Lapp Parlamentet kizárólag lappok választhatják meg maguk közül. Függetlenül attól, hogy a Lapp Parlamentnek csak a lapp lakóterületeken van hatásköre, a választójog minden számit megillet lakóhelyétől függetlenül és a választójog egész Finnországban gyakorolható (a szavazatok levélben lehet leadni). A választójog feltétele a finn állampolgárság vagy ennek hiányában az, hogy az illető a választások évét megelőző két évben állandó lakóhellyel rendelkezzen Finnországban.*

A Lapp Parlamentről szóló törvény értelmében mindenki, aki az említett feltételeknek megfelel, a lapp választói nyilvántartásba kerülhet, amennyiben magát „lappnak tekinti és:

1. az első nyelve vagy legalább egyik szülőjének vagy nagyszülőjének első nyelve a lapp;
2. olyan személy leszármazottja, aki az egykori 'hegyi', 'erdei' vagy 'halászó' lapp lakossági vagy adófizetői nyilvántartásban szerepelt;

3. legalább egyik szülője a Lapp Parlament megválasztásakor a választói nyilvántartásban szerepelt.”

- *A Lapp Parlament költségvetését ugyan az állam biztosítja az Igazságügyi Minisztériumon keresztül, de attól teljesen független, önálló közjogi testület: országos és nemzetközi szinten képviseli a finnországi lappokat.*

• *A törvény által előírt feladatai közé tartozik a lapp nyelv és kultúra, valamint minden egyéb, a lappok „bennszülött státuszát” érintő ügyek támogatása. Az ilyen témákban az állami, helyhatósági és egyéb közigazgatási szerveknél javaslatokat tehet, intézkedéseket kezdeményezhet, s a kormányzati, megyei vagy helyi szervek pedig kötelesek a Lapp Parlamenttel konzultálni minden olyan kérdésben, amely közvetlenül és különösen érintheti a lappok, mint bennszülött nép helyzetét. A konzultáció azonban nem egyszerűen a Lapp Parlament véleményének meghallgatását jelenti, hanem azt az érintett szervnek meg is kell tárgyalni. A konzultációs kötelezettség kiterjed nemcsak a lappokat, mint bennszülött népet, hanem magát a lapp lakóterületet érintő egyéb ügyekre is, az állami földek, a bányászati koncessziók bérbeadásától kezdve, a lapp nyelv iskolai oktatásán keresztül egészen a szociális és egészségügyi ellátásokig. Fontos kiemelni, hogy a Lapp Parlamentnek csak a lapp lakóterületen van hatásköre.*

- *A törvény alapján nincs pontosan meghatározott önálló döntéshozatali jogköre (ez szinte csak belső működésének, szabályainak megalkotására terjed ki), az elmúlt évek folyamán ez mégis egyre bővült. Így például az évek során a Lapp Parlament teljes irányítása alá került a lapp nyelvkönyvek és egyéb oktatási anyagok elkészítése és kiadása. Ezt a hatáskör-bővülést a finn kormány is elismeri, a Lapp Parlamentről szóló törvény végrehajtási rendeletében kimondja ugyanis, hogy a törvény csak keretet ad a lapp kulturális autonómiához, de a lappok feladata azt tovább fejleszteni.*

Norvégia:

Létszámát tekintve Norvégiában él a legtöbb lapp. A Lapp Parlamentet (Same Tinget) 1989-ben hozták létre. Első ülését maga a király, IV. Olef nyitotta meg 1989. október 9-én. A finnországi testvér intézményhez hasonlóan a

Lapp Parlament a norvégiai lappok politikai képviselői szerve. Annak ellenére, hogy költségvetését az államtól kapja, önálló intézmény: a kormány semmilyen formában sem avatkozhat bele az egyes ügyekben folyó döntéshozatali eljárásába, a Lapp Parlament önálló, a kormánytól független politikát folytathat a lapp kisebbséget érintő kérdésekben. A Lapp Parlament minden olyan ügyben eljárhat, amely saját megítélése szerint különösen érinti a lapp lakosságot. Ezen jogkörében javaslatokat tehet, petíciókat és állásfoglalásokat fogalmazhat meg a közigazgatási szerveknek és magánszemélyeknek egyaránt. Az állami szervek kötelesek minden olyan döntésük előtt konzultálni a Lapp Parlamenttel, amely annak hatáskörébe tartozik. Emellett a Lapp Parlament saját, belső ügyeiben önálló döntéshozatali jogkörrel rendelkezik. A vonatkozó törvény értelmében a norvég törvényhozás egyéb jogköröket is átruházhat a Lapp Parlamentre. Harmincegy tagját a finn parlamenthez hasonlóan választják.

Jelentős különbség a finnországi és a norvég gyakorlatban az, hogy a norvégiai Lapp Parlament nemcsak politikai konzultációs, hanem közigazgatási hatáskörrel is rendelkezik. A lapp közigazgatás négy Lapp Tanácsból áll, amelyek a Lapp Parlament felügyelete alatt állnak. A kulturális ügyekkel, a lapp nyelvvel, a lapp javakkal és a lapp műemlékekkel külön tanács foglalkozik. Ennek keretében a Lapp Parlament igen jelentős összegek felett rendelkezik. A másik lényeges különbség, hogy a norvégiai Lapp Parlamentben már a politikai pártok is megjelennek.

Svédország:

1981-ben, többpárti kezdeményezés-ként felmerült a svéd parlamentben az igény egy lapp képviselői szerv felállítására. 1983-ban a svéd kormány egy ad hoc lapp bizottságot állított fel azzal a céllal, hogy vizsgálja meg a lapp képviselői intézmény megteremtésének szükségességét. A bizottság javaslatai alapján a Lapp Parlamentet (Sametinget) végül 1993-ban a lapp parlamentről szóló 1433/1993-as törvénnyel hozta létre a svéd parlament. A választott testület feladata, hogy az élő lapp kultúra fennmaradását szolgálja, védje és előmozdítsa a svédországi lappok kulturális érdekeit. Különösen:

- dönt a lapp kultúrára szánt állami támogatások elosztásáról,
- kinevezi a Lapp Iskolaszék tagjait,
- erőfeszítéseket tesz a lapp nyelvhasználat előmozdítására,
- részt vesz a közösségi tervek előkészítésében
- gondoskodik a lapp érdekek, ezen belül a földek és vizek hasznosításával összefüggésben a rénszarvas tenyésztés érdekeinek hatékony megjelenítéséről,
- tájékoztatást ad a lappok életkörülményeiről.

Jelentős eltérés a norvég és finn gyakorlattal szemben, hogy a fentiekén kívül a Lapp Parlament csupán javaslatokat tehet az állami szerveknek a lapp kulturális ügyekben. Az állami szerveknek nincsen semmilyen konzultációs kötelezettsége a Lapp Parlamenttel szemben, még a lapp kultúrát közvetlenül érintő

kérdésekben sem. A kormány kiemeli, hogy a Lapp Parlament semmiben nem különbözik más államigazgatási szervektől és az érdekek ütközése esetén a lappok érdeke nem feltétlenül előbbre való az államigazgatási eljárásokban. A Lapp Parlament a svéd közigazgatási rendszer része, költségvetési szerv. Ennek megfelelően a Lapp Parlamentnek a hivatalos lapp-politikát kell képviselnie és megvalósítania.

A svédországi Lapp Parlamentnek, akárcsak Norvégiában, 31 tagja van. A parlament tagjait a lappok maguk választják. A választások szempontjából egész Svédország egyetlen választókerületnek minősül és a választathatóság, ill. választás feltételei megegyeznek a finn és norvég törvényekben előírtakkal.

5. ÖSSZEFOGLALÁS

5.1. MIT ÉRTÜNK AUTONÓMIA ALATT?

Az autonómia fogalom sokértelműsége egyaránt előnynek és hátránynak is felfogható. Előny azért, mert tükrözi a létező megoldások sokrétűségét, a különböző szintű autonómiák létrehozási lehetőségét. Hátrány azért, mert homályos tartalma visszaélésekre ad lehetőséget.

A belső önrendelkezési jog kollektív jellegének szempontjából az autonómia három típusa bír fontossággal: a kulturális, a közigazgatási és a területi autonómia. Kulturális autonómia alatt egy kisebbség kulturális, oktatási és nyelvi problémáinak öngazdálkodását értjük. A közigazgatási autonómia a szervezkedési, funkcionális és főképp a gazdasági szabadság megvalósulását hordozza magában. Az adott régióknak, az államtól különválasztott ipari, mezőgazdasági, kereskedelmi és a többi gazdasági ágazati, illetve adóztatási politikája van, amely egyfelől az országos költségvetéstől való elkülönülést, másfelől a központi intézmények fenntartásához való hozzájárulást feltételezi.

A területi autonómia a kisebbség által lakott terület különleges státusát jelenti, amely az önrendelkezést lehetővé teszi a közigazgatási, vallási, oktatási és kulturális ügyekben, a törvényhozó és végrehajtó hatalom bizonyos jogainak helyi szinten történő gyakorlása által. A

kisebbségek számára a leghatékonyabb védelmet a területi autonómia biztosítja, mert ez által a kisebbségeknek biztosított a belső önrendelkezés tényleges gyakorlata: a politikai státus szabad meghatározása és a kulturális, társadalmi és gazdasági fejlődés irányítása.

5.2. AUTONÓMIÁHOZ VALÓ JOG HIÁNYA

Európában ma még kodifikáció hiányában az autonómiához való jog nem létezik. A nemzetközi közösség csupán a bennszülött népek autonómiájának elismerésére mutat hajlandóságot. Miután a nemzeti kisebbségek esetében az autonómia alkalmazása megkerülhetetlen, Ruth Lapidoth azt a kompromisszumos megoldást javasolja, hogy a csoportok számára a helyi és nemzeti törvények rugalmas alkalmazásával kell biztosítani a jogot, az állampolgárokat pedig kötelezni kellene az autonómia-rendszerek létrehozásáról való tárgyalásra. Andreas Gross és az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének 2003/1609. sz. határozata ennél jóval tovább megy: a Közgyűlés azt ajánlja, hogy az Európa Tanács keretében készüljön el egy olyan európai egyezmény az autonómiáról, mely figyelembe veszi a tagállamok tapasztalatait, és lehetővé teszi a regionális és kulturális autonómia közös elveinek meghatározását és elősegítését. Az egyezmény a Regionális Önkormányzás Európai Chartájában (egyelőre ez még csak tervezet) megfogalmazott alapelvekre épülne, tiszteletben tartva az Emberi Jogok Európai Egyezményét és annak egyenlőségre és diszkrimináció-mentességre vonatkozó elveit.

A Parlamenti Közgyűlés ezt a javaslatot az Európa Tanács – egyezmények kidolgozásáért is felelős – döntéshozó szervének, a Miniszteri Bizottságnak tette, érdemi eredmény azonban máig nem született. Az elmúlt hat év során kiemelt jelentőségű, de az államokra nézve nem kötelező érvénnyel bíró határozatot hozott az Európa Parlament 2009. januárjában. A határozat alapját képező u.n. Catania-jelentés kimondja, hogy a nemzeti kisebbségek jogainak kezelésére az önrendelkezés és szubsidiaritás elvei – tehát az autonómia – jelentik a leghatékonyabb eszközt.

5.3. A SIKER KULCSA

Ahhoz, hogy bármely autonómia-megoldás/modell valóban sikeres lehessen, az eddigi tapasztalataink alapján az alábbi tényezők figyelembe vételére van szükség: (Ruth Lapidoth idézett munkája)

1. Az autonómiát annak a lakoságnak az egyetértésével kell létrehozni, amely azt élvezni fogja.
2. El kell nyerni annak az államnak a támogatását, amelyhez az autonóm csoportot etnikai szálak fűzik.
3. Az autonómiának mind az állam, mind az autonóm régió javát kell szolgálnia.
4. Az autonóm lakoságnak biztosítani kell saját szimbólumai és anyanyelve hivatalos használatát.
5. A hatalom megosztását oly

világosan kell megfogalmaznia, amennyire csak lehetséges.

6. Ha a központi kormány a maga számára fenntartott hatalmi ágak keretében olyan intézkedéseket hoz, amelyek az autonóm régiót érintik, konzultálnia kell a helyi hatóságokkal.

7. A központi kormány és az autonómia hatóságai együttműködésének biztosítására külön szervet kell létrehozni.

8. A legnagyobb részletességgel ki kell dolgozni a központi és az autonómia hatóságai közötti viták rendezésének módjait és mechanizmusát.

9. Bizonyos körülmények között az autonómia bevezetését és a megfelelő hatalmi ágak átruházását fokozatosan kell megvalósítani.

10. Nagyobb a siker esélye abban az esetben, ha mind az állam, mind az autonóm egység berendezkedése a demokratikus értékeken alapul.

11. Minden autonómia-rendszerben biztosítani kell az emberi jogokat, beleértve az egyenlőséghez és a diszkrimináció-mentességhez való jogot; az autonóm területen élő valamennyi helyi kisebbség számára kisebbségi jogokat kell szavatolni.

12. Az egyenlő gazdasági fejlettség és életszínvonal az autonóm régióban és az állam területén hozzájárulhat a sikerhez (ld. Dánia különleges intézkedéseit a grönlandiak életszínvonalának emelésére).

13. Ha az autonómiát csak bizonyos időszakra vezetik be, végének időpontját eleve meg kell határozni.

14. Ha az autonóm rendezés bizonyos kötelezettségeket (emberi jogok, egészségügy, környezetvédelem) feltételez, azt a nemzetközi standardokra kell alapozni.

15. A legfontosabb és nélkülözhetetlen feltétele a sikernek a megbékélés és a jóakarati légkörének érvényesülése. Kitaró és állandó erőfeszítéseket kell tenni a türelmes dialógus folytatására. Ellenséges légkörben az autonómia nem lehet sikeres.

16. Az autonómiát azelőtt kell létrehozni, mielőtt a viszony a többség és a kisebbség között végleg megromlik. A gyűlölet és a frusztráció légkörében autonómiát létrehozni nem lehet, az ugyanis a túlfeszített viszonyokhoz már nem tud alkalmazkodni.

5.4. A DEMOKRÁCIA MEGÚJULÁSÁHOZ AZ AUTONÓMIÁN ÁT VEZET AZ ÚT

Az állami szint alatti autonómiák (sub-state arrangement) sorában kiemelkedő szerepet játszanak a különböző kisebbségi önrendelkezést megcélzó autonómia megoldások. Jelentőségük az állam jövőbeni szerepének és demokratikus működési rendszerének új útjait nyithatja meg. Az autonómiatörekvések politikai hátterében jelen tanulmány szerzője nem a területi, vagy kisebbségi csoportok elszakadásának veszélyét látja meghatározónak. Ellenkezőleg. E mozgalmakra éppen megoldási javaslatok változatossága és sajátossága okán úgy tekint, mint egyfajta „szellemi forradalomra”, amely a hagyományos többségi elven működő, hierarchikusan szervezett jogintézmények és képvisleti demokrácia közvetett rendszerének kereteit feszegeti a demokrácia kiszélesítése érdekében.

Az autonómia fogalma elválaszthatatlanul összekapcsolódik a csoporton be-

lülő és a csoportok közötti szolidaritás, az autonómiák közötti együttműködést (ebben a körben az állam is egyfajta autonómiának tekintendő) szabályozó szubszidiaritás, és az állampolgárok személyes autonómiájából fakadó partícipáció alapelveivel. E három alapelv együtteséből, éppen az autonómia törekvések által egy olyan új típusú kooperációs modell látszik kibontakozni, amely nemcsak az állami szint alatt, hanem az fölött, kontinentális/globális szinten is képes lehet a demokrácia megújítására.

Tanulmányunkban az autonómia két fontos jellemzője rajzolódott ki. Egy részről megállapítható, hogy miután a nemzetközi jogban ma még nem létezik az autonómiákra vonatkozó egységes kodifikáció, minden autonómiatörekvés alulról szerveződő mozgalomnak tekinthető, s mint ilyen az újítás és a megoldatlan társadalmi, politikai és gazdasági kérdésekre keres problémamegoldó válaszokat, mégpedig a változásokban való határozott részvétel szándékával. Politikai szempontból tehát az autonómiák rendelkeznek azzal a felhajtó erővel, amely a változások irányába hat. Másrészről nyilvánvalóvá vált a különböző autonómia-megoldások konfliktuskezelő képessége. Ez nemcsak biztonság-politikai szempontból bír nagy jelentőséggel, miként arra Andreas Gross jelentése hivatkozik, ha-

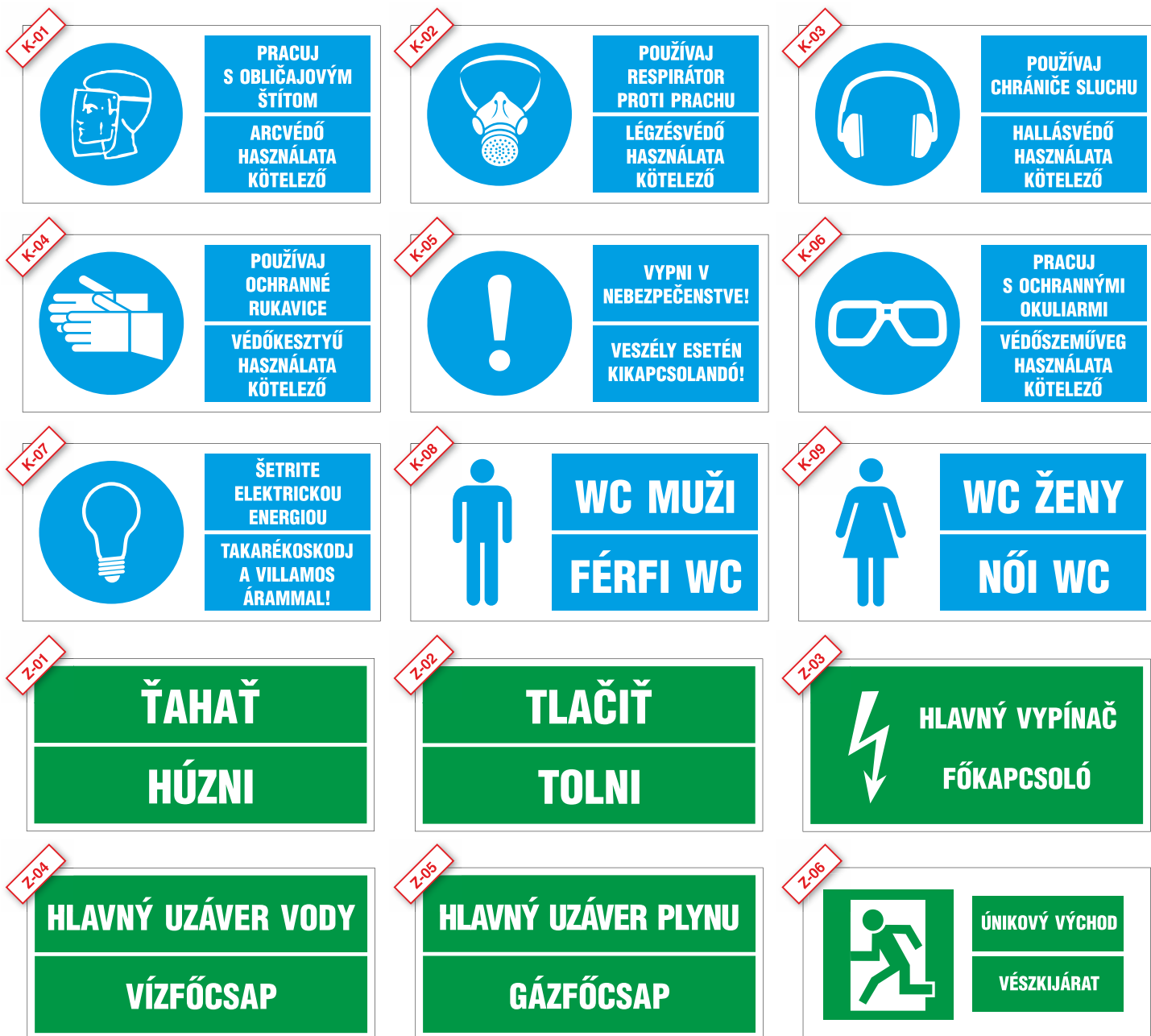
nem azt is bizonyítja, hogy az autonómia a demokrácia egyik leghathatósabb jogintézménye. Természetéből fakadóan nem konfliktust generáló, hanem azt a „nomos” erejével rendező/feloldó intézmény.

Az autonómia törekvéseket sokszor és sokan a szélsőséges nacionalizmussal hozzák összefüggésbe. Kétségtelen tény, hogy amennyiben az autonómiát egy szűken értelmezett, a többség és kisebbség viszonyrendszerébe helyezett nemzetállami hierarchia szemüvegén keresztül vizsgáljuk, akkor – bár nem szükségszerűen - az autonómia a többségi és a kisebbségi nemzet fogalmkörének csapdájába kerülhet. De ha az autonómiát az emberi szabadságjogok és a demokrácia oldaláról közelítjük meg, sokkal inkább innovatív tulajdonsága válik láthatóvá. Az autonómiákban rejlő innovációs képességet mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy néhány tipizálható közös vonásuk ellenére rendkívüli változatosságot mutatnak. Ezen belül ki kell emelnünk az információs kor demokrácia fogalmának jövője szempontjából néhány meghatározó elemet. Az autonómia lokális szinten a részvételi demokrácia kiszélesítésének és a közvetlen demokrácia gyakorlatának irányába hat, amelyben az autonóm polgár (citoyen) játssza a főszerepet. Az autonómia másik fontos eleme, hogy a területelvűségtől elvonatkoztatva, mondhatnánk „virtuálisan” is képes jogintézményként működni.

Ez a tulajdonsága, ha részlegesen is, már megfigyelhető a perszonális autonómia keretei között. Kiteljesedése minden bizonnyal a hálózati társadalom kibontakozásával várható.

Cégünk széles választékban készít munkahelyeken alkalmazandó biztonsági, egészségvédelmi és tűzvédelmi matricákat és táblákat, öntapadós és műanyag kivitelben, többféle méretben. Ügyfeleink kívánságára egyedi matricák tervezését, szerkesztését és gyártását is vállaljuk, előzetes árkalkuláció mellett.

Egy matrica ára: 0,156 € DPH-val.

Rendelését kérjük emailen: studio@wanteddesign.sk

Minden esetben tüntesse fel az alábbi adatokat:

- Megrendelő neve, címe, elérhetőségei: telefon, email
- Kiválasztott termékek pontos kódja, igényelt darabszám
- Szállítás módja

Nemzeti Összefogás Krasznahorkáért

Az SzK Belügyminisztériuma SVS – OVVS3 – 2012/009379. sz. határozatában jóváhagyta a nemzeti összefogás jegyében, a történelmi – kulturális örökség támogatására és védelmére, közhasznú céllal indított „Nemzeti Összefogás Krasznahorkáért” gyűjtést, melynek bevétele a Szlovák Köztársaság területén, a várat ért károk helyreállítására lesz felhasználva.

A gyűjtés 2012. május 8-án indult és 2013. április 3-án ér véget.

A hatóságilag jóváhagyott gyűjtőszámla száma, melyre az adományok ezen időkeretben befizethetők:

Nemzeti Összefogás Krasznahorkáért

13692114/5200 OTP Banka Slovensko, a.s.

IBAN: SK58 5200 0000 0000 1369 2114; SWIFT/BIC: OTPV SKBX

A gyűjtést a Magyar Megmaradásért Polgári Társulás, a Magyar Polgári Kör, a Magyarok Szövetsége, a Somorja Hangja – Vox Samariae, a VIA NOVA Ifjúsági Csoport, az Egy Jobb Komáromért Polgári Kezdeményezés, a Gradus Montana Polgári Társulás és a Pázmaneum Polgári Társulás hirdette meg és felügyeli.

E szervezetek azt vallják: Krasznahorka vára múltunk, nemzeti kulturális örökségünk gyönyörű darabja. Sorsa nem lehet közömbös számunkra. Ha csak egy téglá áráig is, valamennyien tehetünk azért, hogy újabb évszázadokon át emlékeztessen bennünket: itthon vagyunk.

